

דער טונקעלער

דאס פריילעכע

טעאטער

ISBN: ISBN:0-657-14521-1
Barcode/EAN: 9780657145217

Old Call #: 6372

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 14521

DOS FREYLEKE TEATER

Der Tunkeler

*Permanent preservation of this book was made possible
by Caryn J. Clayman
In memory of Meyer Stone*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

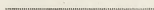

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Lief D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

ר ע ר ט ו נ ק ע ל ע ר

HEBREW ORDER OF DAVID
ASHKELON LODGE—No. 39

ד א ס

פ ר י י ל ע כ ע ט ע א ט ע ר

א י י נ א ק ט ע ר ס

ס צ ע ו נ ק ע ס

ד ע ק ל א מ א צ י ע ס

ט א ר ל א ג , ב י כ ע ר

ו ז ר ש ע י ב 1 9 3 1

DER TUNKELER
TEATR WESOŁY

WYDAWNICTWO „BYCHER“
WARSZAWA 1931

Druk. Braci Wójcikiewicz, Warszawa, Pawia 10.

ז' נ ה א ר ט :

5	-----	דער חתן (א שפאס אין איין אַקט)
31	-----	דער הוטאָריסט (א שפאס אין איין אַקט)
53	-----	גיוסטיקע געשפרעכן (גראַמעסקע)
61	-----	דער צייטונגס-פארקויפער (שאַרוש)
69	-----	א מיטל קייגן אַלע קרענק (סקעמשי)
87	-----	מיון ווייב מאַכט קראַנק אַ דאָקטאָר (דיאַלאָג)
97	-----	וויבער קענען שווייגן (א סצענקע אין איין אַקט)
107	-----	בריליאַנטן (א שפאס פון וואַרשעווער לעבן אין איין אַקט)
		די באַנק אין קראַשונסקיס גאַרטן (א שפאָסיקע סצענע אַדער
129		פארפלאַנטערטע זכרונות)
141		זי קען נישט רעדן (א מאַנאָלאָג פון אַ מיידל מיט אַ קראַנקן האַלז)
		אַרץ־ישׂראל־ערד אַדער די נױע מסחרים
147		(א סצענע לויטן שניט פון שלום־עליכום „אַגענטן“)
157		יידן זינגען (א סצענע אין וואַרשעווער שטאַט־גאַרטן)
165		צרות פון ייִדישקױט (סצענע אין וואַגאַן)
183		אַ שטיקל ראַדיאָ נאָך הברלה (א סצענע)
		די „פּױערלעכע“ זיצונג אויפן צוזאַמענפאַר
195		פון די שלעגערס (גראַמעסקע)
		וואַלט געווען אַ קאַפעטשקע, וואַלט ער גענומען צום מויל
201		אלא נישט, איז נישט (א מאַנאָלאָג פון אַ „ניכטערן“)
209		פעמט (מאַנאָלאָג)
		דער כינעזישער באַגד! כאַן צי־צע־דרופ
215		אַדער דאָס פינטלע ייד (פאַראַדיע)
233		דאַטשע־געסט (נאָך קאַציונע)
237		גנבה, גנבה איבער אלעס (אַ הימן)
243		קאַנפערענצן (אַקטואַליאַ)

MARK MARKOV,
BULAWAYO, RHODESIA.

ד ע ר ח ת ג

א ש פ א ס א ין א ין ז ק ט

פ ע ר ז א נ ע ז :

נארגלשטיין — אן אלטער בחור.

וועלוול.

חאשע — זיין ווייב.

שמואל.

א מיידעלע — זינס א מאכטער.

לייוויס.

זינא — זיין ווייב.

ערשמער שדכן.

צווייטער שדכן.

שכנים

א דורכאנגאגס-צימער פון אן אלטן בחור. רעכטס — א מיר, וואס פירט צום שכן וועלול. אין הינטער-גרונד — א מיר אינדרויסן און א פענסטער, דורך וועלכן עס זעען זיך טרעפ צו א בוידעם-שטיבל, ווו עס וווינט שמואל. שבתצונאכטס. אויפן טיש א ברענענדיקע לאמפ מיט א צעבראכענעם אבא-זשור; אויף די ווענט, ווירנישטרווי, הענגען אלטע בגדים, ס'רוב הויזן. אויפן טיש — א שטיקל חלה, א שטיקל פוטער אויף א פאפירל, עטלעכע ביכלעך, פאפיר, מינט און פעדער, א שיד-פארשט, א ציין-בערשטעלע, ציין-פראשעק, שוויאקס וכדומה. ג א ר ג ל ש ט י ו ן — אן אלטער פליכעוואטער בחור, וואס באשעפטיקט זיך מיט פראשעניעס שרייבן, דירות-מעקלעריי און מוידלעך-לערעריי; ליגט אין בעט אונטערן קאלדע אין טונקעלע פאסאזע הויזן, אין א ווייסן, נאר שמוציקן זשילעט... עס לויפן אריין צוויי שדכנים. דער ערשטער — א יונגערער, האלט זיך פאר א הוינט-מאדישן, אין א הארטן קאפעלוש; דער צווייטער — אן אלטמאדישער יוד, אין א קאשקעט; ביידע מיט שירעכטס.

ערשטער שדכן.

ליגסט גאר אין בעט? אונטערן קאלדערע? מיר האבן דאך עפעס אפגערעהט: תיבה נאך הברלה זאלסטו קומען אנטקוקן די כלה!

צווייטער שדכן.

דארט זיצט-מען און מען ווארט — די כלה, די מחותנים, און ער גארנישט! ווי נישט אים מיינט מען!

ערשטער שדכן.

האסט גאר קיין אוואזשעניע נישט פאר מענטשן? איך פאר-שטיי נישט דיין פסיכאלאגיע. דיין לאַגיקע.

צווייטער שדכן.

דאָס וועט זיין, אז זיי וועלן אַ שפייטן אױפן גאַנצן שידוך
און פטורן האָסטו געזען — אַ מענטש זאָל אזוי ציען און ציען,
ווי פון פּעד, און גאַרנישט! חדשים דאַרף מען נאָך אים נאָכ-
לױפן!

ערשטער שדכן.

האָסט אפּשר נאָך חרטה געקריגן? אפּשר האָסטו זיך מיט
געווען, אז דו טאָרסט נישט חתונה האָבן?

צווייטער שדכן.

וואָס הייסט ער טאָר נישט? וואָס איז ער קיין מאַנסביל נישט?
אַ טומטום? אַן אַנדערווייניג?

ערשטער שדכן.

איך ווייס? ער האָט זיך דערמאַנט, מען דאַרף געבן אַ ווייב
עסן!

צווייטער שדכן.

שטותים! אַ ווייב גיט מען נישט עסן, אַ ווייב נעמט אַליין.
ערשטער שדכן.

האָסט מורא, אז דו וועסט נישט האָבן וואָס צו עסן, זאָג איך
דיר: אז עס וועט זיין, ווייל —

צווייטער שדכן.

עס מוז זיין!

ערשטער שדכן.

אי, וואָס? טאָמער וועט פאַרט נישט זיין? איז ממה-נפּשך:
וועט זיין פרנסה, איז דאָך מה-טובן אלא וואָס דען? — עס
וועט, חלילה, נישט זיין? איז...

צווייטער שדכן.

עט, עס וועט זיין, ווי אין פּסוק שטייט: אָדום ובהמה תּושיע
די — גאָט העלפט מאַן און ווייב.

ערשטער שדכן.

און די לאַגניקע איז טאַקע מחייב: איצטער האָסטו נישט קיין
געלט, ווייל דו ביסט אַן אַרימאָן, אָבער נאָך דער חתונה
וועסטו זיין אַן עושר, וועסטו האָבן געלט.

צווייטער שרייבן.

אָט-אַט, מיינע טענות, מאן דיהיב חי, יהיב מזוני — ווער
עס גיט לעבן, וועט געבן צום לעבן.

ערשטער שרייבן.

און צוריק-גערעדט, טאָמער וועסטו קיין געלט נישט האָבן,
איז מה-רעש?

ערשטער שרייבן.

וועסטו דאָך דערפאר האָבן אַ ווייב. פּונדאָנען איז דאָס גע-
דרינגען, אז געלט אָן אַ ווייב איז בעסער ווי אַ ווייב אָן געלט?

צווייטער שרייבן.

און וואָס איז ווערט, וואָס נאָך דער חתונה וועט מען דאָך דיך
אַנהויבן „אירצין" איך אליין, למשל, וועל שוין דיר נישט זאָגן
„דו", נאָר „איר", — פּאַרשטייסט? דו ווערסט שוין גאָר אַ
„רב": רב גאָהגלשטיין.

ערשטער שרייבן.

גאָספּאַרדין גאָהגלשטיין | הער הער גאָהגלשטיין |

צווייטער שרייבן.

נעמסט אַ ווייב — אַפּשר איז דאָס גאָר איר מזל. מצא אשה,
מצא טוב!

ערשטער שרייבן.

ווייס איך, גאָהגלשטיין גלויבט אַפּשר נישט אין מזל. גאָהגל-
שטיין גלויבט מסתמא, ווי איך, אין לאַגיקע אָדער פּסיכאָלאָגיע.
פרעג איך: אַ כּל-זמר איז אַ מענטש, צי ניין? אַי אַ מענטש?
און אַ מענטש דאַרף דאָך לעבן? אַי אַ נאָר לאַגיטשנע זאָלסטו
זיין. פרעג איך דיך: ווי האָסטו דאָס אַ האַרץ, נישט צו געבן
צו פּאַהדינען אַ כּל-זמר אויף אַ שטיקל ברויט? וווּ איז דיין
סאָוועסט? פען שעם זיך אין דיין ווייטן האַלז?

צווייטער שרייבן.

און רעד מיט זיי, זאָגן זיי, אז ביי די בחורים איז דער
גאַנצער סאָוועסט.

ערשטער שרייבן.

ווער האָט פון דיר הנאה? האָסטו אָבער חתונה — הויבן-אָן

פון דיר לעבן א וועלט מיט מענטשן: א בלי-זמר, א שרכן,
א רב, א קאזיאנער רב, א מסדר-קדושין, א שמש, א סארווער,
און גלאט בלי-קודש.

צווייטער שרכן.

און ווער רעדט, אם ירצה-הושם, אין א יאָר אַרום — א באַבע,
א הייב-אם, אַן אַקושאָרין, א מוהל און ווידער-אַמאָל א שמש
און א — א... מען, גיב אַהער זיין סדרוטן טוען אים אַן. —
גאַרגלשטיין וויל עפעס זאָגן.

ערשטער שרכן.

וואָס? וואָס ווילסטו זאָגן? הער שוין אויף דינע טענותן

צווייטער שרכן.

א מענטש זאָל נישט זאָגן אויסרעדן א וואָרטן — שעמסט
זיך גיין מיטו אונז? איז מילא, וועלן מיר גיין אליין, און דו
וועסט אונטערקומען. אָבער תיכף-ומידן

ערשטער שרכן.

סעי משאם

שרכנים אפ.

פון דער טיר רעכטס דערהערט זיך א טומל. עס לויפן-ארוין חאשע און
וועל וול — א יונג פאַרפאַלק, שטוביש געקלויבט, פאַרזשטמע. זעען-אויס
עלמער פון זייערע יאָרן.

חאשע.

קום, קום און זאָלן לייט אויך וויסן, וואָס פאַר א שליכמוז דו
ביסטן וואָס פאַר אַן אומגליק איך האָבן מען דאַרף דאָך
שרייען אין די גאַסן, דאַרף מען מען דאַרף דאָך שונאי-ציון
די פאַפּלעקציע קריגן זיין בעל-חבית האָט אים אָפּגעזאָגט
פון קאַנטאָר, נעמט ער און קומט צו גיין אַ היים גאַרנישט,
פאַרטיק מיט דער קאַפּאַטען

וועל וול.

נווהין-זשע האָב איך געזאָלט גיין, אין טעיאטער אַרײַן?

חאשע.

צום בעל-חבית דאַרף מען גיין די ציין אים אויסרייסן א נאַנץ
לעבן געהאַרעוועט ווי א פּעחד, געפּראַצעוועטן אָנגעבויט אים

הייזער, מיט קאנטאָרן, מיט מעבל, מיט קאָפּ-ווייטאָג אים,
מיט אלע צרות אויף זיין קאָפּ... גענומען און אָפּגעזאָגט, אז
אָפּזאָגן זאָלן אים דאָקטוירים, האַרציקער גאָטן

וועל וויל.

אָבער וואָס בין איך שולדיק? און וואָס איז ער שולדיק? און
וואָס האַסטו זיך צעשריען אין אַ פּרעמדער שטופּ?

חאָשע

קוקט אים נאָר אָן, מיין פּאַרשוין מיין בעל-פּרנסהו וואָס איז
ער שולדיק? איך וואָלט אים די פּענסטער אויסגעשלאָגן
אוינגעגעבן אין געריכט... איר זאָלט מיר, פּאַניע גאָרגלשטיין,
שוין אָנשרייבן אַ פּאַפּירן ער וועט ביי מיר פּאַרשוואַרצט
ווערן

וועל וויל

אָבער וואָס וועסטו מאַכן, אז ער האַרף מיך נישט האָבן אין
קאנטאָר, אז די געשעפטן זיינע אליין ליגן אין דריערד?

חאָשע

אומדאי האַרף ער דיר נישטן ווער האַרף אזא שלים-
מול, ווי דו? איך פּרעג דיך נאָר, וואָס האַסטו צו מיר? וואָס
האַסטו זיך אָנגעזעצט אויף מיר? ווינט.

וועל וויל

ווער מושעפּעט דיך? ווער האָט צו דיר? לעב זיך ביז הונדערט-
אין-צוואַנציק יאָר. נאָר איך זאָל לעבן ביז הונדערט-און-
דרייסיג. לאָמיק כאַטש צען יאָר הנאה האָבן פון מיין לעבן.

חאָשע

וואָס, פּרעג איך דיך, האַסטו פאַר מיר חתונה געהאַט? איך
זאָל פאַר דיר פּאַרשוואַרצט ווערן? גאָרגלשטיין וואַרפט פון זיך
אַראָפּ דעם קראַגן. פאַרפּינסטערט ווערן, אז פּאַרשוואַרצט און
פאַרפּינסטערט זאָלן ווערן די שדכנים, וואָס האָבן מיר מיין
לעבן פאַרפּינסטערטן ווען איך טרעה זיי, וואָלט איך זיי די
אויגן אויסגעדראַפּעטן

וועל וויל.

גלויב מיר, אז זיי וואָלטן פון מיר אויך נישט געלעקט קיין האַנט.

חאשע.

גענומען מיך אן אומשולדיק מיידל, געשוינט ווי די ליכטיקע זון, פון א שיינעם יחוס, קיין איין געבוירענער בעל-מלאכה איז דאָך נישטאָ אין אונזער משפּחה!...

וועל וויל.

זאָגט איר, פּאַניע גאַרגלשטיין, אז אזא שטיק גאָלד זאָל איך האָבן, ס'זאָר אַ שטיק פעטער זי האָט אַ זייגערמאַכער.

חאשע.

זאָגט אים, פּאַניע גאַרגלשטיין, אז אַ זייגערמאַכער איז, ראשית, אַן איידעלע מלאכה, כמעט גאָר קיין מלאכה נישט; והשנית האָט ער געהאַט אַ פעטער, וואָס האָט צוליב זיין מלאכה זיך געמוזט באַצייטנס אָפּטראָגן אזוי קיין אַרבעטניגען

וועל וויל.

האַלט ס'מויל, האַשען וואָרום איך ווער שוין אין כעסן

חאשע.

וואָס? וועסט מיך אפשר ווידער פאַטשן? מיינסט, ס'איז דיר די שבועותדיקע פוטער-פלעצלעך!...

וועל וויל.

שטאַרק אויפגעקאַכט.

האַשען דו זאָלסט מיר נישט דערמאָנען די שבועותדיקע פוטער-פלעצלעך דו הערסט?

חאשע.

הוואָ, הוואָ! נישט געווען קיין פוטער-פלעצל — האָ? באַ-האַלטן פון דיר? געזוכט, געכינעט, געפּיכעט

וועל וויל.

אַבער פעטש האָסטו געכאַפט?

חאשע.

וועסט מיך אפשר ווידער פאַטשן? טאָ נאָ דירן נאָ דירן...

עס ברעכט אויס אַ געשלעג. אַלץ אין צימער גייט כאַדאַראָס. גאַרגלשטיין

וויל פונאנדערנעמען, האשע פאלט אין היסטעריקע. מען מינמערט זי אפ
און מ'פירט זי אוועק אין דער טיר רעכטס.
גאָר גלשטי יין.

שמויט א ווילע צעטומלט. גיט א שפוי.
טפול ווארפט אראפ דעם סורדוט און לייגט זיך אין בעט. עס
לויפן אריין די שדכנים.

ערשטער שדכן.
שוין ווידער אין בעט? און אָן א סורדוט? דו ביסט דאָך שוין
געווען אין סורדוט?

צווייטער שדכן.
מען קאָן פון אים משוגע ווערן?

ערשטער שדכן.
איך וואָלט נאָר וועלן וויסן, וואָס אזוינס האָט ער מורא? ער
וועט נישט שטימען מיטן ווייב? מחלוקת? עס וועט נישט
זיין קיין שלום-בית? ווייסן דאָך אלע, אז עס איז נאָריש-
קייטן. מיט א ווייב צעקריגט מען זיך און מען ווערט באַלד
שלום.

צווייטער שדכן.
דו, ברוך-השם, האָסט נישט, מיט וועמען צו קריגן זיך און
מיט וועמען צו ווערן שלום.

ערשטער שדכן.
וואָרום אזוי איז די לאַגיקע. וויל מען פארווכן דעם טעם פון
שלום, מוז מען זיך צוערשט צעקריגן. אָן קריג איז נישטאָ
קיין שלום.

צווייטער שדכן.
אין שלום אמר די לרשעים — דאָס מיינט מען די אלטע
בחורים.

ערשטער שדכן.
און אז מאן-און-ווייב ווערן שלום, איז דאָך דאָס ערשט
א מחיה.

צווייטער שדיכן.

שים שלום, טובה וברכה...

גארגלשטויין וויל עפעס זאגן, נאר זיי שלאגן אים איבער.

ערשטער שדיכן.

איך ווייס, איך ווייס, וואָס ד ווילסט זאָגן — קינדערן... אַיאָ?

צווייטער שדיכן.

לאָז רעדן אַ וואָרט אַ וואָרט לאָזט עס נישט אויסרעדן גע-

זען אַן עקשן — וואָס מען זאָגט אים, זאָגט ער פאַרקערט.

ערשטער שדיכן.

קינדער, ווילסטו זאָגן, קינדער ווילן עסן? קינדער בעטן עסן?

צווייטער שדיכן.

גיט מען זיין

ערשטער שדיכן.

אַ וואָס? דו האָסט אַליין נישט צו עסן? איז ממה-נפשך: וועט

אַבער זיין, איז דאָך אַוודאי גוט; אלא וואָס דען — עס וועט,

חסד-שלום, נישט זיין, איז — — —

צווייטער שדיכן.

עט, עס וועט זיין

ערשטער שדיכן.

און אַ קינד, אַז מען קאַרמעט-אַן, וואָס פאַר אַ גליק דאָס

איז אַ ווערטעלע צו זאָגן — אַ קינד גיט אַ שפּילן אַ קינד

גיט אַ שמייכעלע, אַ קינד אַ קינד גיט אַ גלעט, פאַרגייען דאָך

אַלע ווייטאַגן ווער, מישטיינס-געזאָגט, גיט דיר איצט אַ גלעט?

צווייטער שדיכן.

דער פאַריקמאַכערן דער פאַריקמאַכער גלעט אים... ביים

האַזירן.

ערשטער שדיכן.

דאָס איז נאָך איצטער, ווען דו ביסט אַ בחור, אָבער וואָס פאַר

אַ פנים וועסטו האָבן אַן קינדער אויף דער עלטערן...

צווייטער שדיכן.

ווען דו וועסט ווערן קראַנק, קראַנק און אַרים, אַרים און עלנט,

עלנט און —

ערשטער שדכן.

אָרים, אָרים און קראַנק, קראַנק און עלנט, עלנט און —
צווייטער שדכן.

עובר-בטל, עובר-בטלן

גאַרגלשמין כאַפט זיך פארן קאַפּ, לאַזט זיך לויפן איבערן צימער; די
שדכנים — נאָך אים.

ערשטער שדכן.

זעסטו שוין? זעסט שוין דעם סוף דיינעם? ווען אָבער דו
האַסט קינדער, און די קינדער וואַקסן-אונטער: שמחות,
חתונות, בריתן, בר-מצוות...

צווייטער שדכן.

אַ דור, אַ קדישן...

ערשטער שדכן.

אַ פּאָקאָליעניע! אַ פּראָדאָלזשעניע משעלאָוועטשעסקאוואָ
האַדאַ?

צווייטער שדכן.

קום האַגושיתן

ערשטער שדכן.

נאָר איך רעד שוין נישט פון שפעטער. פּאַני גאַרגלשמין איז
אַפּשר נישט אזאַ מיזאַנטראָפּ, וואָס זאָל וועלן פאַהראַנהען די
וועלט. פּאַני גאַרגלשמין האַלט אפּשר פון ענאָאיזמוס, איז
האַך טאַקי אַט-אַט-אַט, פון דער טאַטשקע זרעניע: קומסט
אַהיים, עס רינגלען דיך אַרום דיינע קינדערלעך, שיינינקע,
מחיהדיקע, ריינינקע, ראָזעווענקע, פריילעכע, און דו שפּילסט
מיט זיי, און דו טאַנצסט מיט זיי —

צווייטער שדכן.

און דו נעמסט זיך מיט זיי אַראָפּ אויף אַ סעמיינע קאַרטע.

צווייטער שדכן.

יא, יא, ווי דו פאַראַן נאָך אַ שענערע זאַך, ווי אַ סעמיינע
קאַרטע? קוין זיך נאָר צו צו אַ סעמיינע קאַרטע און דו וועסט
גלייך דערזען דאָס גליקלעכע פּאַמיליען-לעבן: ווי מען זיצט

דאָס אזוי אלע צופרידן, די פנימער שיינען. דער מאן אין
מיטן, דאָס ווייב ביי דער זייט, און די קינדערלעך ארום — —
צווייטער שדכן .

ווי אין פסוק שטייט: אשתך כגפן פוריה ברכתי ביתך, בניך
כשתילי זיתים סביב לשלחנך...

גאָרגלשמין ווערט שוין ווייכער, אויף די ליפן באווייזט זיך אַ נאָכגיבוי־
קער שמייכל.

ערשטער שדכן .

אָט פאָלג מיך, נישט זיי קיין עקשן. גיב אַתער דעם סורדוט,
צווייטער שדכן טראָגט דעם סורדוט. טו-אָן—אָט-אזוי. ביידע
שדכנים טוען אים אַן דעם סורדוט). אַ ווערטעלע צו זאָגן: אַ סע-
מיינע פאָטאָגראַפיען

צווייטער שדכן .

צוליב אַ פאָמיליען-פאָטאָגראַפיע אליין איז דאָך ווערט חתונה
צו האָבן.

ערשטער שדכן .

טאָ זיי נישט קיין עקשן און קום.

צווייטער שדכן .

תיכף-ומיד זאָלסטו קומען.

ערשטער שדכן .

סעי משאסן

שדכנים אַפ.

עס לויפט אַרױן שמואל, אַ צעדרױטער זיד, מיט אַ קאשקעט, וואָס איז
פאַרדרייט לינקס, און מיט אַ צעשוױבערטער באַרד, וואָס שטעקט רעכטס.
מאַלט ווי אַ מול.

שמואל .

אַ גוט וואָרן אַ גוט יאָרן ביי אייך איז שוין נאָך דער לנאָטע?
טפו, מיין איך נאָך הבדלה? עס ליגט מיר אַלץ די לנאָטע אין
קאָפּ. מען האָט דאָך פאַרט געדאַרפט אָנשרייבן די פּראָשעניע
וועגן מיין יונהם לנאָטע, מיין יונה דאַרף זיך שוין שטעלן,
האָב איך אָפּגעלייגט אויף היינטיקן שבת-צונאַכטס אַריינגיין
צו אייך. ער איז דאָך מיין איינאַיינציקער זון, סײַהייסט פון

דער עלטערער קאטעגאָריע, מיין קאָרמילעץ, אַ געראַטן קינד.
קען אַלץ אין דער וועלט, נאָר פאַרדינען קען עס נישט. אפשר
האַט איר פּונזיינטוועגן אַ שטיקל שטעלע? איר גייט דאָך
אַרײַן אין די הויכע חדשים... טפּו, עס דרודלט זיך מיר הויכע
חדשים — מיין ווייב איז אויף דער צײַט... יאָ, אויז פאַר מיין
זון, הייסט עס, אַ שטעלע. זאָל ער האָבן אויף פאַפיראַסן. גיט
אַ פאַפיראַסן גאַרגלשמיין דערלאנגט אים אַ פאַפיראַס, שמואל כאַפּאַ
פּון גאַרגלשמינס סויל אַרויס זײַן רויכערדיקן פאַפיראַס,
פאַררויכערט אַן אים זײַן אייגענעם און שמעקט גאַרגלשמיינען
אַרײַן צוריק דעם פאַפיראַס מיטן פייער אין סויל) ער איז ביי
מיר דער עלטערער — סײַהייסט, פּון טעכטער האָב איך נאָך
עלטערע פּון אים, כלות, סײַהייסט, כלות אָן חתנים, געראַטענע
טעכטער, קענען אַלץ אין דער וועלט. נאָר חתונה האָבן קענען
זײ נישט. יונגלעך האָבן איך בלוז קליינזאַרג, איך וואָלט שוין
געשאַט נאָך אַן עלטערן פּון יונתן, נאָר יענער איז, אונז צו
לאַנגע יאָר, געשטאַרבן פּון דיפטעריט... שטייט נאָרן דאָס איז
ער געשטאַרבן פּון דיפטעריט? טאָ ווער איז געשטאַרבן פּון
סקאַרלאַנטין? און ווער האָט עס ביי מיר איינגעשלאָנגען
אַ הייקע פּון לייכטער? איך געדענק שוין נישט. גענוג, ברוך-
השם, אויסגעשטאַנען פּון דיפטעריטן, זאַפּאַליענקעס, סקאַר-
לאַנטינעס, זאַוועלקעס, זובישצעס, מיט פּאַקן, מיט מאַזלען,
מיט וועקסלען... טפּו עס קריכן מיר די וועקסלען אין קאַפּ
אַרײַן... שטייט, וואָס האָבן מיר היינט? גייט צום אַפּרויט
קאַלענדאַר און הייבט אַן פּליקן בלעלעך. היינט האָבן מיר דעם
ניינצנטן, מאָרגן — דעם צוואַנציקסטן, איבערמאָרגן — דעם
אַיין-אַון-צוואַנציקסטן, איבער-איבערמאָרגן — דעם צוויי-
אַון-צוואַנציקסטן: איין צאָלונג, אַ צווייטע צאָלונג, רעכנט אויף
די פינגער אַ דריטע צאָלונג; איין נמילות-חסד, נאָך אַ נמילות-
חסד, דריי נמילות-חסדים... אפשר האָט איר צו לײַען מיר עט-
לעכע רופּל אַ נמילות-חסד? מאָרגן, אַם-ירצה-השם, תיכּף נאָכן
מאַרק שיק איך אייך אָב די תנאים... טפּו: עס דרודלט זיך
מיר די תנאים... מזל-טובּ! נעכטן האָט מען מיר מיין טאָכטער

אָפגעשיקט די תנאים. שוין געמענט, בנאמנות, אויסגעבן
א טאָכטער. וואָלט געוואָרן מיט אַ מיידל ווייניקער... שטייטן
וויפיל מיידלעך האָבן איך? איך מיט אַ מיידל, דאָס ווייב מיט
אַ מיידל, אַ מיידל מיט אַ מיידל, און אַ מיידל אַליין. ווען
מען זאָל נאָך צו דעם צוגעבן מיין שווער, וואָס איז געקומען
צו פאָרן מיט אַ דאָק, און מיין ווייבס אַ פלימעניצע, וואָס
זיצט ביי מיר און וואַרט, איך זאָל איר חתונה-מאַכן — האָט
איר שוין די גאַנצע קאָפּעליע אַ חידוש, וואָס זיי זאָגן: איך
בין אַ צערדרייטער. מען לאַכט פון מיר, וואָס אז איך דערוע
מיינס אַ קינד אין דרויסן, פרעג איך: „וונגעלע, וועמעס
טאַטנס ביסטו?“... אָדער וואָס איך האָב אַנומלט אַנשטאַט
דאָס העמד געכאַפט אַ בלאַט לאַקשן און אַוועק אין מרחץ
אַריין. מען פרעגט ביי מיר, פאַרוואָס, אז איך גיי אין גאַס,
גיב איך קיינעם נישט אָפּ קיין „גוט-מאָרגן?“ איך וואָלט וועלן
זיין אַ בעלן וויסן: אז איר וואָלט געהאַט אַ ווייב מיט צוועלף
קינדער. און האָבן צו טון גאַנצע נעכט מיט ציינדלעך, גע-
שוירעלעך, מיט שטייפע מעגעלעך און שוואַכע מעגעלעך און
קראַנקע בייכעלעך — צי וואָלט איר עמעצן אָפּגעבן „גוט-
מאָרגן?“... אייך איז גוט ווי די וועלטן איר זענט אַ בחור,
דרויט אייך נישט דער קאָפּ, איר קאָנט שלאָפן רויק. פון
בחוהווייז-אָן געדענק איך נישט, איך זאָל אָפּשלאָפן אַ נאַכט
ווי געהעריק איז. איך פלי אינדערפרי אין מאַרק און כאַפּ
אַ קוק דורכן פענסטער, ווי איר שלאָפט, אָן עין-הרע, ווער
איך נשתומם: ווי שלאָפט עס אַ מענטש אזוי רויק? איך, ברוך-
השם, האָב נישט קיין טאָג און קיין נאַכט. כיווייס, מען
זאָגט: אַנדערע האָבן פון קינדער פאַהגעניגן. עס מוז אָפּנים,
זיין אזא מיין פאַהגעניגן, ווי אז מען קראַצט אַ מכתב... אָך-כאָ-
כאָ... מען דאַרף זיך נאָר אָפּיסל צושפּאַרן ביי אייך. טוט-אויס
די קאַפּטע און לייגט זיך אין בעט. וויפיל קאַסט אייער בעטע-
לע? אויף פרוּשינעס? — איר דערווייל, פאַניע גאַהגלשטיין,
וועט אָנשרייבן די פּראָשעניע — און איך וועל מיר כאַפן
אַ דרעמל. אָך-כאָ-כאָ...

עס לויפט אריין מיט אימפעט א דערוואקסן מיידעלע, שמואלס א טאכטער.
דאָס מיידעלע:

צו שמואל, שלעפט אים פון בעט.

טאטע, טאטען די מאמע גייט צו קינדן

שמואל גיט זיך א כאפ, נישט מויט נישט לעבעדיק, וויל כאפן די קאפאטע,
כאפט ער אנטון א פאר הויזן. זוכט דאָס היטל, כאפט יעדע ווילע אן אנדער
חפץ, אנטלויפט מיט זיין מיידעלע. אויף די טרעפ, דורכן פענסטער, זעט
מען א שמאיען פון מענטשן אויף און אפ. גארגלשטיין שטייט א ווילע,
באטראכט די מהומה, גיט א שפוי, ווארפט אראפ דעם סורדוט און לייגט
זיך אין בעט אריין. עס לויפן אריין די שדכנים.

ביידע שדכנים.

קאס טיעביע ניע סטידנאָ? קאָ טיעביע ניע סטראָמנאָ? דו

האָסט דאָך גאָר קיין מענטשלעכע פסיכאלאָגיע נישטן

צווייטער שדכן.

וואָס איז עפעס אונזערע פים קיין פים נישט? וויפיל מאָל דאָרף

מען דאָס צו דיר לויפן?

גארגלשטיין וויל עפעס זאָגן, זיי שלאָגן אים איבער.

ערשטער שדכן.

אַבער לאָז רעדן א וואָרט, 9 מאָס ריידן...

צווייטער שדכן.

לאָזט אים, ער וויל זיך מיישב זיין.

ערשטער שדכן.

ביו וואָנען איז דער שיעור זיך מיישב זיין? ער פאָרגעסט

אפנים, אז די מיידלעך וועלן זיך אויך מיישב זיין. און אז

די מיידלעך וועלן זיך אָנהויבן מיישב זיין, וועט זיין, אז אָך

און וויי צו אים...

צווייטער שדכן.

די גמרא זאָגט: עד עשרים שנה — ביו צוואַנציג יאָר, יושב

הקדוש-ברוך-הוא — זיצט דער רבוננו-של-עולם, ומצפה —

און וואָרט, לאָדס — צו דעם מענטשן: מתי ישא אשה —

ווען וועט ער נעמען א ווייב? כיון שהגיע — וויבאָרט עס איז

נעקומען די צייט, ולא נשא — און ער האָט נאָך נישט גע-

נומען, הקדוש-ברוך-הוא אומר — זאָגט גאָט: תפחנה עצמותיו
— אַ קרענט אים אין די ביינער אַרײַן

ערשטער שדכן.

איצטער איז נאָך צו דערליידן. איצטער פרענט מען נאָך ביי
דיך: „פּאַניע גאָרלשטיין, פּאַרוואָס האָט איר נישט
חתונה?" אָבער נאָך אַביסל וועט מען דיך אָנהויבן צו פרעגן:
„פּאַניע גאָרלשטיין, פּאַרוואָס האָט איר נישט חתונה גע-
האַט?"... האָן, ברודער, איז נאָר פּאַסקודנע, פּען סיידן דו
מיינסט, דו וועסט נעמען אַ יונגע?

צווייטער שדכן.

נו יא, אַ האַרטער נוס מיט צעפּוילטע ציין...

ערשטער שדכן.

אַ שען פנים וועסטו האָבן: דו וועסט הוסטן, און זי נישט.
אַ כּלל זאָלסטו האָבן: אַ פּאַרפּאָלק האָט ליב, אז ביידע זאָלן
גלייך אָנהויבן הוסטן. אָבער וויי איז צו דעם פּאַרפּאָלק, וווּ
איינער הויבט שוין אָן צו הוסטן און דער אַנדערער נאָך
נישטן עס פעלט די האַרמאָניע, די פּראָפּאָרציע...

צווייטער שדכן.

אַז איך ווייס גלאַט נישט, ווי לעבט עס אַ מענטש אָן אַ הייסן?

ערשטער שדכן.

אַ הונטן אַ הונט לעבט האָך אויך בעסער. וואָס ווייס אַ בתור
פון אַ הייסן? די זיסקייט פון אַ הייס, די ליבקיט פון אַ הייסן

צווייטער שדכן.

אַן עלנטער מענטש... אַ ביטערער צער, ווי איר זעט מיך אַ

יידן

ערשטער שדכן.

אַט דאָס רעדט מען דאָך: די עלנטקייט | נעמען מיר צום
ביישפּיל נאָ פּרימער: צו וועמען גייסטו אַרײַן און ווער גייט
צו דיר? און טאָמער האָסטו וווּהין אַרײַנצוגיין, איז דאָס איצט,
ווייל דו ביסט נאָך יונג און דו האָסט נאָך די פּסיכאָלאָגיע
צו זאָנימאָיען אַ געזעלשאַפט; אָבער, אז דו וועסט אַלט ווערן,
וועט דאָך דיך קיינער נישט אַרויפלאָזן אויפן שוועל... האָסטו

אַבער האָס ליבע ווייב מיט דער ליבער ווייבס גרויסער משפּחה
— און אַלע שליטגען דיינע טריט און אַלע האַלטן דיר אין
איין טראַגן: דער — דאָס, דער — יענץ; פּורים — שלח-
מנות, המן-טאַשעלעך, מאַנדעלעך; פּסח—וויין, פּלירטיקעס—

צווייטער שריקן.

און דרשה-געשאַנקן דרשה-געשאַנק האַסטו פּאָהגעסן? די
טייערע לעפעלעך מיט דעם גוטן וועק-זייגעל...

ערשטער שריקן.

ברעמוזלעך, מאַנטעלעפייטשיקעס... שבועות — פּוטער-פלעצ-
לעך, און אַ נאַנץ יאָר גלאַט מתנות, מתנות און מתנות...

צווייטער שריקן.

אַז מען שמועסט — מען האַלט אין איין טראַגן!

ערשטער שריקן.

דער פּרעגלט גענוז, ברענגט ער די גריבן צו פּאַרוזוכן, אַ בי-
סעלע גענוז-שמאַלץ, אַ פּופיקל, אַ פּליגעלע, אַ העלזעלע, אַ לע-
בער... ביי דעם האַט זיך די קו אַפּגעקעלטו — האַסטו אַ
קריגעלע מילך, אַ דישעקל זויער-מילך, סמעטענע, ברינזע,
אַ שטיקעלע פּוטער. פּריש אויסגעשלאַגן, טוואַרעך-קעז.

צווייטער שריקן.

אַ קנישען אַ קנישען!... נו מאַך זיך נישט נאַריש. גיב אַהער
דעם סוּהוטן טוען אים אַן.

ערשטער שריקן.

שבת, יום-טוב — האַסטו ווהין אַריינצוגיין, דאָ אַ ברית, דאָ
אַ חתונה, דאָ אַ בר-מצוה וואָרום אַ משפּחה האַט קרובים,
און יעדער קרוב האַט נאָך אַ קרוב...

צווייטער שריקן.

און יענע קרובים האַבן ווידער קרובים...

ערשטער שריקן.

און יענע קרובים האַבן מקורבים...

צווייטער שריקן.

און יענע מקורבים האַבן מקורבימלעך...

ערשטער שדכן.

און יענע מקורבימלעך האָבן נאָך מקורבימלעך...

צווייטער שדכן.

און יענע מקורבים — — הכלל, פארטיקן

גאָרגלשמייַן טוט פלוצלינג אַ שפּויל, וואָרפט אַראָפּ פּון זיך דעם סורדוואַ
און לויגט זיך אין בעט.

ערשטער שדכן.

נוואָלט, יידן ער איז משוגע געוואָרן!

צווייטער שדכן.

אַראָפּ פּון זינען חסר-דעה!

ערשטער שדכן.

ווייסטו וואָס? מיר וועלן אים לאָזן צורון אויס!

צווייטער שדכן.

ער וועט נאָך אונז זוכן קליגערע פּון אים האָבן אונז געזוכטן

ערשטער שדכן.

געזען אַ פּאַראַדאָקס?

צווייטער שדכן.

וויילסט נישט התונה האָבן, האָרף מען נישטן לעב ווי אַ הונטן!

שטאַרב הינטער אַ פּאַרקאַן!...

ערשטער שדכן.

ער וועט דאָך נישט האָבן, ווער עס זאָל אים אַפילו אַביסל

וואַסער דערלאַנגען...

צווייטער שדכן.

ווער עס זאָל אים אַ האָרציצניק צולייגן... אין אַ הקדש וועט

ער עהגעץ צעפּוילט ווערן.

ערשטער שדכן.

איך פּרעג נאָר מיין קשיה על-פי לאָגיקע: זאָל דאָס אַנדערש

זיין, אַ ווייב איז טאַקע אַזאַ שלעכטע זאַך, ווי דו מיינסט, —

טאָ פּרעגט זיך: פּאַרוואָס, אַז ביי אַיינעם, רחמנא ליצלן,

שטאַרבט דאָס ערשטע ווייב, נעמט ער גלייך אַ צווייטע?

צווייטער שדכן.

און אַ דריטע, און אַ פּירטע...

ערשטער שדכן

האָט נאָך עמעצער אויף דיר געוואָרט, ווי עס וואָרט אַ טריי-
איבערגעגעבן ווייב אויפן מאָן? מישטיינס געזאָגט, אז דו
קומסט צו פאָרן, ווער וואָרט אויף דיר, ווער?
צווייטער שדכן.

דער איזוואָזשיק... דער איזוואָזשיק וואָרט אויף אים.

ערשטער שדכן.

היינט דער אימעטן דער אומעט, וואָס אָן אַ ווייבן

צווייטער שדכן.

כל השרוי בלאַ אשה, שרוי בלאַ שמחה,

ערשטער שדכן.

„אליין זאָלסטו עסן דיין ברויט“, — איז דען פאָראַן נאָך
אַן ערגערע קללה? האָסט אָבער אַ ווייב און דו קומסט אין דער
וואַרימעמער, מחיהדיקער היים און דו זעצט זיך אַוועק, און
זי זעצט זיך דיר אַוועק אַנטקעגן, און איר עסט זיך צוזאַמען.
דו רוקסט דאָס פלייש צו איר, און זי צו דיר, און זי רעדט זיך,
און דערציילט, און טערעלאַיקעט, ווי אַ פּוּנגעלע, און
פישטשעט, ווי אַ קאַנאַריק, און רעדט און רעדט —

צווייטער שדכן.

אַן אַ זייט

אז אַנשטומט זאָל זי ווערן... הויך אַ ווערטעלע צו זאָגן —
אַ ווייבן

ערשטער שדכן.

איז דען פאָראַן אַ מער איבערגעגעבענע זאָך, ווי אַ ווייב?
אַזאַ ערלעכע, אַזאַ טרייע זאָך, ווי אַ ווייב? הן אין ליידן, הן
אין פריידן... נו גיב דיין סוחדוטן שלעפן אויף אים דעם סוחדוט.

צווייטער שדכן.

הן אין גוטע אָבסטאַיאַטעלסטוועס, הן אין שלעכטע אָבסטאַ-
יאַטעלסטוועס...

ערשטער שדכן.

אַ ווייב איז אַ פריינד, אַ ווייב איז אַ חבר, אַ מאָוואַרישע...

צווייטער שדכן.

א ווייב איז א מאמע, א ווייב איז א שוועסטער...

ערשטער שדכן.

א ווייב איז א בעל-הביתטע, א פארשפארערין, אן עקאנאמיע...

א שפאם, פאליטיצעסקע עקאנאמיעו...

צווייטער שדכן.

זי פארצירעוועט אים א זאק, זי נעט אים אן א קנעפל, ניט

אים וועש אין מרחץ אריין...

ערשטער שדכן.

דו קריגסט א רעמאטוזם — שמירט זי דיך מיט רעמאטוזם-

עסיג.

צווייטער שדכן.

דו קריגסט א געשוויר — מאכט זי דיר א האַניג-טייגלן

ערשטער שדכן.

דו קריגסט בויך-ווייטאָג — לייגט זי דיר צו א הייסן קאמפרעסן

צווייטער שדכן.

דו באקומסט א שטעכעניש אין די זייטן — לייגט זי דיר

צו א האַרציצניקן

ערשטער שדכן.

דו גיסט א ניב — זאָגט זי דיר: „צו געזונט!"...

צווייטער שדכן.

און ניט א צי פארן אויערן

ערשטער שדכן.

און — און —

צווייטער שדכן.

און זאָגט: „לישועתך קיית"י."

בארגלשטוין שמויכלט.

ערשטער שדכן.

אַט-אַט-אַט. איך זע, דו ווילסט שוין. אַט אזוי האָב איך דיר

ליב, קום-זשע צוגיין סעי משאסן

צווייטער שדכן.

תיבה-ומידן

שדכנים אפ.

עס לויפט אריין ליוויק — א געלעד וונגערימאנטישק, האלט זיך מיט
אין האנט ביי א רויטגעשוואלענער פאק.

ליוויק.

שרייבן שרייב א פאפירן איד וועל אים אין דער ערד אריין-
לייגן אין קאמאדאשנע דאָבאָטע וועל איד אים פארשיקן א
פארך קעגן שלאָגן זיך גארן יאָטקע פלאַכט, א רוח אין זיין
טאָטנס טאָטן אריין אי טאָמו פאָדאָבנאָיען זיך אינזונעט
מיט מיין ווייבל... זי ווערט פאר אים די כפרת, ער האָט איד
עפעס צוגעטון... איד דער שוין נישט פון זיך, נאָר די כוונות
פאר לייטן, פאר דער וועלט, פארן מאַרק אי טאָמו פאָדאָבנאָ-
יען... אין וואָס עס האָט נאָך מיך מער פאָדאָבנאָט, איז —
הערט א מעשה... יא, איד ווייסט דאָ, אז א גאנץ יאָר וועט
מיין זינא אריף א דאָטשע אין טישערוואַיאַבלאָנע, וואָרום זי
איז דאָך אן אינטעליגענטקע, דארף זי האָבן א דאָטשע מילא.
זיך זיך געזונטערהייט מיט דינע אינטעליגענטן, מיט דינע
נעסט אויפן דאָטשע, און איד וועל מיר ווען אין שטאָט און
האָרעווען ווי אן אייזל... אי טאָמו פאָדאָבנאָיען... וואָס-זשע
טוט זי? שרייבט זי זיך צענויף מיט איד לויבאָזניק יאָטקע
שאַלאַטאָן און מען פאָרט ביידע אוועק קיין קרעמענטישוק
און מען לעבט דאָרטן דעם גוטן טאָג מיט דער גוטער נאָכט
— אי טאָמו פאָדאָבנאָיען... און איד לויף דאָ אַרום, ווי א
משוגענער, זיך פאר מיין זינעטישקען די גוטע קאָסאָאָ מיט
דעם גוטן שאַקאָלאָד, מיט די קאָנפעטן, מיט עפעלעך און באַ-
דעלעך, און אויף מיך יעדן טאָג צום קאָמיסיאָנער, איד זאָל,
חליקה, מיט מינע פאָסילקעס נישט פארשעפטיקן, מיין זי-
נעטישקע זאָל עס האָבן אין דער צייט, זי זאָל חס-ושלום קיין
עגמת-נפש נישט האָבן; וואָרום, אז זי איז צופרידן, בין איד
דאָך איבערגליקלעך. אזא פרא-אדם בין אידן! אי טאָמו פאָ-
דאָבנאָיען. אז מיין זינעטישקע עסט, איז פונקט ווי איד אליין
עס, — אזא סחמה בצורת פערד בין איד, אי טאָמו פאָדאָב-

נאָיע... און מיין זינעטשקע זיצט גאָר ערגעץ מיט איר שאַר-
 לאַטאָן אין קרעמענטשוק און טוט זיך ווילקגיין... יא, נעכטן,
 ווי איר ווייסט, איז זי געקומען מיט די קינדער פון דאָמישע.
 איך טו אַ קוק, מיין משהל האַלט אַ פידעלע מיט אַ פייפּעלע,
 אי טאָמו פּאָדאָבנאָיע. פרעג איך אים: משהלע, ווער האָט עס
 דיר געגעבן דאָס פידעלע און דאָס פייפּעלע? ענטפּערט ער:
 דער פעטער יאָשע, געווען אין קרעמענטשוק... איר פּאַרשטייט?
 דאָס האָט ער, ימה שמו, געקויפט דאָס פידעלע מיטן פיי-
 פעלע, אז פידלען און פייפּן זאָל אים אין האַלזן אי טאָמו פּאָ-
 דאָבנאָיע... זי איז אין שטוב נישט געווען. שוין גענאָנגען מיט
 איר ממזר אויף אַ סווידאַניע ערגעץ. קלער איך: זי וועט קומען,
 וועל איך שוין איר ווייזן, ווער עלטער איזן... איז אָבער אַ
 צחה, אז ווי איך דערזע זי, גיי איך אָפּ פון כעס און הויב גאָר
 אָן צו פרעגן: אפשר זאָל איך שטעלן דעם סאַמאָוואַר? אפשר
 דאָס, אפשר יענץ? אזא אָקס בין איך, אי טאָמו פּאָדאָבנאָיע...
 נאָר אויף אים, אויף דעם ממזר, ברענט מיר מיין האַרץ, זאָל
 ער נאָר קומען, וועל איך אים שוין ווייזן... ערשט ויבוא חמן
 — געקומען ביידע, געאַרעמט, ווי די טייבעלעך... ווער איך
 אַן אָנגעצונדענער, גיב אַ גיי צו צו אים און זאָג — און הווקא
 מיט גוטן, געלאַסן: פּאַניע יאָשע, — זאָג איך צו אים, — איז
 האָס אַ יושר צו האַסטראַיען דעם סעמיינעם לעבן פון אַ סע-
 מייסטוואָ? אי טאָמו פּאָדאָבנאָיע... אז ער לאָזט עס מיר
 נישט אַראָפּ אַ פּלעם סאַמע אונטערן אויער, אז איך האָב
 געמיינט, מען האָט אויף מיר אויסגעשאַסן פון אַ האַרמאַט.
 וואָלט איך דאָך נישט געשוויגן און געמאַכט גוואַלטן, —
 איז אַ הרפה פאַר לייטן, לייטישע געלעכטער, אי טאָמו פּאָ-
 דאָבנאָיע. נאָר נישקשהן הויד, מיט כעס איך וועל... עס קומט
 אַרײַן זײַנאַ מיט יאַשקע שאַלאַטאָן, וועלכער פלייבט ווילעריש
 שמיין אין מיר. זינעטשקאָן הי, הי, הי... די גייסט שוין אַוועק?
 ווהיין גייסטו דאָס ערגעץ?

זינא

ניע טוואָיע דיעלאָ, איריאָטן קרימט אים איבער, „ווהיין גייסטו?“

טו באַליען גאַוואַריט פאַ רוסקיי? סקאַלקאָ ראָז יאָ טעביע גאַ-
וואַרילאָ, טשטאַבי טו גאַוואַריל טאַלקאָ פאַ רוסקין
ליי וויק.

ווינאַוואַטן קודאָ טו ספּעשאַיעש, זינאַטשאַק?

זינאַ.

„ווינאַוואַט? וויפיל מאָל האָב איך דיר געזאָגט, אַז אַן אינטע-
ליעגנטער מענטש זאָגט נישט „ווינאַוואַט“, נאָר „יאָ איזווי-
ניאָיוס“. דוראַק גאַביטן

ליי וויק.

ווינאַוואַט — מיין איך... איזווינאַיוס... יאָ, יאָ... זאַבילסיאַ...
יאָ... טוטי גאַוואַרו-סעביע... אַ יאָן סעביע... גאַוואַ-אַריט —

זינאַ.

גאַוואַריט, גאַוואַריט... וויפיל מאָל האָב איך דיר געזאָגט, אַז
מען דאַרף זאָגן: גאַוואַריט, גאַוואַריט | די אוראַרעניע נאַ פאַ-
סליענעס סלאָגע. זיבן יאָר נאָך דער חתונה, אַז איך לערן
אויס זאָגן „גאַוואַריט“, און ער — ווי צו דער וואַנט. אידיאַטן

ליי וויק.

חזרט.

גאַוואַריט, גאַוואַריל, גאַוואַריט.

זינאַ.

באַזשע מאָי, באַזשע מאָין קאַק יאָ סטראַדאַיו, טשטאַ מאָי
מוזש נייע אינטעליגענטני טשעלאָוויעקן וויפיל מאָל איך בעט
זיך ביי אים: ווער אַן אינטעליגענט | מאַך אַן אינטעליגענטנעס
פנים |

ליי וויק.

אַבער פּונוואַנען זאָל איך קענען זיין אַן אינטעליגענט, פון די
גוים אין מאַרק? איך בעט זיך ביי איר, ווי ביי אַ גולן: נאָמיר
כאַטש אָפּלייגן אויף ושבת. שבת וועל איך זיך סטאַרען צו זיין
אַן אינטעליגענט, רעדן רוסיש; אַבער אין מיטן וואָך — ווער
האַט צייט דערצו און ווער האָט כח דערצו אדרבא, ספּראַשי
יעוואָ, יאָן טאַזשע גאַוואַריט...

זינא.

ווערט אנגעצונדן.

ווידער גאָוואָריטן איך וועל פון אים שטאַרבן וואָס האָסטו

צו מיר |

גאַרגלשמייַן וואַרפט אַראָפּ דעם קאַלנער.

יאָשקע.

אַסטאָוו יעוואָ, אַסטאָוו.. פּאַידיאָם |

זינא.

כיי לייטן אַ מאַן איז אַבראַזאָוועט און ראַזוויט, קען ראַסווש-
דאַיען אַ ראַסוושדעניע. שטעלט אַכאַל אַריין אַן אינאָסטראַנע
וואָרט: „וופּעטשאַטליעניע“, „אוביעזשדעניע“, „פּולוויריאַ-
מאַרי... און ער: גאָוואָריטן קוים מיט צרות אים איינגעדוי-
בעט אין מוח, ער זאָל זאָגן „אי טאַמו פּאַדאַבנאַיע...“ אידיאָטן
נו שוין גיב אַהער עפעס געלטן מען דאַרף גיין אין קינעמאַ-
טאַגראַפּ |

לייניק.

הי-הין וויפיל דאַרפסטו? גייסט אין קינעמאַטאַגראַפּ? גיט איר

געלט.

זינא.

און גיי אַהיים לייג די קינדער שלאַפּן אַלדך נאַביטין... קומט,
גאַספּאַדין פיינבערגן דאַסווידאַניאַ, גאַספּאַדין גאַרגלשמייַן
דאַסווידאַניאַ וואָסן כאַפּט יאַשקען אונטערן אַרעם און פּליט אַוועק.

לייניק.

ווי געפעלט אייך עפעס? טאַקע גאָר ווי מען זאָגט אין טעאַטער:

„אַ ווייב פאַר יענעם — פאַר זיך אַ גיהנום...“

לייוויק מיט גאַרגלשמייַנען קוקן זיך אַן אַביסל אין די אויגן, ווי די הענער.
לייוויק שפייט אויס: „טפו |“ — און לויפט אַרויס. גאַרגלשמייַן באַגלייט
אים אויך מיט אַ שפייט: „טפו |“, וואַרפט אַראָפּ דעם סורדוט און גיט זיך
אַ וואָרף אין בעט. כאַפּט זיך אויף, טראַכט אַביסל, נעמט עפעס זוכן, גע-
פינט אַ שמריקל, פאַרוואַרפט עס אויפן האַק, וואָס שמעקט פון סטעליע,
שמעלט צו אַ שטול, מאַכט אַ שליוף, טומ אַן דעם שליוף אויפן האַלז, נעמט
זיך ווערגן. עס לויפן אַרויף די שדכנים, לויפן צום בעט. נישט גע-

פינענדיק אים, קוקן זיי זיך אַרויס; און דערזעענדיק אים הענגענדיק, מאכן
זיי גוואַלטן: „אַ מעסער! אַ מעסער!“ — שניידן איבער דאָס שמריקל. עס
לויפן אָן שכנים, מען מינמערט אים אָפּ. עס הערן זיך שטימען: „ער
לעבט נאָך“... „נאָך וואַרים“... די שכנים מוען אים דערוויל אָן דעם
קראַגן און סורדופּ.

ערשטער שדכן.

ווייס איך, וואָס פאַר אַ משוגענע שטיק מאַכסטוּן קום שוין,

קום!

צווייטער שדכן.

הענטען זיך נאָרן געזען אַביסל?

ערשטער שדכן.

אַ בוזר דאַרף התונה האַבן...!

די שדכנים פירן אים אַרויס.

ס א ר ה א ג ג

דער הומאריסט

א שפאט אין איין אקט

פ ע ר ז א נ ע ן :

קאצניאָמער — ליטעראַט-הומאָריסט.

ערשטער פארשויין.	}	ערשטע דעפוטאציע
צווייטער פארשויין.		
דריטער פארשויין.		

א יונגערמאַן.	}	צווייטע דעפוטאציע.
א מידל.		

א בחור מיט לאנגע האָר.	}	דריטע דעפוטאציע
א בחור מיט אַ פליך.		

די בעל-הביתטע.

א בתורשער צימער. דא און דארט אנגעווארפן ביכער, פאפירן, כתב־ידן.
 ביים שרויב־מיש ווצט קאצניאמער און שרייבט. די פאקן זענען אים
 ארומגעבונדן מיט א גרויסער פאטשווילע. קענטיק, אז אים פוען וויי די
 ציין. ער כאפט זיך אויף פון מיש, גיט א וואָרף די פעדער, כאפט זיך פארן
 פאק און נעמט שפּרויזן איבערן צימער; געפינט נישט קיין ארט. לייגט
 זיך אין בעט; כאפט זיך אויף, נעמט ווידער שפּרויזן, קריכט אויף די
 ווענט. קלעמערט אויפן קאמאד, אויף דער שאַפע...

קאצניאמער.

טפון צו אלדי רוחות!... אזא ציין-ווייטיק!... נישט איבערצו-
 טראָגן... הו—הו—הו... עם לאָזט גאָר נישט אָפּ... אי—אי, ווי
 ס'דייסט, עם שטעכט... אָ... אָ... פונקט ווי מיט אן עק-
 בער... דרייט און דרייט... טאפט מיטן פינגער דעם צאָן איך וואָלט
 אים, דאָכט זיך, נעקאָנט אַרויסרייסן און פטור ווערן... גייט צו
 צום וואַש־מיש און שווענקט דאָס מויל מיט עפעס אַ וואַסער פּו—
 או—און... עם רייסט מיר אויף דעם מוח... טאפט דעם אויוון,
 גייט צו צו דער מיר, רופט בעל־הביתטען אוי, בעל־הביתטען
 זייט אזוי גוט... אוי!...

בעל־הביתטען.

ווייזט זיך אין מיר.

וואָס איז, פאניע קאצניאמער? נאָך אלץ די ציין?

קאצניאמער.

אוי, די ציין... איך ווער משוגען... וואָס טוט מען?..

בעל־הביתטען:

איר שווענקט מיטן וואַסערל?

קאצניאמער.

עם העלפט נישט.

בעל־הביתטען.

און די פעפערלעך, וואָס איך האָב אייך געמאכט פון שמעק-

מאָסאָק?

קאצניאמער.

העלפט אויך נישט. אוי... עם רייסט... עם דרייט... און דאָ

האָב איך נאָך אַ באַשטעלונג... דער רעדאָקטאָר האָט מיר גע-

הייסן אַ הומאַרעסקע אויף חנוכה אָנשרייבן... איר ווייסט
נישט, ווי מען שרייבט אַ הומאַרעסקע מיט אַזאַ ציין-ווייטיק? ...
און קיין טעמע איז אויך נישטאָ. צו אַלדי רוחות... ווייסט
איר, וואָס איך וואָלט אייך בעטן... בעל-הביתטע-לעבן... אפשר
קאָן מען איינהייצן דעם אויוון? איך וועל וואַרימען דעם צאָן
ביים וואַרימען אויוון, וועט מיר אפשר אַביסל לייכטער ווערן...
אנוסטן האַט עס מיר געהאַלפֿן... אָ—אָ—אָ...

בעל-הביתטע.

ווייסט איר, וויפיל עס קאָסט היינט קוילן?

קאַציאָמער.

זאָל קאָסטן... גייט עס אין דער עהר אַרײַן... איך קאָן דאָך
שוין נישט אויסהאַלטן... אפשר וועט דער ווייטיק אַביסל
אויפהערן — וועל איך קאָנען טראַכטן וועגן אַ טעמע פֿאַר
מיין הומאַרעסקע... וועט עס מיר אויסטראַגן די הוצאות פֿון
הייצן.

בעל-הביתטע.

כימיין, אז איר ווילט... אַזאַ יקות פֿון קוילן... איך הייץ אייך
גלייך איין. גייט אַרויס, ברענגט אַרײַן האַלץ, נעמט איינהייצן.
זייער נישט קיין געשמאַקע זאַך, אז מען ליידט אויף ציין-
ווייטיק.

קאַציאָמער.

וואָלט איך כאַטש קאָנען שרייבן... וואָלט איך כאַטש געהאַט
אַ טעמע. אז מען קאָן גאָר נישט טראַכטן. איך זע די וועלט
נישט. קוים וואָס איך טראַכט זיך אַרײַן. איך כאַפֿ שוין אָן
ביי אַ שפיץ פֿון אַ טעמע, גיט מיר פֿלוצלינג אַ כאַפֿ-אָן דער
ציין-ווייטיק, אז איך פֿאַרליר דעם זינען עס דרייען זיך מיר
איבער די געהירן... אָ—אָ—אָ...

בעל-הביתטע.

נו, שוין איינגעהייצט, באַלד וועט ווערן וואַרים, וועט איר זיך
וואַרימען.

קאַציאָמער.

אַ דאַנק.

בעלה-ביתמע אפ. קאציניאמער שפרייזט ארום, מאַפּט דעם אויוון. דער ציין-
ווייטיק פארנעמט אים שטאַרקער.

קאציניאמער.

אי, אי, אי... א—א—א...

מען קלאַפּט אין מיר.

קאציניאמער.

אריין.

עס קומען אריין דריי וונגעל יוט, ווי סטאַטיסטן פון דער יודישער-
בינע אַראַפּ, איינער אַ שוואַרצער מיט אַ שוואַרץ בערדל, וואָס זעט אויס
ווי אַנגעקלעבט, אין אַ גרויסן קאָפעליוש מיט פּרוימע ברעגן און אַ ליטער
ראַוישן קראַומאַט. דער צווייטער אַ דאַרער, אַ הויכער, מיט אַ בלאַס פנים,
מיט אַ לאַנגער נאַז, אויף וועלכער עס ריימט אַ פאַר פּענסנע אויף אַ דיקן
שוואַרצן שנירל. דער דריטער אַ נידעריקער, אַ דיקלעכער, מיט אַ רויט פנים,
אַרומגעווימט מיט אַ געלב בערדל, דאַס פנים פלאַמט בוי אים, ווי אַ רויטע
פלאַש אין שוויפענסטער פון אַן אַפּטויק. זיי גריסן זיך אַלע מיט קאציני-
יאַמערן ביי דער האַנט.

דער ערשטער.

פּויערלעך

שאַנאווי פּאַניע קאציניאמערן פּאַניעוואַזש נאַשע מיאַסטאָ
קוטנאָ אוושאַנדזאָ טשיסטאָ זשידאַווסקי באַל, וויעניץ מאַמי
זאַשטויט פּראָשיטש פּאַנאַ הומאַריסטען אַ פּשיענטשע או-
רויזאַלו ווינים.

קאציניאמער קוקט ווי אַ האַן אין „בני-אדם”.

דער צווייטער.

אַוועקשמופּנדיק זיין קאַלעגע מיטן עלנבויגן.

וויבאַטשטשע, טען פּאַן ניע ראַזומיע פּאַ פּאַלסקו. פּשעצעזש
פּאַן ניעחאַונאַ פּשייעכאַל איז ראַסי, ניעפּראַווראַש? יאַ טאַ
וויטלאָמאַטשע טעמו פּאַנו פּאַ האַסיסקו: פּאַניעוואַזש, פּשע-
פּראַשאַם, טאַק-קאַק וויןאַשעם מיעסטיע, טאַ יעסט, נאַראַדיע
קוטנאָ, מאַלאַדיאַזש אוסטעהאַוואַיעט טשיסטאָ זשידאַווסקי
וועטשער, טאַ פּראַסיס גאַספּאַדינאַ יומאַריסטאַ זראַביט נאַם.

אָדאָלף־זשעניע אי זױאַט אומשאַסטיע װינאַשעם װעטשערנעם
באַלע.

קאַצינאָמער קוועשט מיט די פּלױצעס.

דער דריטער.

אַפּשטופּנדיק דעם צװײטן טימן זײט.

דאָ פּאַנו ספּאַקאָי טװאַים ראָסיסקים יענזיקעס, טען פּאַן
יעסט נאַציאָנאַליסטאָן אי ניע כּצע מװויטש פּאַ ראָסיסקו, נע-
פּאַזאַדאַש? יאָ יױש פּאַװיעם טאָ פּראָסטאָ פּאַ זשידאָװסקו:
דאָ דאָס אונזער האָכגעשעצטע מאָלאָדיאָזש פּון אונזער שטאַט
קוטנע האָט די האָנאָר אײן עכט, פּשעפּראַשאַם, יידישן מװי-
קאַלניש - װאַקאַלניש - ליטעראַציקין-קאַנצערט-באַל-װעטשער
אַחאַנזשירען װאַלטען מעכטען, — דאַרום האָבען װיר די עהרע
נעהאַבט צו האַפען אײנען צו לאַדען, זײ זאָלטען לאַסקאַװע
װערדען זײז און נעהמען אַנטייל אין דיזען באַל.

דער ערשטער.

אַפּשטופּנדיק דעם דריטן.

לאָז געמאַך מיט אַזאַ יידיש, אויב יידיש — לאָז מיך פּאַניע
הומאַריסטן מיר זענען פּון קוטנע, קוטנער אינטעליגענטן. מיר
האַלטן שטאַרק פּון פּאַרשריט און מיר קומען אײך אײנלאַדן
צו אונז אין קוטנע אויף אַ ליטעראַריש-מוזיקאַליש-װאַקאַליש-
הומאַריסטיש-סאַטירישן חנוכה-אָװנט, װאָס אונזער יוגנט
אַההנט אײן מיט פּילאַנטראַפּישע צװעקן צום גונסטן פּון אונזער
מוזיקאַלישער געזעלשאַפּט „דער סמיטשיק“.

דער צװײטער.

און מיר האָפּן, אַז איר װעט נישט זײן מיזאַנטראַפּיש געשטימט
און איר װעט זיך באַטייליקן אַלס קראַפּט אין אונזער אונ-
טערנעמונג.

דער דריטער.

װײל איר, מיט אײער לײדנשאַפּט און אינטעליגענטנעם טאַ-
לאַנט, װעט אָן צװײפּלונג מאַכן אונזער אָװנט גרױזאַם און
ליטעראַריש.

קאצניאמער.

איר וועט מיר אנטשולדיקן, מיינע הערן, — איר זעט דאך,
איך לייך לא-עליכם אויף ציין-ווייטיק און קאן נאָר מיט אייך
וועגן דעם נישט רעדן.

דער ערשטער.

כא-כא-כא... כהאָב דיר געזאָגט, אז מיר וועלן זיי טרעפן מיט
ציין ווייטיק און מיט אַן אַרומגעבונדענער באַקן אזוי ווי זיי
האָבן געשריבן, אז אַ הומאָריסט שרייבט הומאָר מיט ציין-
ווייטיק, כא-כא-כא!...

דער צווייטער.

און איך האָב דיר געזאָגט, אז זיי וועלן דיר אַ זאָג טון
אַ וואָרט, וועסטו שוין האָבן צו לאַכן. דאָס איז טאַקע דער
אמתער שאַטירישער הומאָריזם.

דער דריטער.

פון וואַנען נעמט זיך האָס ביי אייך אזוי פיל הומאָריזם?

דער ערשטער.

גיי שוין, גיי. דאָס איז דאָך אַ געטלעכער געפיל פון דער
פסיכאָלאָגיע

דער צווייטער.

וועסט נאָך זען, אז דער הער קאצניאמער וועט אונז באַ-
שרייבן אין אַ פסיכאָלאָגישן פעליעמאָן איר זאָלט, פאַניע
קאצניאמער, פון אונז נישט אָפלאַכן מיט אייערע שאַ-
טירונגען.

דער ערשטער.

הי-הי-הי, אזוי ווי איר האָט באַשריבן די אָזשימיער בחורים
אין דעם 57-טן נומער פון „טעגלעכן קנאַקער“... זאָגט מיר
אַגב, וואָס האָב איך אייך געוואָלט פרעגן: וועמען האָט איר
געמיינט דאָרט דעם גרינעם בחור?

דער צווייטער.

גיי שוין גיי, עס איז דאָך אַ שאַטירישער סימוואָל.

דער ערשטער.

לאַז אָפּ. זיי שרייבן נישט קיין סימוואָליום. זיי זענען דאָך

א הומאָריסט. דער הערר צימבלמאָן שרייבט סימוואָלן... זאָגט
מיר, אגב, איז דאָס טאַקע צימבלמאָנס נאָמען דער אמתער
נאָמען צימבלמאָן, אָדער דאָס איז אַ פּסעוודאָנים—צימבלמאָן?

דער דריטער.

הער שוין אויף מיט דיניע אָנפראַגעס. ווייסטו דען נישט, אַז
האָס איז אַ געהיימניספולע קרעדאָ פון דער רעדאַקציע... אַ יאָ,
פאַניע קאַצניאַמער?

קאַצניאַמער.

יאָ.

דער דריטער.

זאָגט מיר, איך בעט אייך, עס איז כראַי צו וויסן, שרייבט
איר פון שורה, צי פון אַרטיקל?

קאַצניאַמער.

פון שורה.

דער צווייטער.

אהאַן איך האָב דיר געזאָגט, אַז זיי שרייבן פון שורה... און
פאַר אַ מורצער שורה קריגט איר אויך באַצאָלט?

קאַצניאַמער.

יאָ.

דער צווייטער.

און אַז די שורה באַשטייט פון איין וואָרט, קריגט איר, ווי
פאַר אַ גאַנצער שורה?

קאַצניאַמער.

יאָ... אַ-אַ-אַ! טאַט דעם אויוון.

דער צווייטער.

און אַז עס איז בלוז איין פראַגע-צייכן אין שורה?

קאַצניאַמער.

אויך.

דער ערשטער.

זאָגט מיר, איך בעט אייך, וווּ איז איצמער דער שרייבער
טינטעלזאָן?

קאצניאָמער.

איך ווײס נישט. א—א—א...

דער צווייטער.

וואָס פאַרנעמסטו זיך מיט דיינע דיסקוסיעס — מיר זענען
דאָך עפעס געקומען אַהער צוליב אַ וויכטיקער פאַרלעגנהייט...
איז וואָס, פאַניע קאַצניאַמער, וועט איר מאַנאַלאָגירן אויף
אונזער אָונט? מיר וואָלטן וועלן וויסן יעצט, כדי מיר זאָלן
קאָנען דיוקן אויף די קאַטאַלאָגן...

דער דריטער.

אויף די פראָגראַמען מיינסטו.

דער ערשטער.

איך וואָלט אייך ראַטן, הער קאַצניאַמער, איר זאָלט מאַנאַלאָגירן
אייער הומאָרעסקע „דער געשוואָלענער לאָקשײ“, וואָס איז גע-
ווען געדרוקט אין דעם 28-סטן נומער „דער האַרטער נוסײ“
צוזאַמען מיט שרייבערמאַנס אַרטיקל איבער „די נוצן פון דער
נוצלעכקייט פון וואַסער און די טאַהאַפּט פון ברויט“.

דער דריטער.

לאָז נעמאָך! הער קאַצניאַמער טאָר נישט מאַנאַלאָגירן „דעם
געשוואָלענעם לאָקשײ“, ווייל „דער געשוואָלענער לאָקשײ“ איז
אַ קריטיקע, און די מענטשהייט וועט עס נישט פאַרשטיין,
מחמת די מענטשהייט איז נאָך נישט גענוג אַנטוויקלט און
פאַרשטייט נישט די קריטיקע פון קונסט און לעבן. בעסער
צו לעזן די פראַגמענטן פון „עס ברענט אין מיין אינגעווייט“.

דער צווייטער.

און נאָך מיין מיינונג, בעסער לעזן „די פאַרברענטע לאַטקע“.
עס פאַסט פאַר חנוכה און עס איז דער אמתער שאַטירישער
הומאָריזם.

קאַצניאָמער.

גוט, איך וועל אייך לעזן, וואָס איר ווילט; נאָר לאָזט מיך
אַפּ. איך ווער משוגע פון ציין-ווייטיק.

דער ערשטער.

כאַ-כאַ-כאַ אַ שיינער אויסדרוק; „איך ווער משוגע פון ציין-

ווייטיק פון וואנען נעמט זיך דאָס צו אייך אזא געטלעכער

טאלאנט?

קאצניאָמער.

אַבער האָט רחמנות!...

דער ערשטער.

פארצייט אונז!...

דער צווייטער.

וואָס פאַר אַ „פארצייט“ אונז, „פארצייט“ איז דיימאָש. אַנט-

שולדיקט אונז, פאַניע קאצניאָמער.

דער דריטער.

„אַנטשולדיקט“ איז אויך דיימאָש.

דער ערשטער:

שוין בעסער — פארצייט אונז!

דער צווייטער.

בעסער — אַנטשולדיקט אונז!

דער ערשטער.

שא, לאָמיר פרעגן דעם הער קאצניאָמער. הער קאצניאָמער,

ווי איז גלייכער צו זאָגן: פארצייט אונז, אָדער—אַנטשולדיקט

אונז?

קאצניאָמער.

אַבער זייט מיר מוחל!... איך ווער דאָך משו!...

דער ערשטער.

אַט-אַט-אַטן דאָס אמתע וואָרט: „זייט מיר מוחל“!... זעסטו,

אַט דאָס הייסט אַ שרייבער!

דער דריטער.

אַ—וואן ווונדערבאַר. מיר וואָלט עס קיינמאָל נאָר נישט

איינפאַלן.

קאצניאָמער.

אוי, מיינע ציין!...

דער צווייטער.

זייט אונז טאַקע מוחל, הער קאצניאָמער, וואָס מיר שטערן

אייער גלייכגעוויכט. צו די חברים'ן נאָ קומט, קומט, חברים...
 דאָ-ווידועניאָ?
 דער דריטער.
 וואָס פאַר אַ „דאָווידועניאָ“? אַדיע.
 דער ערשטער.
 וואָס עפעס „אַדיע“? „אַדיע“ איז דאָך דייטשמעריש—אַ-יאָ,
 פּאַניע קאַצינאַמער?
 קאַצינאַמער.
 זאָל זיין „אַדיע“, זאָל זיין „דאָווידועניאָ“ — אַ גוטן טאָגן
 טאַפּט דעם אויוון
 דער צווייטער.
 אָט-אָט-אָטן אַ גוטן טאָג. דער בעסטער אויסדרוק.
 דער ערשטער און דער צווייטער:
 אַ גוטן טאָגן אַ גוטן טאָגן אַלע דריי אָפּ.
 קאַצינאַמער כאַפּט זיך צו צום אויוון און וואַרעמט די פּאַק. — ווידער
 אַ קלאַפּ אין טיר.
 קאַצינאַמער.
 אַרײַן

עס קומען אַרײַן צוויי פּאַרשווינען: אַ יונגעראַן מיט אַ פּלױשן ווינטער-
 הימל, מיט אַ שמאַל פּויגליש פנים און אַ שפּיציק בערדל און אין אַ פּאַלמאַ,
 וואָס ליגט אים זייער שמאַל אין טאַליע, אַזוי אז ער גייט מיט אַ „טור-
 גיור“, און אַ מױדל, געזעצט און אַפּגעלאָזן, מיט אַ ברויט-פּלאַטשיק
 געזיכט, פּלאַסע ליפּן, אין אַן אַפּגעטראַגענעם אלטן מאַנטל מיט גלעזערנע
 קנעפּ. רעדט מיט אַ גראָבן קול און מאַכט מיט די הענט, ווי אַ מאַנסביל.
 יונגעראַן.

אַנטסולריקט אונז, הער קאַצינאַמער, וואָס מיר סטערן אייך,
 מיר זענען געקומען צו אייך מיט אַ בקשה: אַזוי ווי די ערסטע
 ליכטל האַרף פּאַרקומען אַ מאַסקן-פּאַל מיט פּרײַן צום גונסטן
 פון די ניסט-פּאַרמעגלעכע סילערינס ביי דער אַקוסערין-סולע,
 וווּ מײַן כּלח ווײַזט אויפן מױדל איז אַ סילערין, מאָ זענען
 מיר געקומען צו אייך, איר זאָלט אונז געבן אַ געדאַנק אַדער
 אַן אידעע אויף אַ מאַסקע. אייגנטלעך, האָב אייך סױן אַלײן

באסאפן א פאָר מאַסקען, וואָס וועלן מאַכן אַ רוסי, נאָר די
מאַסקן זענען פון ציוניסטישן כאַראַקטער, מחמת איך בין
אַ ציוניסט, וויל זי אָבער ניסט — זי איז אַ יידיסטיקע און
אַן עסעסאָווקע; וויל זי אַ מאַסקע, וואָס זאָל זיין יידיסטיש
און עסעסאָוויס מיט יידיסטישן און עס-עסאָווסקין אינ-
האַלט, און אַגב זענט איר דאָך אַ הומאַריסט, וויל איך, עס
זאָל פאַרריניקן ביידע סטרעמונגען פון דעם יידישן טאַציאָנאַ-
ליזמוס צוזאַמען מיט דעם הומאַריסטישן כאַראַקטער.

קאַצניאָמער.

וואָס ווייס איך פון אַזעלכע זאַכן.

יונגער מאַן.

ניסקאַסע, איר וועט סוין כאַפן אַ רעיון. סאַ, סאַ, סאַן אייגנט-
לעך האָב איך סוין אַ סיינע מאַסקע. איך וועל מיך אַרומקלעבן
מיט קעפלעך פון אַלע צייטונגען און וועל פאַרסטעלן די
פרעסע. די „הוואַ גראַסע“ וועל איך אָנקלעבן — ווייסט איר וווּ?
זאַגט קאַנציאָמערן — עפעס אויפן אויער. אַ-יאָ גוט? כאַ-כאַ-כאַ...!

קאַצניאָמער.

זאָל זיין אַזוי, אוי, מיינע ציין!

יונגער מאַן.

כאַ-כאַ-כאַן אָבער אַלע הומאַריסטן ליידין אויף די ציין. עס
איז דיר אַ ציקאָווע זאַך. געפעלט אייך, הייסט עס, מײן
מאַסקע — די „הוואַ גראַסע“ וועל איך אָנקלעבן...

מײדל.

עמאָ פאַכאַבנאָ אי פּלאַסקאַן ניסטאָ קיין קאַפעטסקע איז-
יאַסצעסטוואָן וואָס איז אייער מניעניע, גאַספּאַדין הומאַריסט?

קאַצניאָמער.

איך מײן אויך אַזוי. עס איז אַביסל גראַבלעך.

מײדל.

אַ פּאַ מאַיעמו, וועל איך מיר מאַכן אַ קאַסטיום פון קאַרטן,
דאָס איז אַריגינאַלנען אָדער איך וועל מיר מאַכן אַ קאַסטיום
פון וואַטע און וועל מיר פרעדסטאָווליאַיען די „סנעגוראַטש-
קאַ“. נאַסטאָיאַסצאַיאַ פרעלעסטן מיינע אידעעס זענען פּאַ-

סטאָיאַנאָ איזיאַסענע. אָט האָב איך פאַראַיאָרן זיך געמאַכט
אַ מאַסקע פון אַ „ציגאַנקע“ און האָב אינטריגירט מיינע
זנאָיאַמע, עטאָ בילאָ טסטאָ גיבור אָסאַבענאָיען דו געדענקסט,
ווי איך האָב אינטריגירט דעם הער ווינסטיין? מיינער
אַ גוטער זנאָקאָמער, האָב איך אים אינטריגירט אפסר צוויי
סעה. עס איז געווען אזוי קאָמיטסנען איר זענט דאָך, גאָספּאַ-
דין הומאָריסט, מיט מיר סאָגלאַסנע?

קאַצניאָמער.

איך מיין אויך אזוי. אייערע אידעען זענען גאַנץ גוט.

יונגערמאַן.

אַבער עס איז דאָך אַלט און גאָרניסט אַריגינעל ווי מיינט
איר, הער, הומאָריסט?

קאַצניאָמער.

עס קאָן זיין, אַז ס'איז אַלט. וואָס ווייס איך אין אזעלכע זאַכן?

ער טאַפט דעם אויוון.

יונגערמאַן.

סוין בעסער: „איך זאָל זיין געסמידט אין קייטן און דו זאָלסט
מיד פירן אַלס די געטין פון גערעכטיקייט.“ אזאַ מאַסקע וועט
זיכער ברענגען דעם פּריוו, ווייל עס מאַלט די גאַנצע סרעס-
לעכע טראַגעדיע פון יידישן פּאָלק.

קאַצניאָמער.

אַ גוטער געדאַנק, אַ גוטער געדאַנק... אַ, מיינע ציין!

מיי דל.

באַלד פאַזוואַלעט מען דיר זיך יאווען אין אזאַ זאַפּרעסצאַנער
מאַסקע. האָסט פאַרנעסן, אַז מיר פּערעזיוואַיען איצט אַן אַ-
זאַסנע רעאַקציע. מען וועט אונז ביי דן אַרעסטירן ווי פּאַלי-
טיטסעסקע... ניסט אזוי, גאָספּאַדין הומאָריסט?

קאַצניאָמער.

איך מיין אויך אזוי: אַביסל צו שאַרף.

יונגערמאַן.

סאַהר זאָגט איר — זענען מיר דאָך צו אייך געקומען, איר

זאָלט אונז געבן עפעס אַ געדאַנק: עס זאָל זיין אי סאַרף
אי קאָסער (כשר) אי סען.

קאַצינאַמער.

מיט אַ פרייד.

איך האָבן איך האָב אַ געניאַלן געדאַנק: שטעלט זיך אַט-אַזוי
אַוועק צו אַן אויוון, דריקט צו די באַק און קוקט אליה איין
פינטל. אַט אַזוי. ער וואַרמט זיך די באַק ביים אויוון. דאָס
וועט זיין אַ טיפּ פון אַ משוגענעם. עס וועט זיין אַן אַכטע
אילוזיע! עס וועט זיין אַ פּוראָר!

יונגער מאַן.

וואָס איז דאָס פאַר אַ געדאַנק? נישט קיין פּאַליטיצעסקער
און ניסט קיין נאַציאָנאַליסטיסער, ניסט סען און ניסט סאַרף.

מידל.

אַ מניע עטאָ סאָוסעם נייע גראַוויטאַטאָן

קאַצינאַמער.

אַז אייך געפּעלט נישט, דאַרף מען נישט, מיר געפּעלט עס
זייער. אַט אַזוי זאָלט איר שמיין ביים אויוון — עס איז אַזוי
גוט, אַ מחיה! איר הערט? ביים אויוון אַ—אַ—אַ...

מידל.

קום, דאַוידן דאָסווידאַניאַ... איך האָב דיר געזאָגט, אַז די
יידישע ליטעראַטאָרן האָבן נישט קיין קאַפּליע וויעזליוואַסט.
עטאָ אוואַסנאָ.

יונגער מאַן.

אַדיע.

בידע אַב.

קאַצינאַמער.

פּו—אַו—אַו—אַו... קוים פּטור געוואָרן. איצט וועל איך מיר
וואַרימען מיין צאָן. עס ווערט דאָך מיר פאַרט אַביסל גרינ-
גער. נאָר אַ טעמע וווּ נעמט מען? צום טייוולן אַ—אַ—אַ...
חנכה אויפן נאָז. נישט איך קאָן שרייבן און נישט איך האָב
וועגן וואָס צו שרייבן. אַ—אַ—אַ...

עס דערהערט זיך אַ קלאַפּ אין טור.

קאַ צניאָמער.

שפּרינגט אָם פּון אווון.

אַרײַן

עס קומען אַרײַן צוויי יונגע בחורים. איינער מיט לאַנגע האַר און 18
אַ באַרד. דער צווייטער מיט אַ בערדל און אַ פליכעוואַסן קאַפּ.
לאַנגהאַרײַקער.

מיר האָבן די ערע, איר זענט דאָס דער וועלט-באַרימטער
הומאָריסט קאַצינאָמער?

קאַ צניאָמער.

יאָ.

לאַנגהאַרײַקער.

מיר זענען געקומען צו אייך מיט אַ וויכטיקער, זייער וויכטיקער
ביטע. מיר זענען פאַמפּושקער ליטעראַטן, זענען מיר, און מיר
קומען צו אייך פּון פאַמפּושאַק. מיר ווילן דאָרט אַרויסנעבן אַ
הומאָריסטישן וויציקן וויץ-בלאַט, מיט הומאָר און סאַטירע
און איראַניע. דאָס בלאַט באַדאַרף דערשיינען דעם לעצטן טאָג
חנוכה. שטאַף האָבן מיר נואַלטיקן — מיט מאָנאָלאָגן, הומאָ-
רעסקן און פעליעטאַנען און לידער...

פּליכעוואַסער.

מיט פּראַגמענטן...

לאַנגהאַרײַקער.

מיט פּראַגמענטן און פּאַעמען און מאַנוסקריפּטן, וואָס זענען
געשריבן געוואָרן מיט אמת, „סמיעך סקוואַז סליאַזי“. היינט
וויצן האָבן מיר — פּלאַס-פּייער. אָט וועל איך אייך אויף
טשיקאוועס איבערלייענען אַ צענדליק וויצן, וועט איר זען.
מען קאָן פּלאַצן לאַכנדיק. איר הערט זיך נאָר גוט איין.
אַ מלמד איז אַמאָל געגאַנגען אין באַד...

פּליכעוואַסער.

וואָס זאָגסטו נישט, אַז דאָס איז מײַן וויץ?

לאַנגהאַרײַקער.

דאָס איז נישט דײַן וויץ, נאָר מײַן וויץ!

פליכעוואטער.

סייז דוין ווייז? א, דו לינגערן קוק מיר אין די אויגן דער ווייז מיט דעם מלמד אין באָד איז דוין ווייז? דוין ווייז אין, דאָכט זיך, מיט דער באַרדעווקע און די שוויגער; אָבער דער ווייז מיט דעם מלמד אין באָד איז מיינ ווייזן דאָס האָב איך דאָך אים דער ערשטער דערציילט אויף אונזער ערשטער רע-דאָקציאָנס-זיצונג.

לאנגהאַריקער.

אמת, דו האָסט אים טאַקע דערציילט; אָבער ווער האָט אים אויפגעשריבן און באַהבעט? איך האָב אים ליטערע-ריש באַארבעט.

פליכעוואטער.

מאַלע-וואָס דו האָסט אים באַארבעט, אָבער די אידעע איז דאָך מיינע.

לאנגהאַריקער.

וואָס מיר אידעע, ווען מיר אידעען די אידעע איז גאַרנישט, דער עיקר איז די פאַרם, די באַארבעטונג, פרעגט דעם קלענסטן קריטיקער, וועט ער דיר זאָגן, אז נישט די פאַבול איז דער עיקר, נאָר די פאַרם, די מאַלערישקייט, די קונסט פון באַאר-בעטונג, וואָס, נישט אזוי? שא, לאָמיר הערן, וואָס דער הער קאַצינאָמער וועט זאָגן. וואָס איז, נאָך אייער מיינונג, וויכטי-קער — דער אינהאַלט, צי די פאַרם?

פליכעוואטער.

וואָס מיר פאַרם, וואָס מיר מאַלערישקייט — אבי דער ווייז איז מיינערן.

לאנגהאַריקער.

דיינער?

פליכעוואטער.

מיינערן.

לאנגהאַריקער.

אז דו ווילסט שטאַרק, האָסטו אים אַרויסגעלקחנט פון שייקע פייפערס אַ ביכל, מיינסט, איך ווייס נישט?

פליכעוואטער.

איך האָב געלעקחנט?

לאנגהאַריקער.

ווער דען, איך האָב געלעקחנט? ביסט אַ פלאַגיאַטן

פליכעוואטער.

ביסט אַליין אַ פלאַגיאַטן

לאנגהאַריקער.

מיאוסע בריאהן

פליכעוואטער.

הונטן ליגענערן און נאָך אַ שרייבערן

לאנגהאַריקער.

ניין, דו ביסט אַ שרייבער.

פליכעוואטער.

איך האָב מער טאלאַנט פון דירן

לאנגהאַריקער.

וואָס איך האָב טאלאַנט אין מיין מינדסטן נאָגל, האָסטו נישט

אין דיין גאַנצן קאָפּן אינטעליגענט פאַסקודנערן

פליכעוואטער.

ביסטו אַן אינטעליגענטן

לאנגהאַריקער.

ווייסט דאָד אַפילו נישט, וואָס אזוינס איז אַן אינטעליגענטן

פליכעוואטער.

דו ווייסטן

לאנגהאַריקער.

אורדאי ווייס איך איך האָב שוין נישט איינמאָל אַרויסגעזאָגט

אויף אַ דיסקוסיע, אַז אַן אינטעליגענט איז... שאַ, נאָמיר הערן,

וואָס דער הער קאַצניאָמער וועט זאָגן, — וואָס איז אזוינס

אַן אינטעליגענט?

קאַצניאָמער.

אָך, מיינע פריינט... איר מוזט מיר היינטיקן טאָג אַנטשולדיקן,

איך האָב אזאַ ציין-ווייטיק, אַז נאָט זאָל רחמנות האָבן.

ביידע יונגעלייט.

כא-כא-כא.

לאנגהאריקער.

עס איז דיר אזוי פסיכאלאגיש, אז א הומאריסט דארף ליידיג אויף ציין-נווייטיק, אלע הומאריסטן האבן ציין-נווייטיק.

פליכעוואטער.

און איך האב געמיינט, אז דאס איז א ווייץ.

קאצניאָמער.

מיט תהנונים.

טאָ לאָזט מיך טאקע אָפּ. אייערע וויצן וועל איך שוין אן אַנ-דערש מאַל לעזן. איך וועל זיי שוין לעזן געדרוקטע-הייט. איר וועט דאָך מיר צושיקן אַ נומער...

לאנגהאריקער.

וואָס הייסט אַ נומער, — דריי נומערן וועלן מיר אייך צושיקן |

פליכעוואטער.

וואָס הייסט דריי, — פופציק נומערן וועלן מיר אייך צושיקן | אדרכה, איר וועט אונז טאקע העלפן זיי פארקויפן. איר, צווישן אייערע באקאנטע, קאָנט דאָ פארקויפן אוודאי צוויי הונדערט עקזעמפלאַרן. איר זענט דאָך עפעס אַליין אויך אַ ליטעראַט, — איז דאָך די ליטעראַטור, מסתמא, אייך טייער.

קאצניאָמער.

יא, יא, איך וועל פאר אייך אַלץ טון. נאָר לאָזט מיך צוריק איצטער, איך בעט אייך. איך בין אזוי קראַנק.

לאנגהאריקער.

גוט, גוט. מיר וועלן אייך לאָזן צוריק. נאָר... אייגנטלעך, האָבן מיר אייך נאָך נישט געזאָגט, וועגן וואָס מיר זענען געקומען...

קאצניאָמער.

נאָך נישט געזאָגט? אָ, מיינע ציין |

לאנגהאריקער.

די געשיכטע איז אזוי... אזוי ווי איר ווייסט שוין, וועט אונזער הומאריסטישער ווייץ-בלאָט זיין פלאַם-פייער. אי דערלאַנגען

מיר דאָרטן אונזערע כלל-טוער, איבערהויפט אונזער גבאי,
דער קמצן...

פליכעוואטער.

נחום-תנחום הייסט ער.

לאנגהאַריקער.

שלאָג נישט איבער, נחום-תנחום הייסט ער, יאָ, אי כאַפט ער
עס דאָרטן אַ גוטן חלק, מיר האָבן אויף אים אַ סאַטירע, אז ער
וועט זיך באַגהאָבן לעבעדיקערהייט. היינט דער הקדש אונזער-
רער... היינט לאַזן מיר דאָרטן אָפּ פון אונזער בלאָטע מיט די
לאַמטענעס מיט דעם פאַנאַטיזמוס... און זאָלן זיי וויסן | מען
קאָן דאָך נישט לעבן אין אזא פּינסטערניש, אז עס ציט אונז
צו ליכטיקייט.

קאַצינאָמער.

גוט, טאָ וואָס-זשע ווילט איר פון מיר?

לאנגהאַריקער.

האַט קיין פאַרבל נישט... יאָ, איז ווילן מיר מיט אונזער
בלאָט אַריינברענגען אַביסל קולטור און ליכטיקייט אין די
ברייטע שיכטן פון די מאַסן...

פליכעוואטער.

און פאַרטרייבן די פּינסטערע רעאַקציע.

לאנגהאַריקער.

און פאַרטרייבן די פּינסטערע רעאַקציע... יאָ, איז ווילן מיר
פון אייך אַ קלייניקייט: איר זאָלט אונז געבן עפעס אַ פאַסן-
דיקן נאָמען פאַר אונזער ווייז-בלאָט. מיר האָבן שוין איבערגע-
טראַכט, וואָס פאַר אַ נאָמען איר ווילט: „דער שמייסער“, „דער
פּיפּער“, „די קאַכעלעפּלי“, „דער קוּימענקערער“, „דער
יקנה״ז“, „דער קנאַקניסל“, „דער לאַקש“, „דער בוידעם“...

פליכעוואטער.

„דער סמבטיון“, „דער פּיפּערנאָטער“, „דער וויוועלטיער“,
„דער קנאַקער“, „דער ים-קאָטער“...

קאַצינאָמער.

אוי, מיינע ציין!...

לאנגהאָריקער.

האַט קיין פאַריבל נישט, בלויז אַ פּאַר ווערטער... ווי געפעלט:
איך, למשל, דער נאָמען „האַניגטייגל“?

קאַצניאָמער.

„האַניגטייגל“... זאָל זיין „האַניגטייגל“.

פליכעוואַטער.

און איך האַלט חוּקא נישט פון אַ „האַניגטייגל“, עס דערט
נישט צום מוח און נישט צום האַרצן. שוין בעסער „דער
פּלאַקנשיסער“. עס קלינגט אַ סך שענער: פּלאַ—קנ—שיס—
ער | נישט אזוי, פּאַניע קאַצניאָמער?

קאַצניאָמער.

זאָל זיין „פּלאַקנשיסער“...

לאנגהאָריקער.

און איך זאָג איך, אז בעסער איז „האַניגטייגל“ |

פליכעוואַטער.

און איך זאָג איך, אז בעסער איז „פּלאַקנשיסער“ |

לאנגהאָריקער.

מיין נאָמען איז אַ בעסערער: „האַניגטייגל“, „האַניגטייגל“ |...

פליכעוואַטער.

דיין נאָמען איז עס? ליגנער | איך האָב דאָך צום ערשטן גע-
זאָגט: „האַניגטייגל“. נאָר „פּלאַקנשיסער“ געפעלט מיר
בעסער.

לאנגהאָריקער.

דאָס האָב איך געזאָגט דער ערשטער „האַניגטייגל“.

פליכעוואַטער.

איך האָב געזאָגט צום ערשטן „האַניגטייגל“, איך קאָן דיר
באַווייזן מיט ראיות |

לאנגהאָריקער.

באַווייז, נו |

פליכעוואַטער.

נאָ דיר |... טראַגט אים אונטער אַ קאַמבינאַציע פון פינגער, וואָס
איז ענלעך צו אַ האַניגטייגל.

לאנגהאָריקער.

פאר אַזעלכע זאכן וועסטו ביי מיר כאַפן אין די צייןן דו?

הערסט?

פליכעוואַטער.

און דו וועסט ביי מיר כאַפן אין פיסק אַריין?

לאנגהאָריקער.

ווער, דו? אַך, דו נכב!

פליכעוואַטער.

ממזר!

לאנגהאָריקער.

הונט, נאָ דירן נאָ דירן!...

דאָ ברעכט ארויס אַ געשלעג, עס פליען פעטש, סמורכעס, מינערס, פאַפיר, עס ווערט אַ מישעניגע. קאַצינאָמער וויל פאנאנדערנעמן און כאַפּט אויך קלעפּ. עס לויפט אַריין די בעל-הביתמע און נעמט אַנמיויל אין דער ראָדוכע, ביז זי שטופּט ארויס די צוויי פארשויגען. קאַצינאָמער פאַלט אַנידער אַ צעשלאָגענער און אַ צעקאלעמשעטער אויפן בעמל.

בעל-הבית מע.

קערט זיך אום.

האַט איר געזען אַביסל?

קאַצינאָמער.

גיט זיך פלוצלינג אַ שמעל אויף פון בעמל מיט אַ שמחה.

בעל-הבית מע-לעבן! איך האָב!

בעל-הבית מע.

וואָס האָט איר, ציין-וויימאַן?

קאַצינאָמער.

איך האָב! איך האָב!

בעל-הבית מע.

צעשלאָגענע זייטן?

קאַצינאָמער.

ניין, איך האָב אַ טעמע: אַט האָס גופא וועל איך באַשרייבן!

מיין ציין-ווייטיק, מיט דער גאַנצער מישעניגע!... הורא —

אַ טעמע!...

גייסטיקע געשפרעכז

גראטעסקע

פ ע ר ז א נ ע ז :

פּאַני פּאַלבינאַ — אַ פּרוי מיט אַ גרויסן בויך, ווי דער רוימישער קאַלאַסעום.

פּאַני פּאַאלינאַ — אַ יודענע אַ נידעריקע, אַ דיקע, ווי אַן איבערגעבונדענער נער קישן.

פּאַני צוקערמאַנאַוואַ — אַ שווארצע גרויסע ליטווישע ווייבל מיט אַ בערדל. רעדט מיט אַ פּאַס און מיט אַ „סין“.

פּאַני ברוכפּאַנד — אַ געלע, דארע, לאַנגע פּרוי מיט אַ פנים פון גער פּעקלמ פּלויש.

פּאַני קירבעס — אַ פּרוי מיט דיקע הענט, קרומע פיס און מיט אַ געשטופּלט פנים.

פּאַני קישקע — אַ מגושמדיקע יודענע אין אַ שייטל און מיט אַ פּלוישיקע נאַז.

נאכמיטאג. אויף דער זון־טעראסע פון פענסיאַנאַט „די גאַלדענע וויד" ליגן אויסגעלויגט זעקס ווייפער. זיי ליגן אויף די זויג־שטולן, לעזשאקעס, בעט־לעד, דיקע, אויסגעפאשעמע, מיט גוידערס ווי מאַרבעס, ליגן, פרויען זיך אויף דער זון; זענען שטארק באשעפטיקט מיט פארדויען דעם מיטאָג, וואָס זיי האָבן נישט לאנג אָפגעגעסן.

פאני פאאולינא.

פאני באלבינא, אָ, פאני באלבינא! האָט אין היינט פאָסמאָ-קעוועט די לעגאָמינע?

פאני באלבינא.

ווייס איך וואָס! — ווער קאָן דען עסן? מער ווי צוויי שטיק-לעד לעגאָמינע האָב איך נישט געקאָנט אויפֿעסן. עס קריכט מיר שוין פון האַלז דאָס גאַנצע עסן, די לעגאָמינעס מיט די קאַקאָאָ, מיט די מילך... וויי מיר, נעבעך, אז עס דריקט מיר אונטערן האַרצן. איך עס און עס דריקט מיר אונטערן האַרצן. אז איך הער ווי האָס גלעקל קלינגט צום טיש, פאַלט מיר איין דאָס האַרץ.

פאני קירבעס.

און איך מיון, אז מען גיט דאָ גאַרנישט אזוי פיל צו עסן. ביי די פעפערשמעקערס אין פענסיאַנאַט גיט מען אַ סך מער צו עסן. האָרט קאָן מען עסן, עסן און עסן...

פאני ברוכבאנד.

וויפיל, אַ שטייגער, גיט מען דאָרט אייער צום פרישטיק? זי זענען דאָך, דאכט זיך, דאָרט געזעסן און געגעסן אַ לענגערע צייט?

פאני קירבעס.

וויפיל אייער? וואַרטן זי נאָר. לאָמיר זיך נאָר דערמאָנען. דאכט זיך, פינף אייער, און אפשר טאקע די גאַנצע זעקס. יאָ, יאָ, גאַנצע זעקס אייער גיט מען דאָרט צו עסן.

פאני פאאולינא.

זאָגט מיר, איך בעט אייך, מען האָט שוין געקלונגען צו פאָרוויעטשאַרעק?

פאני קישקע.

און ביי ליבערמאנען אין פענסיאָנאַט שטעלט מען אוועק די
גאַנצע שויסל אייער און קלאַפּ דיר, וויפיל דיין האַרץ גלוסט.
קלאַפּ און עס, קלאַפּ און עס!

פאני קירבעס.

ווער זאָל אזוי לעבן?

פאני קישקע.

מיר אלע זאָלן אזוי לעבן! קלאַפּ דיר אָן אַ פּולע גלאָז, כאַטש
סאַמע „זשולטקע“.

פאני פאאולינא.

הערט נאָר, דאַכט זיך, מען קלינגט צו פּאָדווייעטשאַרעק, ווי
מיינט איר?

פאני קירבעס.

מען קלינגט נישט, עס דאַכט זיך אייך אויס.

פאני צוקערמאַנאָוואַ.

און איך האָב ליב אַ יאיעטשניצע.

פאני ברוכבאַנד.

אַ וועלכע יאיעטשניצע גוסטירן זי, מאַדאַם? אַ „גענסטע“
אַדער אַ „זשאַדקע“?

פאני פאליביןא.

איך, פּראָשען פּאַני, האָב ליב „אַ סאַדזאָנע נאַ ציבולקע“.

פאני קירבעס.

לאַנג לעבן זאָלט איר. דאָס איז דאָך מיין מאַכל, איך פאַר
אַ „סאַדזאָנע יאיעטשניצע נאַ ציבולקע“ וועל אוועקגעבן מיין
גאַנץ לעבן. מיר האָבן אַזעלכע גלייכע געפילן און אַמביציעס.

פאני קישקע.

און איך, איר זאָלט מיך הרגענען, איך זאָל עסן אַ יאיעטש-
ניצע. איך האָב ליב אַ „יאיקע וויסקאַרופּצע“. דען איך האָב
נישט קיין „זאַופאַניע“ צו אַן איי. איך, אַז איך עפן אויף
אַן איי, מוז איך עס צוערשט אַרומטראָגן איבערן טיש און געבן
אַלעמען צו שמעקן. און ווען אלע זאָגן מיר, אַז עס איז פּריש,
וועל איך ערשט דעמאָלט עסן. אַזאַ נאַטור האָב איך. עס איז

שוין ביי אונז אזא פאמיליען-כאראקטער: קיין פארשטונקענע
אייער זועלן מיר נישט עסן, איר זאלט אונז אָפּגילטן.
פּאַני קירבעס.

און איך האָב ליב, „יאַיקי דאָ שקלאַנקיי“, מחמת מיקאָן אַהין
אַרײַנטון אַ גאַנץ פּערטל פּוטער. און דאַן קען איך עסן, עסן
און עסן.

פּאַני באַלביגאַ.

און איך דאַרף נישט קיין גאַנצע שייסל מיט אייער. וואָרום
איך בין גאָר אַ קליינע עסערין. ביי מיר, אז איך עס אויף
דער ערשטער „שניאַדאַניע“ אַ „קלעיטשעק אָוואַנטי“ מיט
גושיבקעס, עטלעכע זעמל מיט פּוטער, מיט שווייצער-קעז,
אַ טעלערל קאַרטאָפּל מיט זויער-מילך, אַ שייסעלע שמאַנט
מיט פּאַוואָמקעס, מיט עטלעכע שטיקלעך הערינג מיט פּאַמי-
דאָרן, מיט אַ סאַרדינקע, מיט רעטעכלעך, מיט אַ פּאָר שטיק-
לעך אַווערקעס און 4 האַרטע אייער און פּאַרטרינק מיר מיט
אַ גלאָז קאַקאָאָ און אַ טאַסע קאַווע — איז מיר שוין די
צווייטע „שניאַדאַניע“ שווער צו עסן, מחמת עס דריקט מיר
יאונטערן האַרצן...

פּאַני פּאַאָלינאַ.

פּאַני באַלבינאַ, דאַכט זיך, מען קלינגט שוין ווידער צום פּאָד-
וויעטשאַרעק? האַ?

פּאַני באַלבינאַ.

ניין, עס דוכט זיך אייך אויס, איר זענט נערוועז.

פּאַני ברוכבאַנד.

האָט איר זיך געוויגן היינט, פּאַני קירבעס?

פּאַני קירבעס.

נאָך נישט. אָבער איך מײַן, אז איך האָב צוגענומען אַ זעקס
קילאָ.

פּאַני ברוכבאַנד.

און איך בין דווקא דאָ געוואָרן שצופלער.

פאני קירבעם.

איז עס וואָרד? אויפן פנים זעט איר, קיין עין הרע, אויס
קוילעכדיק, ווי א באַליע.

פאני ברוכבאנד.

מאַיא דראַנאַ! גיבן זי מיר נאָר א טאפ אָט דאָ אונטן ביים
ריפ, וועלן זי זען, אז איך בין מער זגראַפנע.

פאני קירבעם.

טאפט איר ביי די ריפן.

איר האָט מזל, פאני, און איך, וויפיל איך זאָל נישט עסן,
עסן און עסן, קאָן איך נישט ווערן שצופלע.

פאני צוקערמאנאָווא.

און איך בין פון פענסיאָנאַט גאָרנישט צופרידן. דער דאָקטאָר
האָט מיר געהייסן עסן וועגעטאַרישע עסנס; בעט איך, מען
זאָל מיר געבן עפעס וועגעטאַרישעס, גיט מען מיר מייערלעך,
קאלאָפיאָר און אַנדערע יאָזשינקעס און קיין ברעקל געזונט
זע איך נישט פאַר די אויגן.

פאני קירבעם.

פאני קישקע, וואָס עסט איר דאָ ביי אייך פון זעקעלע?
טרוסקאווקעס? וואַרפט נאָר צו אַהער א פאָר טרוסקאווקעס.
עס דריקט מיר אזוי אונטערן לעפל.

פאני פאאלינא.

מען קאָן דאָ, אַפנים, פאַרלירן אין וואָג, אז קיין איין דעליקאַט-
טע שפייזע גיט מען דאָ נישט. זאָל מען האָס אַמאָל געבן
כאָטש א געווענולטן הערינג.

פאני קישקע.

געזונט און שטאַרק זאָלט איר זיין! — געווענולטער הערינג
איז דאָך מיין חיות. געווענולטער הערינג גייט דאָך ביי מיר
פון שטוב נישט אַרויס. מיין מאַן וועט דאָך נישט גיין צום
טיש, ווו עס זאָל נישט זיין קיין געווענולטער הערינג! וואָס
פאַר א „פאָדאַפנע“ נאַטורן מיר האָבן.

פאני ברוכבאנד.

און מיין מאַן האָט ליב האַרטן קעז.

פאני באלבינא.

און איך עם פרינציפיעל נישט קיין צוויי פליישן צו מיטאג,
דערפאר זע איך אויס אזוי דעליקאט, אײַ, פאני קירבעס?
איך עם מיר בלויז דאָס ערשטע פלייש: „א שניצל ציעלענציי“,
„א שטוקא מיענסאײ“, „ציעלענצינא וויביגאשעײ אָדער „ציע-
לענצינא פיעטשאָנא“, „מאָסטעק“, „וואָנטרובקאײ... דערצו
נאָך מיט אביסעלע יאָזשינקע, אָדער קליסקעלעך, אָדער
„פולפּיטלעך“ און שוין. איך וויל שוין דאָס צווייטע פלייש נישט
עסן, סײַדן דאָס צווייטע פלייש וועט באשטיין פון קורטשאַק,
הון, אינדיטשאַקע, אָדער גענזנס, אָדער אַ הינערשן קאָטלעט.
דאָס מוז איך דאָך עסן, ווייל געפליגל — דאָס איז דאָס איינ-
ציקע פלייש, וואָס דער דאָקטאָר האָט מיר ערלויבט צו עסן
פאַר מיין שוואַכן געזונט. רינדערן פלייש טאָר איך צום מויל
נישט נעמען. אַבי וואָס, דריקט מיר שוין אונטערן האַרצן, אַז
איך קען נישט עסן. איך בין איבערהויפט אַ קליינע עסערין...
פאני קירבעס.

פאני קירבעס.

עסן דאָרף מען קענען, מיין פריינט. מיין סטאָך, עליו השלום,
פלעגט זאָגן, אַז עסן איז אַ קונסט... אַ מאָגן איז גענליכן צו
אַ וואַליזע. האָט איר אַמאָל געזען, ווי מען פאַקט אַ וואַליזע?
איינער לייגט אַריין אַ פאַר שטיקלעך און די וואַליזע איז שוין
פול, און אַן אנדערער אָבער לייגט און פאַקט און די וואַליזע
איז נאָך אַלץ לער. דאָס איז ווייל ער ווייס ווי צו פאַקן.
אַ מאָגן איז אויך אזוי. יעדער ביסן האָט זיך זיין אָרט, מען
דאַרף וויסן, ווהיין אַראָפּצולאָזן. אַז מען ווייס, ווי צו פאַקן
דעם מאָגן, קען מען עסן און עסן און עסן.

פאני באלבינא.

און ווי עסט איר דעם קורטשאַק, פאני קירבעס, „סמאזשאָניײ“
צי „פיעטשאָניײ“?

פאני ברוכבאנד.

„סמאזשאָניײ“, נאָר „סמאזשאָניײ“, פאני באלבינא.

פאני קירבעם.

און איך עם נאָר, גאָטאָואַני. אזא פרינציפ איז עם ביר
מיר. גאָטאָואַני קען איך עסן און עסן און עסן.

פאני קישקע.

און איך עם נאָר, זאָרניע קורע."

פאני פאאוליא.

האָט איר געהערט, קאָביעטי? היינט צו, פאָדוויעטשאָרעקי
וועט מען געבן אַ „קרופניטשעק"!

פאני צוקערמאָנאָוואַ.

ווידער אַ „קרופניטשעק"? מיר ווילן נישט קיין „קרופני-
טשעק"! פון אַ קרופניטשעק ברענט מיר אונטערן האַרצן.

פאני קירבעם.

האָסטו געהערט? אלע מאָג אַ קרופניטשעק. מיר פראָמעסטירן

פאני באַלבינא.

ביי לייטן גיט מען אַמאָל אַ באַבעלע, נאָליעשניקעס...

פאני קירבעם.

אַ באַבעלע! אַ באַבעלע! נאָר אַ באַבעלע! אַנדערש גייען
מיר נישט צום טיש.

עס ברעכט אויס אַ שרעקלעכער בונט פון ווייבער. אַ רעוואָלוציע קעגן
קרופניטשעק. עס דערהערט זיך אַ קלונג. מען קלינגט צו „פאָדוויעטשאָרעקי".
די ווייבער הייבן זיך אָן צו רירן פון זייערע געלעגערס. אַ סקריפעריי
און אַ געקרעכעריי: „אַר, דאָס עסן, ווידער דאָס עסן, נישט אויסצוהאלטן
פון גלעקל".

די ווייבער שטייען אויף, מאַכן זיך אין אַרדנונג און רופן איינס דאָס
צווייטע:

קומט שוין, קומט צום טיש. אַז מיר וועלן פריער אָפעסן, פאָד-
וויעטשאָרעקי, וועלן מיר מיט מער אַפעטיט קענען עסן
קאָלאַציע.

די ווייבער לאָזן זיך אוועק ווי אַ טשערעדע אויף פאַשע. די טעראַסע ווערן
ליידיק.

פאַרהאַנג.

דער צייטונגס-פארקויפער

ש א ר ז ש

פ ע ר ז א נ ע ן :

בענצע דרייער — א צייטונג און בוך־הענדלער.

א „מאָמענט“ - לייענער.

א „היינט“ - לייענער.

א „פאָלקסצייטונג“ - לייענער.

א „נאַש פשענאָנד“ - לייענער.

אן „עקספרעס“ - לייענער.

איבערווייניק אין דעם צייטונגס-געוועלבל שטויט דער צייטונגס-פארקוופער, בענטצע דרייער, א יוד מיט א שוואריך-אפגעסמאלעט בערדל און נאָקעטן קאָפּ, פּלונקע אויגלעך. ער שטויט אָנגעשפּאַרט מיט די הענט אויף דעם מיט מיט צייטונגען, ווי איינער, וואָס קלויבט זיך האַלטן אַ שאַרפע רעדע, און וואַרט אויף קונדן. צווישן די אלע צייטונגען זעען זיך אַרויס אַממייסטן „דער מאַמענט“, „דער הוינט“, דער „נאַש פּשעגלאַנד“, די „פּאַלקסצייטונג“, „דער עקספרעס“.

עס קומט אַרײַן אַ „הוינט“-לייענער, אַ פאַרשוין, אַ דיקלעכער יוד, אין אַן אלפּאָגענער מאַרינאַרקע, אַ קוילעכדיק קאַפּעלייזש, אַן אייסקעצוואַנגן פּירקאַנטיק בערדל, גלויבע קוילעכדיקע פּיס, מיט אַ היפּשן שירעם אונטערן פּאַכווע, ער זעצט זיך אַרויף אַ פּאַר ברילן אויפן שפיץ נאָז, באַטראַכט דעם טיש מיט די צייטונגען.

„היינט“ - ליי ענער.

אַ „היינט“.

דרייער.

אַ „היינט“? אָט האָט איר עס... דערהער איך, אַז עמעצער בעט אַ „היינט“, ווער איך מלא-שמחא, וואָרום איך ווייס, אַז איך האָב צו טון מיט אַ מענטשן, וואָס האָט אַ שטאַנדפּונקט מיט אַ דיאַנאָז, איר זענט אַ ציוניסט?

„היינט“ - ליי ענער.

יא, איך בין אַ ציוני.

דרייער.

איך בין אויך אַ ציוני, אַ פאַרברענטער ציוניסט, אַ „ציוני נלהב“, וואָס מען רופט און דערפאַר לייען איך נאָר דעם „היינט“. וואָרום דאָס פאַשטייען זי מיך, איז אַ ריכטיקע בלאַט-צייטונג מיט אַ שטעלונג און מיט אַ דיאַנאָז... עס איז דאָך נישט דער „מאַמענט“, וואָס איז אַפּסטוינענט, „אי נאָם אי וואָס“... נעמט די אַרטיקלען פון „היינט“ — יעדעס אַר-טיקל איז אַ באַמבע [היינט דער גרינבוים] — ס'איז שוין איינמאָל אַ פאַטריאָט. זיין שטאַנדפּונקט מיט זיין דיאַנאָז [דאָס איז נישט ד"ר טהאַן פון „מאַמענט“... בכלל האַלט איך נישט פון „מאַמענט“, פון „עקספרעס“, זאָלט איר מיר

אנטשולדריקן, מיט איר שמוץ און פאסקודסטווע... מען קאן
 דאך עם אין האנט נישט נעמען... און פון אסימילאטאָרישן
 „נאש פוזשעגלאָנדי“... זאָל איך עם אייך אייננוויקלען? אָדער
 איר וועט עם אזוי נעמען? אַדווען להתראות בארץ-ישראל
 דער „היינט“-ליוענער גויט ארויס. עם קומט דער „מאָמענט“-ליוענער,
 אַ לאנגער דארער יוד אין אַ לאנגער קאפאָמע מיט אַ בכבודיקן שפאלט פון
 הינטן, מיט אַ חסידיש קליון הימל אויפן קאפּ. אַ לאנגע שמאַלע באַרד.
 „מאָמענט“ - ליינער.
 דעם „מאָמענט“.

דרייער.

דעם „מאָמענט“? שוין, די הגע, איר קריגט רויבט פון שמחה
 די הענט. איר לייענט, הייסט עם, דעם „מאָמענט“?
 „מאָמענט“ - ליינער.
 יא, איך בין א „מאָמענט“-לעזער.

דרייער.

האָט איר דאך מיין געשמאַק, מיט מיין פאָליטישער ליניע,
 מיט מיין דיאָגנאָז. איך בין אויך אַ לעזער פון „מאָמענט“
 און אַ שטאַרקער לעזער; מחמת איך אליין בין אַ פאַרברענטער
 „אומפאַרטייאישער מענטש“ און האַלט פון אַחדות און שלום.
 די אמתע שרייבער האָט דער „מאָמענט“ יעדער זאָגט זיך
 דאָרט אַרויס זיין שטאַנדפונקט און זיין דיאָגנאָז. ווילסטו,
 האָסטו דאָרט אַזא דיאָגנאָז; ווילסטו — אַן אַנדערן דיאָגנאָז.
 פרייע ליבען און די אמתע ידיעות האָט אויך דער „מאָמענט“.
 מעג איך, למשל, איבערלייענען אַלע צייטונגען, נאָר איך האָב
 נאָך נישט געלייענט דעם „מאָמענט“, בין איך עפעס נישט-
 דאָסיק. עפעס בין איך נישט זאט... אַ ווערטעלע צו זאָגן, דעם
 „מאָמענטס“ שרייבערן זיי צעמייען דאָך אייך יעדעס וואָרט
 און לייגן אייך אַרין אין מויל. ס׳איז נישט דער פאַרטייאישער
 „היינט“ מיט זיין ציוניסטיש קרעמעלע, מיט זיין הילצערנער
 עברי, מיט זיינע סקאַנדאַלן און אַנפאַלן, אָדער די לאָבזוועואַטע
 „פאָלקסצייטונג“, און נישט דער מאָשעק, דער „נאש פוזשע-
 גלאָנדי“, וואָס זייט אסימילאציע; אָדער דער „עקספרעס“ מיט

זיין ניכול-פה, מיט זיין „מאניקושיסטקע“ פע... זאָל איך
עם אייך איינוויקלען, אָדער איר וועט עם נעמען אזוי? נו,
האָט מיר אַ גוטן און גייט געזונטערהייט, און זאָל זיין אַחרות
ביי ייִדן אמן סלה!

עס קומט אַרױן אַ „נאַש פּושעגלאַנד“־לעזער, אַ יונגערמאַן אָן אַ הימל,
אין וויסע הויזן, מיט אַ לאנגער נאָז.

„נאַש-פּושעגלאַנד“ - לױענער.
דויען דאָבר. טשי מאַטשע „נאַש פּושעגלאַנד“?

דרייער.

אן דויען דאָבר, פּאַניע שמענדריקאָן! לויפּט אים אַנטקעגן.
„נאַש פּושעגלאַנד“? אָוושעם. פּאַן יעסט יעדיני קולטוראַלני
טשלאָוויקע זי דיאָגנאָזעס! פּאַן נייע טשימאַ אָד זשאַרגאַנו!
יאַ טיזשן. פּאַן נייע לוביע שמאַנצעסווי? יאַ טיזש... פּראָשען
פּאַנאַ, טען „נאַש פּושעגלאַנד“ נייע יעסט דליאַ קאַפּאַטיאַזשעני,
אַ דליאַ פּאַסטעמפּיע. טאָ דאַיע, זי פּשעפּראָשעניעם, שוויאַט-
לאָ, אַי ציוויליזאַציע, אַי נאַציאָנאַליזמוס טיזש. פּאַן כּצע
וויעדוטיטש, קעדי בענדושע „שעדעמנאַסטיע איוו טאַמוזי אַי
פּאַסטאַוויש „עירוב טאַוושילוי“? טו יעסט; קעדי מאַמי
„אַדנאַוויטש קושענדויצאַ“? טו יעסט. טו פּישאַן זי „ראַפּי-
נאַטאַ“ טאַקי קאַוואַלקי פּיערשאָ קלאַסאַן... פּראָשען פּאַנאַ,
טען „נאַש פּושעגלאַנד“ יעסט וויעלקי פּאַטריאַטאַ; אַי באַר-
דאָ וויקסשטאַלאַצאַני אָנאַן. טאָ נייע יעסט „היינט“ אַי „מאַ-
מענט“... טפּון זאַפּאַקאַוואַטש, פּאַניע, צי פּאַן שעבי טאַק
וועזשמיע?... דאָוידויעניאַ! מאַיע אושאַנאַוואַניע!

דער „נאַש פּושעגלאַנד“־לויענער גויט אַרױס, און עס קומט אַרױן אַ פּרישער
פּאַרשוין מיט אַ ביינערדיק, שלעכט־ראַזורט פּנים; אַ וועלאַסיפּעדי־הימל
אויפן קאַפּ. בלו־אָדערדיקע, האַרמע הענט, מיט אַ סענקאַוואַטן שמעקל
און אַן אָפּגעטראָגענער בעל־מלאכהשער מאַרינאַרקע.

„פּאַלקס צייטונג“ - לױענער.
צי דאָט איר אַ „פּאַלקס צייטונג“?

דרייער.

א שיינע שאַלח, איך מוז אייך זאָגן, פאַני חבר... איר זענט
דאָך מסתמא אַ בונדאָווייז, אַ יאָ?
„פּאַלקסצייטונג“ - ליינער.
יא.

דרייער.

בין איך טאַקע אויך אַ פאַרברענטער בונדאָווייז, — און רוקט
אַריין אַ ידו אַט אזוי... חבריש, פאַטשן זיך אין די הענט. יא...
אַז דאָס איינציקע שטיקל נחמה איז דאָס, וואָס איך האַלט
די „פּאַלקסצייטונג“. די איינציקע ערלעכע, נישט-פאַרקויפטע
אַרבעטער-צייטונג מיט דעם פּראַלעטאַרישן דיאָגנאָז. וואָרום
די גאַנצע פרעסע איז דאָך ביי אונז אַ פאַרקויפטע. וועט איר
דאָך פּרעגן, ווי קומט צו מיר די דאָזיקע בירגערלעכע פרעסע?
דער פּלו-שוואַרצער „היינט“ מיט זיין ציוניסטישן קרעמל, און
אַט דער געלער „מאָמענט“ מיט זיינע שונד-ראַמאַנען און אַט
דאָס גאַסן-בלעטל מיט דעם אַסימילאַטאָרישן „נאַש פּושעג-
לאַנד“ מיט דער גאַסן-סמאַטע דער „עקספרעס“ מיט איר
„מאַניקווישטיקע“? איז, וואָס זאָל מען טון, חבר? די ביטע-
רע פּרנסה... מיר וועלן זיי אָבער באַקעמפּן! נאַפּליעוואַט!
מיר דאַרפן נאָך היטן אונזער דיאָגנאָז: „קויפן, לעזן און
פאַרשפּרייטן די „פּאַלקסצייטונג“ — און ווייטער גאַרנישט!...
זאָל איך אייך אים איינלייגן? אָדער איר וועט עס נעמען
אזוי? אַריע, חבר. מיין סאַציאַליסטישן גרוסן אַריע, עס לעבען
דער „פּאַלקסצייטונג“ - לעזער גויט ארויס, און עס קומט אַריין אַ נייער
פאַרשוין, אַן „עקספרעס“-לעזער, אַ פּירקאַנטיק האַרט גופל אויף אַ שטייפן
קורצן האַלד, דאָס פנים מיט קלויען; אַ פּלאַטיק-געווענעמענער קאַשקעט,
אַרויפגערוקט אַיפן פאַטילניצען; רויטע הענט, אַ רויטע נאָז, גראַבע, קורצע,
עטוואָס אויסגעדרייטע פיס, מיט די שפיצן פינגער איבערווייניק. ער גיט
אַ שמעק די האַנט אין דער הויזן-קעשענע, גיט זיך אַ שמעל אַוועק באַקעם.
„עקספרעס“ - ליינער.
האַט עטין דעם „עקספרעס“?

דרייער.

הע, הע, הע! דעם „עקספרעס“? נאך ווי! טאָמער איז פאַראַן
א ריכטיקע בלאַט-צייטונג מיט דער ריכטיקער סענסאַציע און
דיאַגנאָז — זאָל איך עס נישט האָבן? עס איז שוין איינמאָל
א „קוריער“ ווי זאָגט עמי?
„עקספרעס“ - ליינער.

זאָל יאָך שוין האָבן אזא יאָער!

דרייער.

א קוריער דאַרף האָבן גוטע שטיקעלעך און ווייטער גאָרנישט.
צוויאַס טויגן מיר די אלע יאָאָדישע בלעטער, דער „היינט“,
מיט דעם „מאָמענט“, מיט דעם יענטיילענטישן „נאַש פּושעג-
לאַגער“ — א פייער זוכט זיין דו גיב מיר דעם ריכטיקן
דיאַגנאָז, קורץ און שאַרף, און דריי מיר נישט קיין ספּאַדעק
און דאָס אמתע שטיקעלע נייעס געפינט מען טאַקע דאָ, ביי
אונז, אין „עקספרעס“! ווי זאָגט עמי, רי פּעטער? די
„מאַניקוויזשיסטקע“, האָ? איר ווייסט, ווער עס שרייבט עס?
עס מוז שוין זיין איינמאָל א יאָט, א שרייבאָר!... א פייער
זוכט אים!... און די מעשה מיט „רוזשקע די געלע“? הע, הע,
הע! א פּעט שטיקעלע. גוט אים א שטיפּערישן קיצל אין בויך.
דער קונה באַצאַלט, כאַפט דעם „עקספרעס“ און פאַרשווינדט.

דאָס צייטונגס-געוועעבל ווערט אַנגעפילט מיט פאַרשידענע קונדן. און אַט
שמויען שוין בוים מיט אַ רוי פּערזאָנען. מען פּאַדערט: ווער — א „היינט“,
ווער — א „מאָמענט“, ווער — א „נאַש פּושעגלאַנד“, ווער — א „פּאַלקסד
צייטונג“, ווער — אַן „עקספרעס“. דער צייטונגס-פאַרקויפּער וואַרפט זיך
אין אלע זייטן, ווי אין אַן עפּילעפּטישער קרענק, דאָ צו דעם, דאָ צו יענעם.
און רעדט אַן אויפהער, שנעל, געדיכט. די צונג גויט, ווי אויף רעדלעך.
דרייער.

„מאָמענט“? זייער גוט. די בעסטע צייטונג... נישט קיין
פאַרטיי-קרעמעלע... איר לייננט אויך דעם ראָמאַן פּון די
דריי שטערנדלעך? איך אויך... ווי געפּעלט אייך? מאַקס איז
האָך אַ פּשוטער פּרויען-הענדלער. הע! דאָס האָט ער פאַר-
פירט רעגינען. וואָ, וואָ!... איך אויך. אַרײַע... גייט געזונטער-
ער.

הייט... א, חברן כיהאבע די ערען... איך מיט אייך לייענען
נאך די „פאלקסצייטונג“ איך בין א פראלעמאריאט. איר
האלט נישט פון פארטיי-קרעמלעך און שונד-ראַמאנען? און
אויך, פעטער, וואָס געבן? אן „עקספרעס“? עהען איר ווילט
אווודאי וויסן, וואָס הערט זיך מיט דעם ווייבעלע... ניין? איר
ווילט גאָר א „היינט“? פשעפראַשאַסן | שאַלאַסן | איר זענט
א מענטש מיט א שטאַנדפונקט און א דיאַגנאָז — איך אויך...
איך בין דער גרעסטער סימפאטיקער פון ציוניזם. וואָס, איר
ליידט נישט די לאַבוועס פון „עקספרעס“? מײַן טענה...
להתראות | איין מינוטקעלע, יונגערמאַן. איר באַקומט אייער
„עקספרעס“ ווי לאַנג זרעכנען זיי, אלע צייטונגען, ביז זיי
וועלן אַפּטאַקן אזא שטיקל נייעס | לייענט, אויף טשיקאָוועס,
אַט דאָס שטיקעלע „דאָס ווייבעלע פון דאַנסינג“ און „אַט
וועט מען אים פיצקען“? הע, הע, הע... א, א | קאָמו יא ווי-
דוע? מאַיע אושאַנאָוואַניע | „נאַש-היינט“? האַלאַ | דאָבושע,
פשעפראַשאַסן, נאַש „מאָמענט“, טפו מיין איך, „נאַש פשע-
גלאַנד“, וויטעי כוויילי... טו פאַן מאַ קולטור, אי ציוויליזאַציע,
אי דיאַגנאָז. נייע פראַוודאַ? דאָווידזעניאַ |... וואָס? א „מאַ-
מענט“? בלויו דעם ראַמאַן. איבערלייענען? 80 גראַשן. די
אַלין נישט שענדן... מאַקס שמויסט זי, און זי לאַזט זיך נישט...
איך אויך... שאַלאַסן | זאַשטיט | אושאַנאָוואַניע |...
זיין פנים איז רויט; דער פליך — נאָס פון שווייס. דער האַלז — טרוקן.

פ א ר ה א נ ג .

א מיטל קייגן אלע קרענק

ס ק ע ט ש

פ ע ר ז א נ ע ן :

אפטיקער פיגולקין.

דענינא — זיין ווייב.

דאקטאָר קאנעניסער.

אדוואָקאט פֿיסקמלאכהמאן.

דעדאקטאָר טינטל-טינטלער.

א פטויקער פויגולקע מאכער — א פירקאנטיק
מוענטשל, א שיינענדיקליכטיק פנימל פון א פאנאפטיקום.
א קליין בלאנד-בערדל, ווי א וויידל פון א הערונג. כוטרע
אויגעלעך, רוימע פארקאטרע נאז, ווי א פאמנדאר. טראגט
א ווייס כאלאטל. אויפן קאפ א רונדער פליך, ארומגעזוימט
מיט געקרויזלטע הערלעך.

רעגיונע — זיין ווייב — העלפט אים אין דער ארבעט.
דאקטאר קאנעגיסער — א פליכעוואטער, בייכל-
דיקער, מיט צוויי האלבע בערדלעך, טראגט א פוטער מיט
א קלוינעם רענצל.

אדוואקאט פויסקמלאכמאן — רירעוודיקער פאר-
שוין. א לענגלעך פנים מיט א שמאלער טרוקענער נאז און
נאזלעכער. א קמין-בערדל. אין קורצן מאנטל. פון אונטערן
מאנטל זעט זיך א פראק. אין האנט א טעקע. אויפן קאפ
א הויכע שעוועלורע.

רעדאקטאר מינעלטיבלער — א לאנגער, א
דאָרער, לאנגע פיס מיט א טשופרינע אויפן קאפ. פענסנער-
גלעזער אויף א לאנגער נאז. אן אפגעטראגענער „בערבער“
מאנטל. פולע קעשענעס מיט צייטונגען, אונטער דער פאכווע
צייטונגען און אין האנט צייטונגען. רירעוודיק. כאפט זיך
אלע וויילע פאר די ברילן. אינגאנצן אן האר.

אין אפטייקראם. דער אפטייקער שטייט ביים קאנטאר-מיש
און צוגיסט עפעס אין פלעשעלעך. מישט, שמויסט, זייט,
קארקעוועט, קלעפט עטיקעטן, וויקלט, פאקט. רעגיונע דינט
אים צו דער האנט. אויפן וואנט א פלאקאט: „קוקעריקאן“.

א פטויקער.

נו, און איצט, רעגיונע, דערלאנג אביסל, „אקווא דע פאמפע“.

רעגיונע.

וואס הייסט דאס?

א פטויקער.

ס'הייסט, פשוט וואסער פון וואַהאַטשאַנג.

רעגיא.

גוט.

אפט יי קער.

און איצט „קיבעביקום לאַקריציס“.

רעגיא.

וואָס הייסט האָס?

אפט יי קער.

ווייסט נאָך אַלץ נישט? אזוי לאַנג ווי דו אַרבעטסט אין פאַר-

מאַקאַלאַגיע? אביסל זאַלץ הייסט עס. און איצט צוויי גראַם

„קאַלכטשעמעריפּעריקום“.

רעגיא.

וואָס איז עס?

אפט יי קער.

אביסל קאַלץ... נו, אויסגעצייכנט. איך מײן, אז מיט מײן נייער

ערפינדונג „קוקעריקאַן“ וועלן מיר אייננעמען אַ וועלט... מען

דאַרף נאָר בעטן גאָט אויף אַ שלעכט וועטער, מענטשן זאָלן

זיך פאַרקילן און עס זאָל ווערן אַ גריפע-עפירעמיע און אינ-

פלענציע, אַ באַלערע...

רעגיא.

געלויבט צו גאָט, אַ הינטיש וועטער | אלע זענען פאַרקאַטערט.

ווי אַ נאָז — דאָרט אַ קאַטאַר; האָס וועטער זאָל נאָר אזוי

אַנהאַלטן...

אפט יי קער.

ווער דאַרף דען קאַטאַר | אבי עס זאָל נאָר זיין קרענק. מײן

מיטל איז גוט צו אלע קרענק און חולאַת... | ניסט. דערווייל

האָב איך נאָר אַליין דעם בעסטן קאַטאַר. שוין צוויי טעג, אז

ער מאַטערט מיך. טפוי, צום טייוול | — אַפּטשי |...

רעגיא.

אַ מצווה אויף דיר. האָסטו נישט געזאָלט שמעקן פון דאָזיקן

מיטל דינעם; אַ געזונטער קאָן דערפון קריגן אַ קאַטאַר.

אפט יי קער.

אַ פאַסקודנער קאַטאַר | גיב אַ נאָז-טיכל.

רעניא.

ווי זאל איך דיר נעמען נאָז-טיכלעך? אלע צימערן זענען דאָך
פול מיט דיינע נאָסע נאָז-טיכלעך...

אפטטיקער.

גיב מיר אַ האַנט-טוך. אַ ליילעך; גיב מיר, וואָס דו ווילסט, —
אפטשי...

עס לויפט אריין אַ פארסאָפעטער דאָקטאָר קאָנגיסער מיט אַ רענצל.
דאָקטאָר.

אפטשי!... גוט-מאָרגן. אַ שיינע געשיכטע: גיי הייל יענעם,
און אליין גיסט דיר פון דער נאָז, ווי פון אַ רינע. אפטשי...
דער פאַציענט קאָן צו דיר האָבן ידעם אמתן צוטרוי, אַז ער
זעט, ווי דו אליין קאָנסט אַפילו דין אייגענעם קאָטאָר נישט
אויסהיילן. אפשר האָט איר, פאַניע אַפטייקער, פאַרט עפעס
אַ מיטל צום קאָטאָר?

אפטטיקער.

ער, פאַניע דאָקטאָרזשע | מיר ווייסן דאָך, אַז עס איז קיין דופק
נישטאָ. אַז אי איך, דער אַפטייקער, און אי איר, דער דאָקטאָר,
קאָנען דעם קראַנקן נאָר העלפן קרעכצן...

דאָקטאָר.

באַמערקט אויף דער וואַנט דעם פלאַקאַט מיט דער אויפשריפט „קוקעריקאָן“.
„קוקעריקאָן“ | וואָס איז דאָס?

אפטטיקער.

דאָס איז מיינס אַן ערפינדונג טאַקע קעגן נאָז-קאָטאָר.
הע-הע-הע...

דאָקטאָר.

העלפט עס טאַקע?

אפטטיקער.

ווייס איך? כע-כע | איר ווייסט דאָך, ווי מען זאָגט אַ ווערטל:
אָן אַ מיטל געדויערט אַ קאָטאָר דריי וואָכן, און מיט אַ מיטל
געדויערט ער 21 טעג... מיר וועט עס אפשר יאָ העלפן... און
אויב איר ווילט, פאַניע דאָקטאָרזשע... קאָן עס אייך אויך
העלפן...

דאָקטאָר.

ברומה נאפשיקלאד?

אפט ייקער.

פשוט, אויב איר וואָלט נאָר געוואָלט, קאָנען מיר ביידע גע-
האָלפן ווערן... ווי זאָגט מען ביי אונז אַ ווערטל: „לעבן און
שטערבן לאַסען“... זאָל אונז אזוי גאָט צושיקן ביידע די גוטע
קרענק, ווי מיר קאָנען געהאָלפן ווערן.

לעגינא.

אהא... איז וואָס באדארף איך טון?

אפט ייקער.

איר באדארפט טון דאָס, וואָס איך טו פאַר אייך. איך רעקאָ-
מענדיר אייך פאַציענטן, באדארפט איר אייערע פאַציענטן
רעקאָמענדירן מיין מיטל.

דאָקטאָר.

אהא! — נו, און... כמה? ווייזט ווי מען ציילט געלט.

אפט ייקער.

וויפיל ווילט איר? אַ הונדערטער איז גענוג?

דאָקטאָר.

אביסל ווייניקלעך, נו, מיליא... מזועט שוין... ווי-זשע הייסט
דאָס מיטל?

אפט ייקער.

„קו-קע-די-קאָן“.

דאָקטאָר.

איז וואָס באדארף איך טון?

אפט ייקער.

קודם-כל באדארפט איר מיר אָנשרייבן אַ באשטעטיקונגס-
בריוו, אז איר אָנערקענט מיין מיטל. אָט נאָט אייך אַ טינט-
און-פּעדער און גייט אַהין צו יענעם טישל און שרייבט מיר
אָן דעמדאָזיקן דאָקומענט.

דאָקטאָר.

איז וואָס זאָל איך שרייבן?

א פ ט י י ק ע ר .

איך דארף אייך לערנען, וואָס צו שרייבן ? שרייבט: „איך, דאָקטאָר קאַנעניסער, האָב צוואַנציק יאָר געפרוּווט דעם מיטל „קוקעריקאָן“, וואָס איז נאָר-וואָס ערפונדן געוואָרן דורך דעם מאַניסטער-פאַרמאַציע פיגולקע-מאַכער און דער-גרייכט די גלענצנדסטע רעזולטאַטן אויף דעם געביט פון אלע קרענק, ווי, למשל, סקלעראַז, היפּנאַז, דיאַגנאַז, אפּלאָז, סאַכאַר-מיני מאָראָז... און שרייבט-אונטער אייער נאָמען. ווען איר וועט מיר פאַרטיק-מאַכן דעם דאָקומענט, באַקומט איר דעם שיינעם האָנאָראַר און האָנאָראַר... נאָר געדענקט — קיינער זאָל נישט וויסן, אז איר קריגט פון מיר פּראָצענטער מיט גע-צאָלט... ש...

ד א ק ט אָ ר .

נו, געוויסן: חס וחלילה! ... אפּטשי!

א פ ט י י ק ע ר .

צו געזונט! — אפּטשי! ...

ד א ק ט אָ ר .

נו לעבן! אפּטשי!

א פ ט י י ק ע ר .

צו לאַנגע יאָר, און זאָל זיין מיט מזל.

דער דאָקטאָר גייט אַוועק צו אַ זויטיקן טישל און זעצט זיך שרייבן. עס לויפט אריין דער אַדוואָקאַט פּיסקמלאַכמאַן.

א ד ו ו אָ ק אַ ט .

צו אלדי שוואַרץ-יאָר, גוט-מאָרגן! איך דארף לויפן איבער די געריכטן, פּראָצעסן, דעפאַרטאַמענטן, און דאָ האָסטו אין מיטן-הרינען הינער-אויגן! גיי, זיי אַן אַדוואָקאַט, האַלט אַ רעדע מיט הינער-אויגן! מאַך אַן איינדרוק אויף די ריכטער און די געשווירענע און אויפן פּראָקוראַר, מיט הינער-אויגן — טפּו! ... אפשר האָט איר עפעס אַ שטיקל מיטל קעגן הינער-אויגן, פּאַניע פיגולקעמאַכער ? אַ פּראָשעק, אַ שמירעכץ ? דער רוח ווייסט, וואָס! ...

א פ ט י י ק ע ר .

פאראן, פאניע מעצענאשע פיסקמלאכהמאן. געוויס איז פאראן. איר זעט אָט דאָס ? „קוקעריקאָן“, אַ ווונדערבאַר מיטל. אין משך פון דריי וואָכן זאָלט איר געבן פון דעמדאָזיקן וואַסער איין שמעק, העכסטנס צוויי שמעק — און אין איין מעת-לעת האָט איר פון אייערע הינער-אויגן קיין זכר נישט. אָט האָט איינער ביי מיר יענע וואָך געקויפט אַ פלעשל „קוקעריקאָן“, האָט ער מיט איין טראָפּן גענצלעך אויסגע-היילט זיין שלעפע קישקע, און יעצט האָט ער באַשטעלט גאַנצע 20 פלעשלעך. ווי מיינט איר, הער דאָקטאָר ?

א ד ו ו אָ ק א ט .

וואָס פאַר אַ שלעפע קישקע? איך רעד פון הינער-אויגן.

ד אָ ק ט אָ ר .

רויסט זיך אַפּ פון זיין שרױבן, קומט צו.

וואָס? הינער-אויגן? נו, האָס איז דאָך קלאָר, צו וואָס איז אַזוינס הינער-אויגן? דער מאָגן ליגט ביי אייך אַביסל צו-טיף, די לעבער צו-קרום, און די מילץ צו-הויך, מילא, ווירקט עס אויף די הדיזן און עס רופט אַרויס הינער-אויגן. נעמט איר אָבער פון דעם וואַסער...

א פ ט י י ק ע ר .

איין שמעק, און שוין. אויס קאַטאַר! וואָס דאַרפט איר מער? נעכטן איז ביי מיר געווען אַ פאַציענט מיט אַזאַ בויך און מיט אַזאַ גוז, האָט ער געגעבן איין שמעק — און דער בויך איז אַזוי אַראָפּגעפאַלן, אַז מען האָט אים באַדאַרפט אויפהויבן.

א ד ו ו אָ ק א ט .

וואָס פאַר אַ בויך, ווען בויך? איך רעד פון הינער-אויגן.

א פ ט י י ק ע ר .

פּשעפּראַשאַם, איך מיין הינער-אויגן. אַוורדאי הינער-אויגן. אַדטשיסקעס.

א ד ו ו אָ ק א ט .

און איך גלויב נישט אין אייערע מיטלען. עס וועט נישט העלפן!

א פאָר בריִלן... מיר וועלן שמועסן געשעפט. איך דאַרף דאָך
איך נישט אַרײַנלײַגן קײן פּײַנגער אײן מױל... אײר זענט דאָך
עפּעס אַ פּראַווניק]

אַדױו אַקאַט.

איך פאַרשטײ נישט...

אַפּט ייקער.

וואָס פאַרשטײט אײר דאָ נישט? אײר שרױבט מיר נאָר אָן
אַ ברױוועלע, און אײר וועט צו דעם עסק נישט דערלײַגן...

אַדױו אַקאַט.

וואָס פאַר אַ ברױוועלע?

אַפּט ייקער.

אַ דאַנק-ברױוועלע, אז אײר האָט געהאַט הײַנער-אױגן, און מײן
פּרעפּאַראַט האָט אײך געהאַלפּן.

אַדױו אַקאַט.

אַהאַ... נו, און וויפּיל?

אַפּט ייקער.

אַ פּופּציקער אײז גענוג?

אַדױו אַקאַט.

אַבײסל ווייניקלעך... נו, מײלאַ...

אַפּט ייקער.

טאָ נאַט אײך אַ פּעדער מיט פּאַפּיר און שרױבט. זעצט אײס

אַוועק בױ אַ זײַטיקן מײשל.

אַדױו אַקאַט.

אײז וואָס זאָל אײך שרױבן?

אַפּט ייקער.

שרױבט, אז אײך, געשווירענער אַדוואָקאַט פּיסקמלאַכמאַן,
האָב יאָרן-לאַנג געליטן פּון מײנע כּראַנישע הײַנער-אױגן און
פּון בראַנכיט-גרױטשאַלן, שווערע קרענק, אַדטשיסקעס, האַרץ-
קוועטשעניש, בױך-דרייעניש, שלעפּע-קישקע, קלעפּטאַמאַניע,
פּערפּעטום מאָפּילי א. ד. גל, פּון וואָס אײך בײן אַרײַנגעפּאַלן
אײן אַ שטאַרקן פּעסימיזם; נאָר זײַנט אײך האָב אָנגעהױבן צו
באַנוצן דאָס גלענצטרע פּאַטענטירטע מײטל פּון באַרימטן

מאגיסטער-פארמאציע פיגולקין, וואָס איז אָנערקענט געוואָרן
דורך דער וואַרשעווער קאָנסערוואַטאָריע און פאַטענטירט גע-
וואָרן דורך דעם דעפּאַרטאַמענט פון צאָל-אַמט, זענען די
הינער-אויגן פון די פיס אָפּגענומען מיט די הענט... און איך
האָב צוריק באַקומען מיין לעבנס-הומאָר און מיין גלויב-
געוויכט אין די פיס... נאָר געהענקט — דאָס בלייבט אַ סעק-
רעט. קיינער טאָר דעהפּון נישט וויסן. און איבערהויפּט יענער
וויזט אויפן דאָקטאָר. טאָר נישט וויסן, אז איר קריגט באַצאָלט.
א ד ו ו אָ ק א ט

נו געוויס. פאַר זעמען האַלט איר מיך? איך בין דאָך עפעס
אַ פּראַוויניק.
אַ פּ ט י י ק ע ר

נו איז גוט, אפּטשיין טרעט אים אַן אויפן הינער-אויג.
א ד ו ו אָ ק א ט

אי, אין גייט שוין אַוועק; איר האָט דאָך מיר אָנגערטאָן
אויפן גרעסטן הינער-אויג.
עס לויפט אריין דער רעדאקטאָר טינטל-טינטלער.
אַ פּ ט י י ק ע ר
אַ, משעשטש, פאַנו רעדאקטאָראַווי |
ר ע ד אַ ק ט אָ ר

כיפּאַרשטיי נישט | איז דאָ אַ מעדיצינישע וויסנשאַפט, צו איז
נישטאָ קיין מעדיצינישע וויסנשאַפט? עפעס זענען דאָך דאָ,
צו אַלדי שוואַרץ יאָר, אוניווערזיטעטן מיט קליניקעס, מיט
פּריווערע, מיט כיראָמאַנטן, מיט קאַליגראַפן, מיט אַפּטייקן,
מיט קליזמעס, מיט פּאַנקעס, מיט שטראַלן, מיט ברוכגאַרטלען,
און קיין פּיצל מיטל צו האָר-וואַקסן איז נישטאָ און נישטאָ...
עס איז שוין דער קאַפּ ביי מיר גאַלע, ווי אַ קני, אז איך ווייס
שוין נישט באַלד, ביז וואַנען איינצוואַשן זיך; אז איך ווייס
נישט, וווּ עס ענדיקט זיך דאָס פנים און וווּ עס הויבט-זיך-אָן
דער קאַפּ... און דאָ בין איך נאָך געוואָרן אַ חתן... און מיין
כלה וויל נאָר, איך זאָל האָבן לאַקאָנעס — אַ שרייבער, זאָגט
זי, מוז האָבן האָר. זי וויל, זאָגט זי, גלעטן מיינע לאַקאָנעס.

גיב איר לאַקאָנעם, אז ביי מיר איז אַ קאָפּ, ווי אַ לבנת, שוין-
זשע איז נישטאָ קיין מיטל צו האָר-וואַקסן? נישט קיין סך,
נאָר אַביסעלע האָר מעג דאָך אַ מענטש האָבן.

א פ ט י י ק ע ר .

מאָלט אייך, פּאַניע רעדאַקטאָר, אז מיר האָבן יאָ אַ מיטל צו
האַר-וואַקסן. קומט אַהער, איר זעט דאָס? אָט פּון דאָזיקן
פּלעשעלע נעמט איר אַ פּאָר טראָפּן און רייכט-איינ דעם
קאָפּ, און — פּוטן אויס מיט די הינער-אויגן! געווען הינער-
אויגן, נישטאָ קיין הינער-אויגן!

ר ע ד א ק ט אָ ר .

וואָס פאַר אַ הינער-אויגן, איך רעד וועגן האָר, רעד איך!

א פ ט י י ק ע ר .

אָט-אָט-אָט! טאַקע וועגן די האָרן איר האָט דען אַ בעסער
מיטל צו פּאַרניכטן דאָס האָריקע געוויקס? עס פּאַרניכטעט
האָך צוואַמען מיט די וואָרצלען, אָט איז ביי מיר נעכטן גע-
ווען אַ יידענע, האָט זי געהאַט אַזש אַ בערדל, האָט זי, אַ דאַנק
דעמאָזיקן מיטל, געקריגן אַ גלאַטיק פּנים, ווי אַ שפּיגל, קיין
פיצל האָר.

ר ע ד א ק ט אָ ר .

וואָס דערצוילט איר מיר פאַר אַ מעשיות מיט אַ יידענען איך
דאַרף יאָ האָר, איך האָב אַ פּליך, האָב איך, אַ באַרוועסן קאָפּ.

א פ ט י י ק ע ר .

אָט-אָט-אָט! דערדאָזיקער פּרעפּאַראַט וועט אויך מאַכן, אז
עס זאָל וואַקסן האָר, זאָרום אַזא דערפּינדונג איז עס: ביי
אַ פּאַרוואַקסענעם מאַכט עס אויסקריכן די האָר, און ביי
אַ פּליכעוואַטן מאַכט עס וואַקסן די האָר... אָט, איר זעט ביי
מיר: דער גאַנצער קאָפּ איז ביי מיר געווען איין גרויסער
פּליך, האָב איך אָט דאָ מיט מיין פּרעפּאַראַט אָנגעשמירט,
איז ביי מיר די גרויע האָר געוואָרן שוואַרץ, אַזא פּרעפּאַראַט
איז עס: איר האָט גרויע האָר, ווערן זיי ביי אייך מאַמענטאַל
שוואַרץ.

דער אקטאָר.

אַבער וואָס פלוידערט איר — שוואַרץ, גרוי, אז איך האָב גאָר
קיין האָר נישט!

אַפטייקער.

זאָג איך דאָך. איר וועט שוין קריגן האָר, איר וועט קריגן...
שאַט, לאָמיר הערן, וואָס וועט זאָגן אונזער באַרימטער
אַדוואָקאַט פּיסקמלאַכמאַן און אונזער גרויסער פּראָפּעסאָר
די"ר קאַנעניסער. ביטע, פּאַנאָויע! זיי קומען צו.

דאָקטאָר.

וואָס, אַ פּליץ? נו, האָס איז דאָך קלאָר. דער פּרינציפּ איז
פשוט. די מילץ ליגט ביי אייך צו-קרום, די לעבער צו-טיף,
דער מאָגן צו-הויך, ממילא ווירקט עס אויף דער דיאַפּראַגמע
פון די דריזן פון דער קאַטערפּלאַזמע, און פון דער קאַטער-
פּלאַזמע אויף די האָר, איז אַ—אַפּטשי! ... טרעט אָן דעם אַדוואָ-
קאַט אויפן הינעריאויג.

אַדוואָקאַט.

אי, אי, אי! ... גאַנץ געוויס, דער קאַרפּוס דעליקאַט, וואָס רופט
אריין דעם פאַרם מאַזשאָר, מוז ווירקן, אז די האָר זאָלן
וואַקסן.

אַפטייקער.

אַלץ הייסט וואַקסן! אין צוויי טעג באַקומט איר אַ טשופּרינע,
לאַקאַנעס, אַ שמשון-הגבור וועט איר ווערן. איר ווייסט דען,
וואָס פאַר אַ מיטל האָס איז? יענע וואָך האָט ביי אונז איינער
געקויפט אַט דעם „קוקעריקאָן“, איז ביינאַכט האָט ער, באַ-
גיסנדיק דעם קאַפּ, אַביסל פאַרגאַסן אויף זיין העמד, איז
דאָס העמד אויף מאָרגן געוואָרן — אַ פעלץ! ווי וואָר איך
לעב. אַפּטשי!

אַדוואָקאַט.

וואָס דאַרפט איר מער, נעמט אָן אויסגעקראַכענע באַרשט און
באַגיסט מיט אַט דעם וואַסערל—און איר האָט צוריק אַ נייע
באַרשט מיט חזיר-האָר!

דאָקטאָר.

אפטשי! דעריבער איז אָט דער פרעפאראט צום אפטייקער: ווו
הייסט עס? דער אפטייקער ענטפערט אים אויפן אויער: „קורעקיז
קאזן.“ „קורעקיזאָן“... אפטשי!...

אפטשייקער.

אמת גענאָסן!... וואָס איז באשטעטיקט געוואָרן דורך דער
קאָמיסיע אפּעלאַצינע און פאטענטירט פון דעפארטאמענט...
אפטשי!

אדוואָקאט.

פון סענדזשע שלעדטשי און אַקסיליום אקאדעמיקום יודאי-
קום... אפטשי!...

רעדאקטאָר.

אָבער וואָס האָט איר זיך צעניסט און צעפירכעטן עט, לאָזט
געמאך. די גאנצע מעשה איז א שווינדל! איר באשווינדלט
דאָס פּאָלק!... מען דאַרף אלעמען באשרייבן אויפן בלאַט. אזוי
באשרייבן, אז איר זאָלט פארוואַגן א צענטן — נישט צו בא-
שווינדלען די אָרעמע מאַסן! איר זענט א באַנדע מאַרעווי-
כערס! שאַנטאזשיסטן!

אפטשייקער.

אָבער לאָזט געמאך... שטופט דעם דאָקטאָר און אדוואָקאט צו
זייערע טישלעך. עך, פאניע טינטל-טינטלער! וואָס גייט אייך
אָן: פּאָלק, שמאָלק... א מער, איר זענט דאָך עפעס א גוטער
ברודער און א שרייבער און אַן אינטעליגענטער מענטש!
באדארפט איר דאָך שטיצן די וויסנשאַפט... טאָ זענט נישט
קיין יאָלד אין קאפּעליוז... איר ווילט א האַלב טויז פּוּלס-זייער?

רעדאקטאָר.

זייער? מינע... ווער זאָגט זיך עס אָפּ פון זייער?...

אפטשייקער.

און א פּלאַש קעלניש וואסער ווילט איר?

רעדאקטאָר.

מהיכי-תיתין ווער זאָגט זיך עס אָפּ פון קעלניש וואסער?

א פ ט י י ק ע ר .

באשפריצט מיטמל-מיטמלערן מיט קעלניש וואסער.

איר הערט, ווי שישמעקט? טאָ זענט אזוי גוט, גוטער ברודער,
און שרייבט-אָן אַ קנאַקעדיקע נאָטיץ פאַר די צייטונגען וועגן
מיין נייער דערפינדונג.

ר ע ד א ק ט אָ ר .

נו, נו, מילא... וואָס טוט מען נישט פאַר דער וויסנשאַפט...

א פ ט י י ק ע ר .

איז וואָס וועט איר שרייבן?

ר ע ד א ק ט אָ ר .

איך וועל שוין וויסן, וואָס צו שרייבן; איר דאַרפט מיך נישט
לערנען. איך בין אַן אַלטער צייטונגס-מענטש. איך וועל
שרייבן... דעקלאַמירט: אז קיין איין וויסנשאַפט האָט לעצטנס
נישט געמאַכט אַזעלכע פאַרשריט, ווי די מעדיצין. יעדן טאָג
באזווויט זי ווונדער. מען היילט שוין שווינדזוכט, קרעבס,
צין-ווייטיק, מערידן, גריפע, שלעפע-קישקע, דאָס אַלץ ווערט
באַקעמפט. און אפילו אַזא שרעקלעכע בייטש פון דער מענטש-
הייט, ווי אַ פליך, איז שוין אויך באַקעמפט געוואָרן אַ דאַנק
דעם נייעם פאַטענטירטן מיטל פון פּאַוווסטן אַפטייקער
דאָקטאָר פיקולקין, וואָס הייסט מיטן נאָמען... ווי הייסט עס?...

א פ ט י י ק ע ר .

„קוקעריקאָן“.

ר ע ד א ק ט אָ ר .

„קוקעריקאָן“.

א פ ט י י ק ע ר .

וואָס מען באַקומט אין אַלע אַפטיקן און אין אַלע אַפּטעטישנע
סקלאַדעס, שפייז-געוועלכער און צייטונגס-פאַרקויפער.

ר ע ד א ק ט אָ ר .

וואָס מען באַקומט אין אַלע אַפטיקן און אין אַלע סקלאַדעס
אַפּטעטישנע, שפייז-געוועלכער און צייטונגס-פאַרקויפער, און
פון וואָס די האָר וואַקסן, ווי אויף הויזן, און קריכן אויס, ווי

ביי אן אלטער קליאטשע, און וואָס מאַכט פון ווייסע האָר —
שוואַרץ, פון שוואַרץ — ווייס, געל, גרין, פלוי...

אַ פ ט י י ק ע ר .

אַט אזוי זענט איר אַ לייט |... און איצט נעמט אַ טינט-און-
פעהער און שרייבט מיר אָן די נאָטיץ... נאָר זעט, אז קיינער
זאָל דערפון נישט געוויר ווערן, אז איר נעמט דערפאַר
אַ מתנה. שאַ, שטיל...

ד ע ד א ק ט אָ ר .

געוויס; פאַר וועמען האַלט איר מיך? איך בין דאָך עפעס
אַ רעדאַקטאָר...

אַ פ ט י י ק ע ר .

איז גוט. גייט שרייבט-אָן די נאָטיץ. איך וועל שוין דאָס באַ-
זאָרגן אין די צייטונגען. שטופט אים אַוועק צו אַ דריט מיטל.
אַלע דרוי זענען פארטיפט ביי די מיטלעך אין זייער שרייבן. דער אַפטייקער
שטייט הינטערן קאַנטאַר-טיש און רייבט די הענט פאַר פאַרגעניגן. די דרוי
פאַרשוויגען שטייען-אויף פון זייערע מיטן און טראַגן-אונטער דעם אַפטיי-
קער זייערע אַנגעשריבענע שריפטן.

ד אָ ק ט אָ ר .

ביטע |

אַ ד י ו אָ ק אַ ט .

ביטע |

ד ע ד א ק ט אָ ר .

ביטע |

אַ פ ט י י ק ע ר .

איך דאַנק אייך זייער, מיינע הערן, פאַר דעם גרויסן אינטע-
רעס, וואָס איר האָט אַרויסגעוויזן צו דער וויסנשאַפט און צו
מיין אַנטדעקונג. איך האָף, אז איר האָט עס געטון אויס לוי-
טער איינדעלע און הומאַניטאַרע מאַטיוון. איך וויל אייך אַפילו
נישט פּאַרלייגן קיין מאַטעריעלן האַנאָראַר, אָט דעם אומ-
ווירדיקן מעטאַל, וואָס מען רופט געלט, ווייל דאָס וואַלט
אייך באַליידיקט ביז אין די טיפענישן פון אייער נשמה.
נישט וואָר?

געוויס, געוויס... חלילה, חלילה. מיר האָבן עם נישט געטון.
פאר געלט.

אפט ייקער.

איך האָב געוויסט. נאָר לאַמיר האָבן דאָס גליק אייך צו מאַכן
א קלוינע מתנה. לאַזט מיר אייך שענקען טאַקע מיין דאָזיקן
פהעפּאַראַט, מיין דערפינדונג „קוקעריקאָן“, די פּרוכט פון מיין
דערפינדונגס-גייסט. זאָל יעדער פון אייך האָבן אַ פּלעשל
„קוקעריקאָן“, זאָל עם ביי אייך שטיין אויפן טיש, און זאָל
עם זיין אַ רעקלאַמע פאַר דער מענטשהייט צום גונסטן פאַר
איר געזונט און ווילשטאַנד. „האַמאָ סאַנאַ אין קאַרפּאָראַ
סאַנאַ“.

די דריי נעמען-צו די פּלעשלעך, דאַנקען און גייען ארויס טרויעריק.

אפט ייקער.

אויפגעלעבט, נעמט זיך צו דער ארבעט מיט קוראזש, רופט דאָס ווייב.
רעגינאַן רעגינאַן אַהער, צו דער אַרבעטן רעגינאַן לויפט אריין.
נו, גיכער! קאלכעמערעפּעריקום, אַקווא-דע-וואַדאַטשאַנגס!
לאַקרויץ-קייבעביקום!...

**מייז ווייב מאכט קראנק
א דאקטאר**

ד י א ל א ג

פ ע ר ז א נ ע ן :

א דאָקטאָר.

מײן װײב.

א קאבינעט ביים דאקטאר. עס קומט אריין מיין ווייב.

מײן ווייב.

גוט מאַרגן, הער דאָקטאָר!

דאָקטאָר.

אך גוט מאַרגן, גוט יאָר! זעצט זיך, מאַדאַם. וואָס פעלט אונז
עפעס? אויף וואָס האָבן זי זיך צו קלאָגן, מאַדאַם?

מײן ווייב.

איך בין געקומען צו אייך, הער דאָקטאָר, איר זאָלט מיר עפעס
אויסגעפינען אַ קרענק.

דאָקטאָר.

וואָס הייסט? איך זאָל אויסגעפינען אַ קרענק? האָט איר ער-
געץ אַ ווייטיק?

מײן ווייב.

אזוי ספעציעל פיל איך נישט קיין ווייטיק אין ערגעץ נישט.
נאָר עפעס מוז מען דאָך האָבן אַ קרענק — וויל איך, אז איר
זאָלט מיר עס אויסגעפינען. וואָרום די אלע אנדערע האָקטוירים
זענען דאָך שווינדלער, שאַנטאָזשיסטן, אויסוורפן; נעמען נאָר
געלט, און קיין רעכט שטיקל קרענק קענען זיי נישט אויסגע-
פינען. אָבער, איר זענט דאָך אַן ערלעכער מענטש; איר וועט
שוין עפעס אויסגעפינען אַ קרענק.

דאָקטאָר.

וועלן מיר זען. ער הערט זי אויס. אַפעטיט האָט איר?

מײן ווייב.

אָבער טאַקע אַבסאָלוט גאָרנישט. איבערמאָרגן וועט זיין פונקט
דריי טעג, אז איך האָב אין מיין מויל גאָרנישט געהאַט.

דאָקטאָר.

און היינט האָבן זי, מאַדאַם, עפעס געגעסן?

מײן ווייב.

ווייס איך — גאָרנישט מיט גאָרנישט: אַ פאָר סאַרדינקעס,
אַ געמאַרענירטן הערינג, אַ שטיק פיש, אַ פערטל געזענס, זופ,
צימעס, קאַמפּאָט, לענגאַמינע און צוויי נלאָז קאַקאַאָ. ווייטער

— זאל איך דאָס נעמען אפילו אַ לעק צו די ליפּן איך זאָג
איך, אז איך וועל אויסגיין מיט די כוחות,
דאָקטאָר.

און איך געפין נישט קיין שום קרענק
מײן ווייב.
און איך זאָג איך, אז איר מוזט אויסגעפינען עפעס אין מיר
אַ קרענק

דאָקטאָר.
מנא... אז איר זאָגט איך מוז — קאָן איך אויסגעפינען. איך
מײן, אז איר האָט אַ סך קרענק: רעמאטיזם, אַטרעטיזם, נע-
ווראלגיע, צוקער, לונגען-אַנצינדונג, בלינדע קישקע, גרוטשאלן,
דיאבעטיקוס, סקלעראַזום, אינפלוענציע, דיפטעריטוס, שקאַר-
לאַטינוס, סטריקאָלוס-פערוקוס, סוכאָטע...
מײן ווייב.

אַט-אַט אַט | זעט איר? אז מען זוכט, געפינט מען... איז ווו-
הין, אַ שטייגער, פאָרט מען אויף היינטיקן זומער?

דאָקטאָר.
אזוי? אַט דאָ טוט אייך וויי? איך מײן, אז לויט אייערע קרענק
באַדאַרפט איר אייגנטלעך קיין ווייטע ריזעס גאָר נישט האָבן.
איר קאָנט, מאַדאם, זיך דורכפאָרן דאָ אויף אַ דאַטשע געבן
וואַרשע אַריינפאָרן אין אַ פענסיאָנאַט און זיך אויסרוען.
אויסרוען די נערוון און פאַרטיק.

מײן ווייב.
ערשטנס, וויל איך נישט רוען, איך וויל נישט זיין אין קיין
פענסיאָנאַט און וויל זיך נישט פאַשן, ווי אַ גאַנז. כיוויל נישט
ווערן דיק און קאַליע-מאַכן מײן פיגור, מײן קערפער-בוי. איך
האָב די ריכטיקע ליניע מיט דער ריכטיקער טאַליע. מײנע
באַקאַנטע רופן מיך „פּוילישע ווענוס“ און אגב, וואָס האָב
איך דאָ נישט געזען ארום וואַרשע? דאָס ביסל זאַמד און
שטויב? נישטאַ צומאָל קיין טייכל, קיין רעכטער וואַלד.

דאָקטאָר.

קאָן איך אייך רעקאָמענדירן דרוזגעניק, דאָרט האָט איר אַי א טיך, אַי וואָלד, אַ ווונדערבאַרן סאָסנע-וואָלד.
מײַן ווייב.

וואָס טויג מיר דרוזגעניק, און וועמען וועל איך דאָרט זען?
אַ פאָר ליטווישע יידלעך און אַלטע יידענעס? פאַר זיי האָב איך געמאַכט מיינע טואַלעטן און אָנגענייט די קליידער מיט די היט, מיט די מאַנטלען? צוליב דעם האָב איך אַ האַלב יאָר געהאַרעוועט און געלאָפן צו שניידערס און מאָדיסטקעס? איך וואָלט וועלן, הער דאָקטאָר, איר זאָלט מיר נאַראַיען עפעס אַן אויסלענדישן קוראַר, נישקשה, מייַן מאַן אַרבעט נעכעך שווער און ביטער, מעג איך זיך פאַהגיגען צו זיצן אין אַן אויסלענדישן קוראַרט מיט אַן אַריסטאָקראַטישער געזעלשאַפּט מיט שיק, מיט קולטוראַלנע מענטשן.

דאָקטאָר.

אוי דאָס גלייכסטע פאַר איך, מאַדאַם, צו פאָרן קיין קאַרלס-באַד, מאַרינבאַד, פראַנציסבאַד, נירנבאַד, זויערבאַד, ווילהעלם-באַד, באַדענבאַד...

מײַן ווייב.

זעט נאָר, ווי ער האָט זיך דאָס אַביסל צעבאַדעטן וווּ האָט איר דאָרט ים? און וווּ האָט איר דאָרט אַ פּרעג מיט אַ פּליאַ-זשע? איך מיט מייַן פיגור אויף אַ פּליאַזשע מאַך דאָך דעם אַמתן פּוראָר. איר קוקט נאָר אָן אַ טאַליע, איר קוקט נאָר אָן אַ ליניע, איר קוקט נאָר אָן אַ פאַר היפּטן... שיר-שיר האָב איך דאָך היינטיקן ווינטער נישט געקראָגן דעם שיינהייטס-פּריז אויף דעם וואַיאַזשאַרן-באַל. מיינע באַקאַנטע רופן מיר „נימי-פע“... ספּרט נאָך, הי דאָקטאָר, ווען איר וואָלט וויסן, וואָס פאַר אַ הערלעכן באַדע-קאָסטיום איך האָב באַשטעלט אויף היינטיקן זומער. ער באַשטייט פון זעקס טיילן: פון אַ ליניע פון סאַטינירטן זייד, פון אַ פאַר מייטקעס פון טריקאָט, פון אַ פעלערניקע פון קרעפּ און אַ קרינאָלינקע פון קרעטאָן. וויטער האָב איך באַשטעלט אַ פאַראַסאָלקע און אַ האַנט-

בייטל פון בראקאטעל, אויסגעהאפט מיט עקזאָטישע בלומען.
 אויפן קאָפּ אַ בערעטל פון מאָזאישן לעדער און סאַנדאַלן אויך
 פון דעמזעלכן קאָליר. און ווייסט איר, הער דאָקטאָר, וואָסער
 מעלד הער קאָסטיום האָט? איר קאָנט פון דעם איין קאָסטיום
 מאַכן עטלעכע פאַסאָנען, מחמת עס איז אַ קאָסטיום „פאַסאָן-
 דע-קאָמבינאַציאָן“. איר נעמט אַראָפּ די קרינאַלינקע און לאָזט
 איבער די פעלערדינקע, האָט איר אַ נייעם פאַסאָן. איר נעמט
 אַראָפּ דאָס לייבל, האָט איר אַ דריטן פאַסאָן. איר נעמט אַראָפּ
 די מייטקעס...

דאָקטאָר.

וונדערבאר! וונדערבאר! מיט אזא באַד-קאָסטיום מוזט איר
 פאָרן קיין אויסלאַנד אין אַן ערשט-קלאַסיקן קוראָרט. איך מײַן,
 אז איר זאָלט פאָרן קיין צאָפּאַט... סײַז אַ וועלט-קוראָרט...
 ים, פּליאַזשע, קאַסינאָ...

מײַן ווייב.

אַ שיינער ים איז דאָרטן — אַביסל טויטע וואַסער... היינט
 די געזעלשאַפט! אַמאָל איז עס אפשר געווען אַן אַריסטאָקראַ-
 טישער קוראָרט, אָבער היינט האָט איר דאָרט די גאַנצע נאַ-
 לעווקעס, גענשע-און דזשיקע-גאַס... פאַרוואָס זאָלט איר מיר
 נישט רעקאָמענדירן עפעס אַן אמתן אויסלענדישן זומער-
 העזאָרט מיט דעם אמתן ים מיט ווילדע כוואַליעס, מיט שטורם
 איר האָט דען אַ באַגריף, הער דאָקטאָר, ווי איך ליב שטורם
 מיט כוואַליעס! איך בין דאָך אזאַ ברויזנדע נאַטור, אַ דעמאָ-
 נישע פרוי. מיינע באַקאַנטע רופן מיך „דעמאָן“. אָדער „וואַמ-
 פיר“.

דאָקטאָר.

טאָ פאָרט קיין אַרדיניי, קיין אָסטענדע, ברייטען, קראַני,
 שעווענינג, פאָרט קיין שטאָקהאָלם, פינלאַנד, שוועדן...

מײַן ווייב.

דאָס זענען דאָך אַלץ נאָרד-ימען. איך האָב פיינט די קאַלטע
 נאָרד-ימען. זײַ און קוק אויפן הימל און וואַרט אויף פאַנגאַדע!
 קוק-אויס אויף אַ שטיקל זון, ליג אויפן ברעג-ים בלאָ ווי אַ

מילץ... אויב ים, וויל איך אים אין ווארעמע לענדער, עס זאל ברענגען, עס זאל בראַטן, עס זאל באַקן. וואָרום איך, פאר מיין טעמעפראַמענט, דאָרף האָבן פייער, פלאַמען. אין מיינע אָדערן פליסט הישפאָניש בלוט. מיינע באַקאנטע רופן מיך „וועזן-וויוס"... איר האָט מיך, הער האַקטאָר, געמעגט אָנקוקן, ווען איך ווער אָפגעברענט; מיט מיין ברוינעם לייב בין איך גע-גליכן צו אַ ציגיינערין. מיינע באַקאנטע רופן מיך „קלעאַ-פאָטראַ".

דאָקטאָר

טאָ פאָרט קיין אַבאָציע, קאָפּרי, סאַהדיניען, צו די טאַיטי-אינזלען, קיין סאַרדאַקוסאַ אין שפּאַניען, קיין קאַרפּאַסאַכאַרוס אין אַפּריקע, קאַמאַראַמאַ, פּאָרט-דע-פּאַסאַל, קרעבענרע, קע-מאַל-בעמבאַ, דאָרט אַהין אין די טראַפּישע לענדער.

מײן ווייב

אַפּריקע גאָר? ווער קען רעדן אויף אַפּריקאַנישן לשון? ווער קען רעדן אויף דער טראַפּישער שפּראַך? ווי-אַזוי וועל איך קענען פּלירטעווען, דאָמאַנסירן? איר, הער דאָקטאָר, גיט מיר בעסער עפעס אַ היימישן קוראַרט.

דאָקטאָר

טאָ פאָרט קיין טשעכאָטישניעק, נאַלענטשעוון, בוסק, קאַזשי-מיעזש, מאַרזוי, פּיאַסעטשנע, קאַטשע-דול.

מײן ווייב

וואָס? אין דיִדאָזיקע ערטער זאל איך פּאָרן? ווייסט איר, ווער עס פאָרט אין אַזעלכע ערטער? אַלע מאַרק-ווייבער. קיין איין אינטעליגענטער מענטש פאָרט נישט אַהין. מיין מאַנס שותפּס ווייב, העלענאַ קלאַפּצימעס, די געוועזענע שניידערין, פאָרט אַהין. אַהין פאָרט די געוועזענע מילך-יידענע פייטשע קלמנס. היינט איז זי שוין אַ מאַדאַם און הייסט פעליציע קאַצניאָמער. אַהין פאָרט די פּאַני האַניגטייגליאָוואַ, אַט די, וואָס זאָגט, אַז דער אַמעריקאַנער דייוויד סאַלאַמאָן האָט זיך אין איר איינגעליבט. סך-הכל איז ער אַזוי אַן אַמעריקאַנער, ווי איך בין אַ גובערנאַטאָר. סך-הכל איז ער געלעגן מיר צו די

פּיס, נאָר איך האָב אים געוווּן די טיר... הייסט איר מיך, איך זאָל פּאָרן אין דיהאָזיקע ערטער. איך זאָל שוואַרצן די אויגן פאַר באַקאַנטע און נישט קאַנען זאָגן, אז איך בין געפּאָרן קיין אויסלאַנד... גיט מיר עפעס אַ קור-אַרט, וואָס זאָל ליגן ווייט פּונדאַנען, איך זאָל נישט אָנזען די פּאַסקודנע „ראָזשעס“, און טאַקע בערג אויך. איך האָב דאָך אזוי ליב צו גיין אויף בערג!

דאָקטאָר

טאָ פּאָרט קיין סיביר, קיין אַלאַסקאַ, צו די אַלטאַיער בערג, צו די קאַרפּאַטן, צו די פּיאָהדן אין נאָרוועגיע, קריכט אויפן מאָנבלאַזן, קלעטערט אויף די הימאַלאיען. דאָרט וועט איר קיינעם נישט באַגעגענען. קריכט אויף די גלעטשערס, ריזן-בערג, פּיר-טוויזנט מעטער הויך.

מייַן ווייב

וואָס דאַרף איך אַזעלכע ריזן-בערג? איך זאָל אָנלעבן זיך אַ האַרץ-פעלער? איר ווילט, הער דאָקטאָר, נישט אַנדערש, אז איך זאָל מיך אָפּצערן, פּאַרלירן מיין פיגור און ווערן דאַר, ווי אַ טשוואַק? איך וועל נישט פּאָרן צוליב אייערע קאַפּריזן. איך בעט אייך נאָר, אז איר זאָלט מיר געבן אַ קוראַרט, וווּ ס'זאָל זיין וואַלד און טאַקע ים אויך. אָבער אַ וואַרעמער ים מיט אַ וויאָדער נאַטור און קולטוראַלנער געזעלשאַפט. עס זאָל זיין קולטור, עלעגאַנט, דאַנסינג און אַן באַקאַנטע פּאַרשוינען. נאָר אויב באַקאַנטע, זאָלן זיי זיין מיט, מיט, מיט...

דאָקטאָר

קלאַפּט אַן מיט און שרײַט:

מאַראַס, פּאָרט קיין האַמבורג! פּאָרט קיין זשאָליבאַזש! קיין פּיאַליסטאַק! קיין ריאַדע-זשאַנייראַ, קיין האָנאַלולו! קיין ביאַריץ! קיין גראַ-קאַלוואַריאַ! צו די הרי-הושך! צום נאָרד-פּאָל! צו אַלדי רוחות! צו... צו... צו...!

ער באַקומט אַ נערוון-אַטאַק. מען מינטערט אים אַפּ מיט גרויס מי.

ד א ק ט א ר .

רעדט מיט א קרעכין:

נו, איצט בין איך שוין אליין קראנט. איצט, מאדאם, בא-
דארפט איר שוין מיר געבן אן עצה, וווהין צו פאָרן אויף
דערהאַלונג.

פארהאַנג.

זווייבער קענען שווייגן

א סצענע אין איין אקט

פ א ר ש ו י נ ע ו :

מנשה,

ציפּע — זיין ווייב.

א שטילער ווינקל אין א ווילע אויף א דאמשע-ארט.
 פרויטיק-צורנאכטס; פונדערהוינטנס, צווישן די ביימער, זעט
 זיך א שטיקל הויז מיט באלויכטענע פענסטער. אן אויס-
 געשטערנטער, ריינער הימל. פולע לבנה. קיין פויגל וויינט די
 ביימער טונקלען זיך שטיל און זאפטק. א פאנק. עס קומט
 מנשה, א פארהושכט וידל, א גאלענטעריי-קרעמער פון די
 נאלעווקעס, נאָרוואַס אָפגעגעסן וועטשערע. קוקט-זיך-ארום;
 שמעקט די לופט.

מנשה

א-א | א מ'היה | עם שמעקט... אזוי שטיל, אזוי רויק...
 וואוּשנען... מ'עט זיך דאָ כאַפן טאַקע אַ רו-אַפּעט... טימען
 כאַפן... ס'פאַסט צו זאָגן... אַ גאַנצע וואָך איז מען דאָך, ווי
 דער רשע, אין גיהנום... וועקסלען, פאַדאַטקעס, „זאָינענדיגעס“
 מיט צאָלונגען... צרות ווי האַלץ. טימען רוען, אַ פאַר מינוט
 טימען... זעצט זיך אַוועק און איז זיך מכין צו רוען. מיין ציפּע
 זאָל נאָר נישט אַרויסקומען... כאַטש פינף מינוט זאָל זי מיך
 לאָזן אַליין... פּוּזע. זי איז אַ פּאַעטניצע, מיין ווייב ציפּע:
 זי האָט „טאַפּאַרדן“ פון פּאַעזיע... זי איז אַ יענטעליגענטקע...
 פארנעמט זיך מיט וואַלקענעס און כמאַרעס... אין אַזאַ נאַכט
 מיט אַזאַ נאַטור, — ווער ווייסט, וואָס פאַר „אַ נאַפּאַד“ זי
 קאָן נאָך קרייגן. ס'קאָצט קומט | זי איז דאָ...

ציפּע. באַווייזט זיך, קוקט זיך ארום, רעדט פארהלומט:

וואָס פאַר אַ נעטלעכע נאַטור... וואָס פאַר אַן אַנטציקנדע
 „פּשיראַדע“...

מנשה

פאר זיך:

עס האָט מיך שוין געטראָפּן.

ציפּע

אין אַזאַ נאַכט איז דאָך אזוי גוט צו זיצן אויף דער שוים פון
 דער נאַטור און שווייגן, שווייגן... אַ יאָ, מנשהניו-לעבן?

מנשה

געוויס, טייבעלע מיינס, שווייגן...

ציפּע.

זעסטו, מנשהניו, דו זאגסט אויך האַסזעלבע: שווייגן. אין אזא אָוונט איז נאָר גוט צו שווייגן און שמעקן די מעלאַנכאָלישע נאטור, הלומען און שווייגן. א יאָ, דו ביזט מיט מיר איינ-שטימיק?

מנשה.

געוויס, טייבעלע מיינס. געוויס, ציפעניו קרוין. נאָר שווייגן. ::

ציפּע.

זעסטו שוין, אז דיין ווייבעלע איז נישט אַבי ווערן דיין וויי-בעלע איז געגליכן צו א צארטער מאַנדאָלינע מיט סטרונעס; זי פאַרשטייט, אז אין אזא אָוונט באַדאַרף מען שווייגן... ווי זאָגט מיינ באַקאַנטער פּאָעט כאַטשעדרייקין: „די שטערן רעדן איינער צום אַנדערן און שווייגן. די ביימער רוישן און שווייגן, די זשאַבעס קוואַקען און שווייגן, די הינט בילן און שווייגן, די פּעחד הירזשען און שווייגן, טאָ באַדאַרפן דאָך מיר, מענטשן, אַוודאי שווייגן. נישט אזוי?

מנשה.

געוויס, טייערינקע מיינע. שווייגן, נאָר שווייגן. שווייג טאַקע אַביסעלע... שווייג.

ציפּע.

איך שווייג דאָך. וואָדען? איך וועל אפשר רעדן, אין אזא מעלאַנכאָלישער זומער-לאַנדסמאַנשאַפּט? געלויבט צו גאָט, דו האָסט אַ ווייבעלע, וואָס וווּ דו זאָלסט זי נישט אָנרירן, קלינגט ביי איר אַ פּאָעטישע סטרונקע. קאָנסט זיך אויף איר פאַרלאָזן. זי פילט-מיט איר מעלאַנכאָליע; אז מען דאַרף שווייגן, שווייגט זי... מעגסט דאַנקען גאָט, וואָס ער האָט דיר צוגעשיקט אזא ווייב, וואָס שווייגט. אן אַנדער ווייב וואָלט דיר איצט אָנגערעדט אַ פולן קאַפּ, וועגן טואַלעטן, וועגן קליידער מיט מערעזשקעס, מיט דזשאַמפּערס, מיט קרינאָלי-נעס, אָדער זי וואָלט דיר דערציילט פּליאַטקעס וועגן אונזער שכנה פּאַני קלעקמאַן, וואָס ווערט פאַרפּאַלן אלע וויילע מיט העם אידנאָט טאַנץ-פּיסל אין וואַלד... זי זאָגט...

מנשה.

גוטן אָבער שווייג; אהרבה, דו זאָגסט, אז דו שווייגסט —
און דו טאר אַקאַטשעסט, ווי אַ גאַנז.

ציפּע.

ווער, איך? איך טאר אַקאַטשע, ווי אַ גאַנז? אוי, קרוינעלעך מיינען
סך-הכל ביזטו דאָך איינשטימיק מיט מיר: איך זאָג, אז אין
אזא אָונט באַדאַרף מען שווייגן, און דו זאָגסט אויך, אז אין
אזא אָונט באַדאַרף מען צו שווייגן, דאָס הייסט, מיר ביידע
זאָגן, אז מען דאַרף שווייגן; טאָ הערשט דאָך צווישן אונז דו
גאַנצע פּילאָרמאַניע און פאַמיליען-גליק, טאָ וואָס-זשע
רעדסטו?

מנשה.

איך רעד נישט, דו רעדסט!

ציפּע.

ווער רעדט? איך רעד?

מנשה.

ניין, איך רעד?

ציפּע.

אוי, קרוינעלעך מיינען איך רעדן איך וועל רעדן אין אזא
מעלאַנכאָלישער נאַטור-וויסנשאַפטן סך-הכל ביזן איך געווען
די ערשטע, וואָס האָט אַרויסגעזאָגט דעם פּאַעטישן געדאַנק,
אז אין אזא אָונט באַדאַרף מען צו שווייגן, שמעקן די
אַטמאָספּער מיט דעם קלימאַט און שווייגן... אהרבה, זאָג דו
שוין אַליין, ווער האָט דער ערשטער געזאָגט, אז מען דאַרף
שווייגן? איך, צי דו?

מנשה.

דו, אָבער ווער שוין אַביסל אַנטשווייגן, נעם-איינ אַביסל
שטומעניש.

ציפּע.

נעם דו איין שטומענישן האָסט געהערט אַביסל? דו ביזט
אַ כאַס! אַ גראַבע בריַה, ביי דיר איז רעכט צו רעדן איך
אזא מעלאַנכאָלישן אָונט און צושטערן די געטלעכע אי-

דיליע... אומגליקלעכע פרוי, וואָס איך בין איך, אַ צארט
וועזן, באַהאַרדע איינשטיין ביי אַ מאַן אזאַ כאַס, אַן אויסווער,
וואָס האָט נישט קיין ברעקל סטרונע פאַר אַן אידיליע...
הלוואי וואָלט איך בעסער התונה געהאַט מיט מיין באַקאַנטן
פּאַעט כאַטשעדרייקין, וואָלט איך אַ סך גליקלעכער געווען.
ער האָט דאָך מיך געליבט מיט דער ליבע פון קאַנוולסיען
„אַ ספינסק“, „אַ ספינסק“, — האָט ער געזאָגט, — בין
איך, דו ווייסט דאָך אַפילו נישט, וואָס דאָס איז, „אַ ספינסק“...

מנשה

פאַרוואָס זאָל איך נישט וויסן? דאָס איז, דוכט זיך, אַ מאַרקע
פון הויזן-קנעפּלעך, צי פון שעלקעס.

ציפּע

הויזן-קנעפּלעך? מער ווייסטו נישט. ספינסק — דאָס
איז אַ רעטעניש, אַ געהיימניש... אין בין אַ סודן פאַר-
שטייט?...

מנשה

ווער? דו, הייסט עס, קענסט האַלטן אַ סוד? נו, געוויס,
אַ יידענע מיט אַ סודן

ציפּע

און נאָך האָט ער מיך גערופן: „פּעריפּעריע“. נישט אַנדערש,
ווי אַ „פּעריפּעריע“, — זאָגט ער, — בין איך. אויף די הענט
וואָלט ער האָך מיך געטראָגן. אויף דער שוויס פון די האַר-
זאָנטן וואָלט איך מיט אים געשוועפּט... וויינט.

מנשה

הער שוין אויף, בהמה דון וואָס האָסטו זיך צופּלאַנכעט, דו
„פּעריפּעריע“, ווי דו הייסט דאָרטן...

ציפּע

ווי זאָל איך נישט וויינען, אז גאָט האָט מיר צוגעשיקט אַ מאַן
אַ געשפּענסט, אַן אַ ווידער-קול, אַ מענטש אַן אַ ברעקל
סטרונע אַ קרעמער, וואָס ווייסט נישט מער, ווי זיינע
העמדער, סקאַרפּעטן און וועקסלען... וואָס ווייסט אַפילו נישט,
ווי מען מאַכט אַן אידיליע.

מנשה.

פע, דו רעדסט שוין געמיינע רייד... מיר האָבן נאָך אזא
לאַנגע נאַכט...

ציפע.

נישט קיין געמיינע רייד. אידיליע איז אַ פּאָעטישע זאַך.
אַ מעלאַנכאָלישע זאַך.

מנשה.

וואָס פאַר אַן אידיליע, שמיליע [פון וואַנען זאָל איך וויסן,
ווי מען מאַכט אַן אידיליע? גענוג, אַז איך מאַך מיט דער
נשמה, מאַך איך אַ גאַנצע וואָך... שאַ, אדרבה, זאָג מיר, ווי
מאַכט מען אַן אידיליע, וועל איך מאַכן... לאָמיר פרוּוון,
אַדרבה... נו, ווייז, ווי?

ציפע.

נאָך אלץ פּאַרוויינט:

אַט אזוי אַ זעץ זיך. לען-זיך-צו אָן מיר... טוליע-זיך-צו צו מיר,
אַט אזוי אַ... נו, איצט קוק אויף דער לבנה, און זיפּ.

מנשה.

זיפּצט.

ציפע.

נו, און איצט נעם-אָן מעלאַנכאָליע אויפן פנים און זאָג...

מנשה.

כהא לחמא עניא...

ציפע.

וואָס פאַר אַן הגדה אויף דיין קאָפּ... זאָג, וואָס איך זאָג: די
בלאַסע לבנה, זי קיצלט די פאַרחלומטע וואָלקענעס...

מנשה.

די בלאַסע לבנה, זי קיצלט די פאַרחלומטע וואָלקנס הינטערן
פאַכווע...

ציפע.

איך זופּ דעם זויס פון דעם הימל-געצעלט...

מנשה.

וואָס זופּסטו [הער נאָר אַ מאַכל. —

ציפּע.

זאָלן אונזערע הערצער קלאַפּן מיט מעלאַנכאָליע פון לבנה-בלאָסקייט און שוויגן.

מנשה.

אַבער אַ סוף זאָל עס נעמען שוויגן שוויגן רעדט פון שוויגן — און האַלט אין איין רעדן!... — פאַרמאָך דיין פּאַנטאָן מיט דייע פּאַעזיעס, פּעריפּעריע, ספּינסק, קאָנטראַ-באַסן מאַנדהאָלינע מיט סטרוניעס.

ציפּע.

אַ מכה אַ קהענקן דו ווילסט נישט אַנדערש נאָר מיך פּראָוואַצירן, איך זאָל רעדן, וויל איך דווקא נישט דו ווילסט, אַז ביי דיין ווייב זאָלן פּלאַצן אירע מעלאַנכאָלישע סטרוניעס און זי זאָל רעדן. — דווקא נישט! — איך וועל איינהאַלטן מיין אָטעם-צוג און וועל שוויגן!... פּגרו נעם-איינ אַ מיתה-משונה, אַבער איך וועל שוויגן. די נכפה וועסטו באַקומען, אַבער איך וועל שוויגן! — דיר אויף צוועצעניש דיר אויף צו-פיקעניש, וועל איך שוויגן שוויגן, שוויגן, שוויגן און שוויגן!... ווי זינגט מיין טייערער פּאָעט כאַטשערדייקין:

דעקלאַמירט פּאַעטיש, צוערשט שטילער, שטיל, נאָכדעם אַלץ שטורמישער און שטורמישער:

עס ליגט זיך די וועלט אינם דרויסן,
אין דרימל און דו,
עס פלינדערן, בלינדערן שטערן,
מען ווייסט נישט אַוווּ
עס קוקט די לבנה פאַיאַכמערט
אַהערצו-צו-צו.

מען הערט נישט פון בלימל קיין הירושען,
קיין „נו“ און קיין „הו“ און קיין „טפרו“
און קיין „טפרו“ און קיין „נו“ און קיין „בו“...

מנשה אויפגעבראכט.

הו! נו! טפרו געוואַלט!... יידן ראַטעוועט! ראַטעוועט! — טע — וועט! גע — וואַ — אַלט!...

עס קומען צולויפן פון אלע זייטן סטרוזשעס מיט בעזעמער, דאטשניקעס

מיט שמעקנס, פייערלעשער; א מחומה, קולות:

— ווו ברענט ? 1

— ווער ברענט ? 1

— באטריטן ? 1

— ווו באטריטן ? 1

— ווו ? וואס ? ווער ? הא ?

א סומאטאכע. — פארהאנג.

ב ר י ל י א נ ט ז

א שפאט פון ווארשעווער לעבן אין איין אקט

פ א ר ש ו י נ ע ון :

א בעל-מלאכה.

א גאליציאנער.

א גאזעטן-שרייבער.

א רוסישער ייד.

אן אויסלענדישער ייד.

אן עמיגהאנטקע.

א פאליציאנט.

אויף א באַנק אין שמאַטרגאַרטן זיצן דריי יידן: רעכטס אַ חסידיש יידל, א ווארשעווער, אין אַ קלויין הימעלע, אַ שוואַרץ בערדל, לאנגער מאַנטל — אַרבעטסלאָזער בעל-מלאכה. אין מיטן אַ ייד מיט אַ געלער באַרד, אין אַ פומער, אין אַ פומערנעם היטל — אַ גאליציאנער סוחר. לינקס: אַ ליטוויש יידל אַן אַ באַרד און אַן וואַנסעס, אין אַ הארטן קאפעלוש, ברילן, אַ פאַרט פּעל אונטערן אַרעם — אַ גאזעטן-שרייבער. דער גאליציאנער האלט אַ צייטונג און לויענט.

...איז דער סוחר ק. פון פרוזשאַנע געקומען קיין ווארשע קויפן סחורה פאַר 275 דאָלאַר. זיצנדיק אין שמאַט-גאַרטן, איז צו אים צוגעקומען אַ פאַרשוין און אָנגעשלאָגן אים אַ פאַר ברי-ליאַנטן פאַר שפאַט ביליק. ק. האָט זיך אָנגעכאַפט אַן דער מציאה, ווי אַן אַ הייסן קאַרטאָפּל, און באַצאָלט די 275 דאָ-לאַר, וואָס ער האָט געהאַט ביי זיך. גלייך אָבער האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז די בריליאַנטן זענען פאַלשע, פשוטע גלעזלעך. דער סוחר איז פון גרויס אַנטווישונג...

בעל-מלאכה.

וואָס איז אַנטווישונג?

גאליציאנער.

דאָספאַטש.

גאזעטן-שרייבער.

יאוש.

בעל-מלאכה.

אהא!

גאליציאנער לויענט ווייטער.

האָט פון גרויס אַנטווישונג געחלשט. מען האָט אים קוים גע-קענט דערמינטערן. דער שווינדלער איז נעלם געוואָרן, ווי אין וואסער אַרין. דער סוחר ק. איז געקומען צו לויפן צו אונז אין רעדאַקציע, וועגן וואָס מיר האָבן צוזאַמענגעשטעלט דעם דאָ-זיקן נאָטיץ. פּאָליציי זוכט דעם שווינדלער. אָבער אומזיסט... יידן ווי לאַנג איז דער שיעור צו לאָזן זיך גענאַרן פון די דאָזיקע בריליאַנטן-שווינדלער!...

בעל-מלאכה.

יך, זיך, שיינע מעשיות.

גאזעטן-שרייבער.

דאס האב איך טאקע באשריבן די געשיכטע.

גאליציאנער.

זענט איר א שרייבער?

גאזעטן-שרייבער.

געוויס, איך בין א רעדאקטאָר, איך שרייב דאָס די ניס אויפן

בלאט.

גאליציאנער.

אז עך פארשטיי גארנישט... פאניע רעדאקטאָר, הערט איר,

מען שרייבט און מען שרייבט און אלע טאָג קומען פאָר די

נעמלעכע שווינדלערייען.

גאזעטן-שרייבער.

נאראָנים, אייזלען, פארשטאָפּטע קעפּ — לאָזן זיך פארפירן.

בעל-מלאכה.

און איך פארשטיי גארנישט דעם חשק, די זשעדנעקייט פון

מענטשן צו קויפן מציאות אויף דער גאס ביי ווילד-פרעמדע.

מענטשן, עפעס א קליפה, דחמנא-לצלן, א כישוף ווו איז דער

קאָפּ?

גאליציאנער.

א טפוש א יידן ער דערזעט א שטיינדל, פארגעסט ער אלץ

און פאלט אַרײַן. א וועלט מיט אידיאָטן!

בעל-מלאכה.

און די חברה גנבים ווייסן. זיי דערקענען אָן דער נאָז. זיי

האָבן שוין זייערע קרבנות.

גאזעטן-שרייבער.

בהמות, חמורישע קעפּ, א מצוה אויף זיי! זאָל זיך זיי נישט

גלוסטן צו כאַפּן מציאות. מיך וועלן זיי, די שווינדלער, נישט

אַפּנאַרן, ווי לאַנג קווענקען זיי!

גאליציאנער.

און עך זאָג, אז ווען איך בין די מאַכט, וואָלט איך איינגעזעצט

נישט דעם פארקויפער פון בריליאנטן, נאָר דווקא דעם קויפער.
ערשטנס, איז אויב דו קויפסט ביליק בריליאנטן, ביסטו דאָך
מסתמא זיכער, אַז די בריליאנטן זענען געגנבעטע... וואָרים
כשרע בריליאנטן וועט דיר קיינער ביליק נישט פאַרקויפן.
הייסט עס, אַז דו ביסט אַ פאַסער, דו קויפסט אויף געגנבעטע
סחורה, והשנית, באַדאָרף מען דיר סתם אַנלערנען. וואָרים קיי-
נער איז נישט מחויב, אַז צוליב דיין אידיאָטיזם זאָל די גאַנצע
פּאַליציי מיט דער אויספאַרשונגס-מאַכט דאַרפן זיין שטענדיק
אויף די פיס.

בעל-מלאכה.

און יאָך? אַ מבח וועלן זיי נאָרן | זאָלן זיי זוכן אַנדערע יאָלדן,
אַ פיינער זוכט זיי | יאָך בין אַ וואַרשעווער. יאָך בין „פשי-
טאַמנע“, מיך וועלן זיי מיט זייערע גלעזלעך נישט „טשאַקען“ |
איך וואָלט שוין געוואָלט פאַקן אַזאַ איינעם, איך וואָלט אים
געוווּן גלעזלעך |...

גאַליציאַנער.

און עך בין אַ לעמבערגער | מעך וועלן זיי אויך נישט פאַר-
פירן. עך האַלט קאַפּ. עך בין אַ סוחר.

גאַזעטן-שרייבער.

און מיך וועלן זיי אומדאי נישט נאָרן... איך בין אַ רעדאַק-
טאָר, איך שרייב וועגן די דאָזיקע מעשיות 10 מאָל אַ טאָג.
איך בין אַ פּסיכאָלאָג, איך וועל אַזאַ איינעם דערקענען תיבה
אַן פּרצוף. צו מיר וועלן זיי נישט צוגיין. זיי ווייסן וועמען
צו באַאַרבעטן... עס קומט אַרײַן אַ פאַרשוין, וואָס זעט אויס ווי
אַ רוכיש יידל, אין אַ קורטקע, שטיוול, פאַראַשקאווע היטל מיט
אויערן, זעצט זיך ביים עק, רעכטס, רוקט זיך ביסלעכווייז צו און
כאַפט אַ קוק צום גאַליציאַנער אין צייטונג אַרײַן.

רוסישער.

איזווניטייע, פּאַזשאַלויסטאַ, וואָס הערט זיך עפעס ניס-איין
ראַסייע? שרייבט מען דאָ עפעס וועגן ראַסייע?

גאַליציאַנער.

וואָס גייט אייך אָן, ראַסייע?

רוסישער.

א רוסישן יידן גייט אָן ראַסייע.

בעל-מלאכה.

זענט איר לאַנג פון רוסלאַנד?

רוסישער.

נישט לאַנג, ערשט יענע וואָך געקומען. דורכגעשוואַרצט די

גראַניצע.

בעל-מלאכה.

ערשט יענע וואָך? דערציילט, וואָס הערט זיך דאָרטן? ווי

לעבן דאָרטן בעל-מלאכות? האָבן יידן „פינוסע“?

גאָזעטן-שרייבער.

זענט איר געווען ביי די באַלשעוויקעס? דערציילט, דערציילט

איך בין דאָך אַ שרייבער. איך וויל עס באַשרייבן אויפן בלאַט.

רוסישער.

נאָך ווי געווען סלאַוואַ באַנגו, דורכגעמאַכט די אלע העוואַ-

לוציעס מיט די אלע פּערעוואַהאַטן.

בעל-מלאכה.

מיט די פּאָגראַמען?

גאָזעטן-שרייבער צום בעל-מלאכה.

לאָזט רעדן. צום רוסישן יודל. דערציילט, וועל איך טאַסע

באַשרייבן.

רוסישער.

קאָכ בודטאַ, מען קאָן דען אלץ דערציילן פּאָדהאָבנע? גענוג,

אז איך וועל אייך דערציילן וואָאָבשמשע, אז איך בין געווען

ביי דער סאַמע הריגה פון דעם קייזער ניקאָלאַי וואַטאַראַי מיט

זיין גאַנצער סעמייסטווע.

אַלע.

אַוואַ

בעל-מלאכה.

האַט איר אַליין געזען, ווי מען האָט אים געהרגעט?

גאַליציאַנער.

לאָזט דערציילן! מישט זיך נישט אַריין. אַ טבע פון אַ יידן!...

גאזעטן-שרייבער.

לאזט רעדן. דערציילט, זענט איר טאקע אליין געווען דערביי ?
דערציילט מיר. איך בין דאך א שרייבער, וועל איך עס בא-
שרייבן.

גאזעטן-שרייבער.

סאָפּסטווענאָ גאָוואָריאָ, ביי דער סאַמער הריגה בין איך נישט
געווען.. וואָס נישט, איז נישט. איך האָב פּינט צו זאָגן אַ
ליגן... וואָס איך האָב געזען — האָב איך געזען, און וואָס
נישט, נישט. אזאָ מענטש בין איך. גענוג, אז איך האָב געזען
וואָאָבשמשע, די סאָלאַטן, וואָס האָבן געהרגעט... האָבן זיי
זיך דאָס אָנגענומען מיט ברייאַנטן | יעדער סאָלאַט האָט
אַרומגעטראָגן פּולע קעשענעס מיט גאָלד און זילבער און פּערל
און די טייערסטע שטיינער...

אלע.

אָוואָ |

רוסישער.

איך קאָן אייך נאָר זאָגן, אז מיטן קייזערס קרוין, וואָס איז
אויסגעזעצט מיט די טייערסטע ברייאַנטן, האָט מען זיך
געטיילט, ווי מיט אַ לאַבן ברויט. געבראַכן די קרוין און געלייגט
אין די פּאַזוכעס, דיר אַ שטיק קרוין און מיר אַ שטיק קרוין...
דיר אַ שטיק, מיר אַ שטיק | ווער עס האָט געכאַפט אַ שטיק
קרוין מיט ברייאַנטן, ווער מיט פּערל און ווער מיט דימענטן...
משעסנטאָיע סלאָוואַן פּרעדסטאָוטיע סעביע, גאַספּאָדאַ. אז
איך האָב אויך געפאַסט אַ שטיקל קרוין פאַר אַ שבּוש. פאַר
אַ גלעזל בראַנפּן | ישי באַגו...

בעל-מלאכה.

טאקע פון דער סאַמע קרוין ?

גאליציאנער.

לאזט רעדן. טאקע פון דער סאַמע קרוין ?

גאזעטן-שרייבער.

לאזט רעדן, שלאָגט נישט איבער | טאקע פון דער סאַמע
קרוין ?

רוסישער.

פון דער נאטאָמאָיאַטשטער קרוין, פון וועלכער מען האָט גע-
קרוינט דעם קייזער צו קאָראָנאָציע, יעי באַגו!

בעל-מלאכה.

א וועלכן שטיק?

רוסישער.

פון די סאַמע אויבערשטע!

בעל-מלאכה.

ווייזט אַ קוק אויף טשיקאָוועס.

גאַליציאַנער.

לאָזט רעדן. האָט איר געזען אַ ייִדישע טבע, ווייזט אַ קוק.

אחרבא!

גאַזעטן-שרייבער.

שלאָגט נישט איבערן אחרבא, ווייזט אַ קוק! כדאי צו זען
אַ שטיקל קרוין, איך וועל עס באַשרייבן.

רוסישער.

שטאַן זנאַטשיט, ווייזט אַ קוק? און אז איך האָב, וועל איך
איך ווייזן? איר מיינט, אפנים, אז אזוי גרינג שמוגלט מען
אַריבער אַ שטיק קרוין פון ראסייע קיין פּאָלש.

בעל-מלאכה.

האָט איר עס דאָרטן איבערגעלאָזן?

רוסישער.

באַזשע סאַבראַני! אזא דוראַק בין איך נישט. געטון אַטדערש:
איך האָב אַרויסגענומען די בריליאַנטן פון דעם שטיקל קרוין.
האָס גאָלד האָב איך פאַרקויפט אין יעקאַטערינענבורג און די
בריליאַנטן האָב איך אַריבערגעשמוגלט אַט אַ דאָ, איינגענייט
אין די קנעפלעך, וואָט זדיעס ווייזט אויף די קנעפלעך.

אַלע.

אַט דאָ אין די קנעפלעך?

רוסישער.

טאַק טאַטשנאַ, אַט אין די קנעפלעך!

גאליציאנער.

און פון וואָס לעבט איר דאָ דערוויל?

רוסישער.

פון וואָס? אַט מען בייט בריליאַנטן און מען עסט. איין קנעפל
בריליאַנטן האָב איך שוין אויפגעגעסן. איר זעט? געווען אַ
קנעפל, נישטאָ קיין קנעפל. איצט מוז איך אָנהויבן אַ ניי
קנעפל... ווען עס טרעפט זיך עפעס אָן ערלעכער פּאַקופּאַטיעל
אויף אַ שטיינדל, וואָלט איך אָנגעהויבן אַ ניי קנעפל, טשאַרט
פּאַפּערי!

בעל-מלאכה.

וויוזט נאָר, ווי זעט עס אויס.

גאליציאנער.

לאָזט אָפּ. וויזט נאָר, ווי זען זיי אויס?...

בעל-מלאכה.

צום גאליציאנער.

זייט אזוי גוט, איך זיין נענטער פון אייך.

רוסישער.

נעמט אַרויס אַ מעסערל, טרענט אויף אַ קנעפל און נעמט אַרויס אַ שטיינדל.
אַט האָט איר עס!

בעל-מלאכה.

וויפיל קאָן אַנטרעפן אזא שטיינדל, אַן ערך?

רוסישער.

איך ווייס? איך ווייס נאָר, אַז פונקט אזא שטיינדל האָב איך
מיינעם אַ זנאַקאָמען קופּעץ פאַרקויפט פאַר 100 דאָ-
לאַר, האָט ער אויף צומאָרגנס אָפּגענומען פאַר אים
300 דאָלאַר... יעי פּאַגו, מען דאַרף נאָר וויסן דאָס
אַרט. איך ווייס דען וווּ צו גיין, וווּ צו זוכן דאָ אַזעלכע,
ערטער? אָן אַ שפּראַך, קיין פּויליש קען איך נישט... און
וואָאָפּשטשע וויל איך נישט פאַרקויפן אין פּאַלשע קיין ברי-
ליאַנטן. איך פאַר זאַטראַניצע.

בעל-מלאכה.

זענען עס טאַקע נומע בריליאַנטן?

גאליציאנער.

בטלן, וואָס איר זענטן שטעלט קשיות | פון דער צארס קרוין
וועלן זיין שלעכטע ברייליאַנטן? בפרט נאָך פון דעם אויבערשטן
שטיק...

גאזעטן-שרייבער.

איר ווייסט, אפנים, נישט, אז יעדער ברייליאַנט באזונדער
איז אַ געשענק פון אַן אַנדערן קיניג. איר האָב שוין אַמאָל
וועגן דעם געשריבן...

רוסישער.

קאָניעטשנאָ | די סאָלדאַטן האָבן מיר דערציילט, אז די ברי-
ליאַנטן פון מיין שטיקל קרוין, פון דער סאַמע אויבערשטער,
איז אַ פאָדראַחאָק פון דעם פּערסישן שאַך, וואָס ער האָט אים
געשאַנקען נאָך דער טערקישער מלחמה.

בעל-מלאכה.

הונדערט דאָלאַר איז אַביסל צו טייער. אַ 600 זלאָטעס האָב
איר אָפּגעשפּאַחט, וואָלט איר עס אייך אוועקגעגעבן.

גאליציאנער.

אויף 600 זלאָטעס בין איר אויך אַ בעלן.

בעל-מלאכה.

ער קריכט מיר שוין אין מקח | יאָך זיי נענטער. איר זענט,
אָן עין הרע, אַ סוחר מיט פוטער. יאָך בין אַן אַרבעטסלאָזער
בעל-מלאכה. עס מאַכט זיך מיר „אַבעזפּעטשען“ (פאַרויכערן)
מיינע פאָר זלאָטעס, וויל יאָך עס „אַבעזפּעטשען“.

רוסישער.

איר קען עס אייך אָבער פאַר 600 זלאָטעס נישט פאַרקויפן
(הונדערט דאָלאַר טרעפט אָן טויזנט זלאָטעס).

בעל-מלאכה.

וועל איר אייך אויך צוגעבן מיין זייגער, אַן אמתער גאָלדענער
זייגער...

רוסישער.

מילא, איר זע, איר זענט אַן אַרעם יידל און אַן ערלעכער מאַן.

איר ווילט, „אבעזעפטשען“ אייערע פאָר זלאָטעס, מאָ זאָל שוין
זיין... וואָס דען, צו גוים וועל איך גיין?
דער בעל-מלאכה צאלט אויס די סומע, דערלאנגט אים זיין גאלדענעם זויגער.
דער רוסישער יודל ציילט איבער דרוי מאָל דאָס געלט.
רוסישער.

מנע, אַז איר זאָגט, אַז דאָ איז 600 זלאָטעס, מסתמא איז עס
ריכטיק... איך האָב פיינט, צו ציילן... איך גלויב אלעמען
פאַרשווינדט

בעל-מלאכה.

געלויבט דער אויבערשטער! דאָכט זיך, געכאַפט אַ שטיקל
מציאה!... מנע, זאָל באַמש זיין אַ שטיקל ריוח, שוין אַ האַלב
יאָר, אַז מען גייט ליודיק, איצט האַרף מען זיך אַריינכאַפן
דאָ אַנטקעגן שאַצן. יאָך האָב דאָ אַ באַקאַנטן יוועליר, געלויבט
דער אויבערשטער! אַפ.

גאַזעטן-שרייבער.

וואַזשנע קנעפּלעך ביי דעם רוסישן יודל!

גאַליציאַנער.

מעגן מיר עס ביידע פאַרמאַגן, וואָס די קנעפּלעך טרעפן אָן!

גאַזעטן-שרייבער.

וויפּיל, דענקט איר, קאָן אַנטרעפן אַזאַ קנעפּל?

גאַליציאַנער.

וויפּיל האָט ער געהאַט אַזעלכע קנעפּלעך, איר האָט נישט
באַמערקט?

גאַזעטן-שרייבער.

געוויס האָב איך באַמערקט, איך בין דאָך אַ שרײַבער, איך
דאַרף אַלץ באַאָבאַכטן. איך בין געווען אַ בעלן צו ציילן —
אַ טויז, איינער האָט געפּעלט... זענען אים געבליבן נאָר עלף
שטיק.

גאַליציאַנער.

איך מיין, אַז מיט עלף שטיק קנעפּלעך איז מען שוין פאַר-
זיכערט אויף אַ גאַנץ לעבן..

גאזעטן - שרייבער.

דערווייל האָב איך, הייסט עס, אַ זואַזשנע שטיקל נייס: מען
דאַרף באַשרייבן די גאַנצע געשיכטע פאַר דער צייטונג און
אויך כאַפן אַ פאַרטראַשן. נעמט ארויס זיין נאַטייביכל און
שרויבט: „בריליאַנטן פון דער רוסישער קרוין אָדער באַשערט אַ
יודן אַ גלויק... אָדער די רוסישע קרוין אין וואַרשע". עס קומט
צו לויפן דער בעל־מלאכה, אַ פאַרסמער, רעדט אָן אַטעס, מיט אַ
געוואַלט.

בעל־מלאכה.

ווי איז ער? ווי איז ער? ... יידן, ראַטעוועט! ער האָט מיך
באַשווינדלט, אַ רוח אין זיין טאַטן אַרײַן! ... ס'איז נישט קיין
בריליאַנטן! אַ גלעזל האָט ער מיר אַרײַנגעשפּאַרט! געוואַלט,
יידן, יאָך חלש! כאַפט אים, יאָגט אים! אַ באַטדיט! אַ ממזר!
וואָס טוט מען? ווױהין לויפט מען. 600 זלאָטעס אויס-
גענאַרט! מיין זייגער! ... אַ גאַלדענער זייגער... געקראָגן אַ
מתנה צו דער חתונה...

גאליציאנער.

זעט איר, עך האָב אייך געזאָגט: הייט אייך! מען קויפט נישט
קיין בריליאַנטן ביי אַ ווילד־פהעמדן מענטשן, מציאות האָט
זיך אייך פאַרגליסט!

גאזעטן - שרייבער.

און איך האָב אייך אויך געזאָגט, איר זענט אַ טפוש אַ ייד,
זענט איר!

בעל־מלאכה.

אָבער וואָס טוט מען? 600 זלאָטעס, אַ גאַלדענער זייגער! ...
אַ חתונה-מתנה!

גאזעטן - שרייבער.

אָט האָסטו דיר די פינסטערע מאַסע! רעדט צו זיי, רעדט צי
דער וואַנט, מציאות ווילן זיי! מנע, דערווייל האָב איך אַ
שטיקל נייס... מען דאַרף עס באַשרייבן פאַר מיין בלאַט
ער נעמט ארויס דאָס נאַטייביכל, ווי הייסט איר, פעטער?

בעל-מלאכה.

יונה היים איך, יונה לאָקש פון די נאלעווקים | אוי וויי איז
מיר | א ברך האָט מיך געטרעפן | וווהין זאל יאך לייפן ?
גאזעטן - שרייבער.
שרויבנדיק.

„ווידער א בריליאַנטן-שווינדלער“ דער ארבעטסלאָזער יונה
לאָקש פון די נאלעווקים איז געזעסן אין שטאָט-גאַרטן און גע-
לייענט אין צייטונג זעגן בריליאַנטן-שווינדלערײען. איז צו-
געקומען א פארשוין, וואָס האָט זיך אָנגעגעבן פאַר א רוסישן
עמיגראַנט און וואָס האָט כלומרשט געבראַכט אין זיינע
קנעפלעך בריליאַנטן פון דער סאַמע קייזערלעכער קרוין פון
ניקאלאי דעם צווייטן. איין בריליאַנט, וואָס איז א געשענק
פון פערסישן שאך צו דער קאַהאַנאַציע פון יעקאַטערינע דער
דריטער איז אים געלונגען צו פאַרקויפן דעם לאָקש פאַר די
לעצטע 600 זלאָטעס, וואָס ער האָט אָפגעשפאַרט, צוגעבנדיק
אויך זיין גאָלדענעם זייגער, וואָס ער האָט געקראָגן א מתנה
חתנווייז. באלד האָט זיך דער לאָקש געכאַפט, אז דאָס זענען
געזעלעך און נישט קיין בריליאַנטן. צו זיין פאַרצווייפלונג איז
נישט געווען קיין עס. אך, ווי לאַנג נאך וועלן זיין אזעלכע
פינסטערע אומוויסנדיקע נפשות, וואָס וועלן זיך אלץ לאָזן
פאַנגען אין די נעצן פון די דאָזיקע בריליאַנטן-שווינדלער !
ווי לאַנג נאך... — — — עס קומט צו אן עלעגאַנטער יונגעראַן
אן א מאַנטל. מעשה אויסלענדישער ייד, ציטערט אַביסל פאַר קעלט.

מיט א טעקע אונטערן אַרעם. זעצט זיך.

אויסלענדער.

א קאַלטעס וועטער ביי אייך, שלעכטער קלימאַט...

גאליציאַנער.

זענט איר נישט קיין היגער ? אן אויסלענדער ?

אויסלענדער.

נא, יא, איך קאַמע פון בעלגיען, פון אנטווערפן קאמע איך.
וויר האָבן דאָרט חרײ בריליאַנטן-שלייפערײען, אין אַנט-
ווערפען, האָטעלדאָס, אַמסטעלדאָס אונד נאָטעלדאָס. יעצט בין

איך געקאמען... קיין ווארשע מיט מיין פאחטיע ווארע, אָבער נימאנדר קאאופט, די צייטן זינד זאָ שלים אין פאָלן, איך מעכטע כאָמש צוויי שטיין פארקאאופען, אום צוריקצופאָרן נאָך מיין היימאט... אָבער איבער די שווינדלע-רייען גלויבט מען נישט זאָגאר די ערלעכע לויטע.

גאליציאנער.

נו, יאָ איבער די באַטריגער ליידן די ערלעכע לויטע, ס'איז וואָר, אז עס איז שוין איין כלל אין דער נאטוער... קאָן איך אירע שטיינער אָנשויען מיט איין בליק? איך בין איין קאאופ-מאן אין גאליציען און איין דאָקטאָר, איך האָבע די ערע, דאָק-טאָר פישויך.

אויסלענדער.

דאָ זינד זי, נעמט אַרויס פון מעקע אַ פאַפּירעלע מיט צוויי שטיי-נער, ריינע וואַסער, מיינע הערן, 8 קאראט, קאָסטן טויזנט דאָלאַר ביידע, ביטען

גאליציאנער.

און וויפיל וואָלן זי פיר דיזע שטיינער?

אויסלענדער.

בלויז 500, וואָס זאָל איך מאַכן? ווען מען קאָן נישט העריבער, מום מען הערונטער... נימאנדר קאאופט, זאָלכער איין קרויז אין פאָלן, האַצו די שווינדלערייען מיט די פאַלשע בריליאַנטן... זיי מאַכן אונדז קאָפוט, אונדז, די רעיעלע קאאופלויטע, דאָצו מו איך נאָך מיין היימאט פאָרן, נאָך בעלגיען... |

גאליציאנער.

אַביסל צו שטאַרק פאַר מיר, אַ הונדערט דאָלאַר מעכטע עך געבן...

גאזעטן-שייבער.

הונדערט דאָלאַר בין איך אויך אַ בעלן.

גאליציאנער.

צום גאזעטן-שרויבער.

זייט אַזוי גוט, עך זייַ נענטער... איר זענט אַ שרייבער, איר

דאחפט זיצן און שרייבן. עך בין א סוחר, מוז עך מאכן גע-
שעפט...

אויסלענדער.

כע-כע-כע, נישט צו מאכן זאָלכע געשעפטע מאך איך נישט...

גאליציאנער.

אָבער עך האָב נישט מער!

אויסלענדער.

נו, ראָן קאָאופען זי ניכט...

גאָזעטן-שרייבער.

אָיך מיין, אז מיר קענען עס קויפן בשותפות, פאַניע?

גאליציאנער.

דאָס מאכע עך נישט. איך קאָאופ נישט. בשותפות. איך בין

אַליין א סוחר. וויסן זי, וואָס מען זאָגט פיר איין שפּריכ-

וואָרט? מיט איין יודע איז גוט קוגל צו עסן... וויסן זי, וואָס?

איך גיב אינען מיין פוטער, איין טכווירענעם פוטער!

אויסלענדער.

וויפיל קאָסטעט דען אירער פוטער?

גאליציאנער.

איין טכווירענער פוטער. עס קאָסט 300 דאָלאַר.

אויסלענדער.

דאָס איז נאָך וועניק, מיין הער.

גאליציאנער.

האַן באַקומען זי מיין ווינטער-הוט אַלס צוגאַב... איך האָב

צו הויזע איין מאַנטל און איין הוט. עס גייט האָך זאָ ווי זאָ

צו פּרילינג. אָבער ביידע שטויבער וויל עך.

אויסלענדער.

עס גייט שוין, וואָס זאָל מען מאַכן... שלעכטע צייטן. ווען

מען קען נישט הערונטער, מוס מען העריבער... דער גאליציאנער

צאָלט אים אויס הונדערט דאָלאַר, טוט אויס זיין פוטער מיט דעם

הוט. דער אויסלענדער טוט זיך אָן דעם פוטער מיט דעם ווינטער

היטל.

גאליציאנער.

אָבער גיבן זי מיר דאָך אַפּ, וועניקסטנס, אירן היטל...

אויס לענדער.

דאָס קאָן איך אינען שענקען... זאָלן זי וויסן, דאָס זי מיט איין

אָרנטלעכן מאַן געהאַטלעך געהאַבט האָבן זאָלן... אַ.

גאליציאנער.

מיט דעם אויבערשטנס הילף געכאַפט אַ מיציאה! יעקע נאָר...

דער פּוטער קאָסט נישט 300, נאָר 200 דאָלאַר, און דאָס פּו-

טערנע היטל קאָסט נישט הונדערט, נאָר 80. כאַ-כאַ-כאַ! מען

דאַרף צולויפן צו אַ יוועליר-געשעפט עס אָפּשאַצן. וואַזשנע שטיינער!

אַ.

גאַזעטן-שרייבער.

אַליון.

אַ מוזל פּון אַ גאַליציאַנער גנב, אַרײַנגעכאַפט אַ שטיין פּון

טניזנט דאָלאַר. סײַז אים גוט. ער האָט געהאַט אַ פעלץ צו-

צוגעבן. איך האָב אויך געהאַט הונדערט דאָלאַר. נאָר וואָס

האָב איך געהאַט צוצוגעבן? מײַנע יסורים, מײַנע אַרטיקלען.

נישט באַשערט מיר געווען צו כאַפּן אַ מיציאה... אַ חזיר כאַפט

אַלע מאָל דעם בעסטן ביסן. אַ טריליאַנט, ווי אַ נוסן מנע,

וואָס קען מען העלפן? מיר איז שוין באַשערט צו לעבן פּון

דער פּען. מילא, דאַרף מען דערפּון מאַכן כאַטש אַן אַרטיקל,

וועל איך אויך עפעס האָבן פּון דעם עסק. אַלזאָ... שרױבט.

„אַ מוזל פּון אַ יידן אָדער דער גאַליציאַנער אין שטאַט-גאַרטן“...

עס לױפט אַרײַן דער גאַליציאַנער, ווי אַ פאַרסמער, טקױסלע זיך

פּון קעלט. די געלע באַרד צעשוּיבערט. דאָס רױזע-היטל, וואָס איז

קלײַן פאַר זײַן קאַפּ, פליט אַלע ווײַלע אַראַפּ.

גאליציאנער.

געוואַלט, ייִדישע קינדער! אַן אומגליק האָט מעך געטראָפּן,

ווי איז דער גנב? ... וווּ זאָל מען לױפן? ... נישט גוט איז מיר!

ווי כאַפט מען אים, דעם מעהדער, דעם רוצח? !...

גאַזעטן-שרייבער.

וואָס איז? וואָס איז געשען?

גאליציאנער.

נישט קיין בריליאנטן איז עס, נאָר גלעזלעך! פשוטע גלעזלעך! א רוח זאָל אין זיין טאטן אַרײַן! — א פוטער האט ער ביי מיר צוגענומען! מיין טכויהענעם פוטער!... מיין היטל!... עס פליט אים אראפ דאָס היטל פון קאַפּ. א מיתה משונה! א מהומה!... א כאַליערע! טרויסלמ זיך פון קעלט.

גאזעטן - שרייבער.

איך האָב אייך געזאָגט, אז איר זאָלט זיין פאָרזיכטיק... וויזט א בליק? יענער וויזט אים דעם בריליאַנט. אָ, געוויס, פאַלשע, ווער זעט עס נישט? א גולם זענט איר!

גאליציאנער.

ווי איז געווען מיין קאַפּ? מיין שכל? ווי זענען געווען מיינע געהירן? אן איריאַט בין עך! אן אייזלשער קאַפּ... א מצווה אויף מיר! א מצווה!... אָבער וואָס טוט מען? עך בין דאָך פאַרלוירן! געקומען קויפן סחורה... אָט האָסטו דיר סחורה!... ווי פאָרט מען אַהיים אָן א פוטער, אָן געלט און אָן סחורה!...

גאזעטן - שרייבער.

האָבן מיר, הייסט עס, ווידער א שפּאַנגל-נייע שטיקל ניס פאַר מיין בלאַט! נעמט ארויס זיין נאַטיץ-ביכל. ווי הייסט איר, ר' יוד?

גאליציאנער.

ניסן זרחא הייס איך! וויי איז מיר!... ניסן זרחא פישוויך... א שלאַק האָט מעך געטראָפן... ווהיין לויפט מען? עך וועל נישט אויסהאַלטן!...

גאזעטן - שרייבער.

שרייבט:

„אָפגענאַרט א גאַליציאַנער חכם אָדער נאָך א קרבן פון די פאַלשע בריליאַנטן-הענדלער...“ דער גאַליציאַנער יוד ניסן זרחא פישוויך, וואָס איז געקומען קויפן סחורה, איז זיך אַזוי געזעסן אויף א באַנק אין שטאָט-גאַרטן, איז צו אים צוגע-קומען א פאַרשוין, וואָס האָט זיך אָנגעגעבן פאַר א בריליאַנטן-הענדלער פון אמסטערדאַם. דער גאַליציאַנער האָט באַצאָלט

הונדערט האָלאַר און אַלס צוגאַב האָט ער אים צוגעגעבן
 אַ טבוירענעם פּוטער און אַ פּוטערן הימל. יידן! ווי לאַנג נאָך
 וועט איר זיין אַזעלכע שוטים און לאָזן זיך פאַהפירן פון דער
 חברה שווינדלער? ווי לאַנג נאָך וועט איר זיך יאָגן נאָך
 מציאות? ווי לאַנג נאָך וועט איר זיין קרבנות פון די באַ-
 טריגער? ... בשעת ער שרייבט, זעצט זיך ביי זיין זייט אַוועק
 אַ יידענע. זי קרעכצט און זיפצט, אז עס רויסט דאָס האַרץ.

גאַזעטן - שרייבער.

וואָס קרעכצט איר אַזוי, יידענע?

יידענע.

איך קרעכ, ווייל פינסטער און ביטער איז מיר מיין וועלט...
 גנבים האָבן מיך באַגנבעט... אויסגעשניטן פון קעשענע אַלע
 מיינע האַקומענטן מיט דעם פאַספאַרט, מיט דער שיפס-
 קאַרטע, מיט 80 זאַקטעס. זי וויזט די אויסגעשנימענע קעשענע.
 און געלאָזן מיך אַט אַזוי אין מיטן וועלט... אָן אַ פּרוינט
 און אָן אַ גואל...

גאַזעטן - שרייבער.

ווער זענט איר?

עמיגראַנטקע.

אָן עמיגראַנטקע בין איך, וויסט איז מיר, אַ וויסטע עמיגראַנט-
 קע! באַדאַרפט די וואָך פאַרן קיין אַמעריקע צו מיין מאַן...
 האָבן זיך די וואַרשעווער גנבים אויף מיר מרחם געווען. ווינד
 איז מיר!

גאַזעטן - שרייבער.

אָוואַ, מען דאַרף עס פאַרשרייבן. איך בין דאָך אַ רעדאַקטאָר
 און וועל עס אַרײַנשטעלן אין בלאַט! דערציילט, דערציילט,
 מומעשן!

עמיגראַנטקע.

שרייבט, שרייבט, האַרעלע-לעבן! זאָל די וועלט וויסן, אפשר
 וועלן זיך אָפּזוכן די גנבים, ברענען זיי, ווי שטרוין אויס-
 קרענקען זאָלן זיי עס! ... האַרציקער פאַטער, טאַטע אין הימל! ...

גאזעטן-שרייבער.

האָבן זיי ביי אייך וואָלץ צוגענומען?

עמיגראַנטקע.

אַלץ, ביז אַ שנידל, וויי איז מיר!... אַ נס, אָט דאָס האָבן זיי
מיר איבערגעלאָזט... איך האָב עס געהאַלטן אין כּוועם... נעמט
אַרויס אַ בראַש אין אַ פּאַפּירל. אָט די בראַש איז מיר פּאַרבליבן
מיט דעם בריליאַנט.

גאזעטן-שרייבער.

אַ בריליאַנט? אַן אמתער בריליאַנט? קענט איר דאָך דאָס
פאַרקויפן!

עמיגראַנטקע.

וועמען פאַרקויפן? וואו דורכאויס איז גנב און גולן אַ וואַר-
שע, פאַרברענט זאָל זי ווערן!... מען וועט נאָך, חלילה, ביי
מיר עס אויסנאַרן און ביי וואָס וועל איך בלייבן? וויי איז
מיר צו מיינע יאָרן! עס וואָלט זיך געמאַכט עפעס אַן ערלע-
כער מאַן, וואָלט איך עס פאַרקויפט. איך ווייס?

גאזעטן-שרייבער.

איר ווייסט וואָס, ייהענע? מיר מעגט איר פאַרקויפן. איך בין
אַ שרייבער, אַ רעהאַקטאָר, אַן ערלעכער מאַן. וויפיל קאָסט עס?

עמיגראַנטקע.

איך ווייס? דאָס האָט מיר מיין מאַן געקויפט חתנווייז, כּלה-
מתנות... עס האָט געקאָסט 600 רובל...

גאזעטן-שרייבער.

הייסט עס 800 דאָלאַר? איר ווייסט יידענע, וואָס איך וועל
אייך זאָגן? 150 דאָלאַר קריגט איר!

עמיגראַנטקע.

טאָרט איר מיך נישט אָפּ? איך בין אַ בלינדע יידענע, וואָס
ווייס איך? איך קאָן זיך נישט אויף דאָלאַרן.

גאזעטן-שרייבער.

איך נאר אייך נישט אָפּ. איך וועל אייך געבן די אמתע דאָ-
לאַרן און אַן אומזיסטן אַנאַנס אויפן בלאַט צו די ערלעכע
גנבים, און איר וועט נאָך געפינען די גנבה...

עמיגרנט קע.

לאנגע יאָר זאָלט איר האָבן איר זענט זייער אַ גוטער מענטשן האַרשע-לעבן, איר זאָגט דאָך אַליין, אז עס האָט געקאָסט 800 דאָלאַר, פאַרוואָס זאָלט איר קרוינדיען אַן אַרעמע, אומגליקלעכע יידענע, אַן עמיגראַנטקע, וואָס פאַרט צו איר מאַן, וואָס האָט אים שוין 10 יאָר נישט געזען...

גאַזעטן-שרייבער.

אַבער וואָס זאָל איר אייך נאָך געבן? איר האָב גאַרנישט, שאַ, ווייסט איר וואָס? איר קאָן אייך אַראָפּנעמען מיינע הויזן, וועט איר גיין אויפן אַלטן מאַרק און עס פאַרקויפן. איר וועט דערפאַר אויך אָפּנעמען אַ 50 זאָלטעס. די הויזן זענען נאָך גאָר גוטע, איר קענט זאָגן, אז דאָס זענען הויזן פון אַ רע-האַקטאָר. איר וועל מיך שוין ווי עס איז אין מאַנטל דערשלאָפּן אַהיים אין אַ פּורל.

עמיגרנט קע.

איר ווייס? זאָל שוין זיין...

גאַזעטן-שרייבער.

מאָ זייט אזוי גוט, יידענע, און קערט אָפּ דעם קאַפּ, וועל איר זיי אַראָפּנעמען, מיינע תּחתונים... די יידענע קערט אָפּ דעם קאַפּ. דער גאַזעטן-שרייבער נעמט אַרונטער די הויזן, פאַרדעקט זיך מיט די פּאַלעס פון זיין מאַנטל. די יידענע נעמט דאָס פּעקל און גייט אַוועק.

גאַזעטן-שרייבער.

האָב איר, הייסט עס, אַ בריליאַנטענע בהאַש... דאָס גאָלד אַליין איז אַוודאי וועהט דאָס געלט... מען באַהאַנדל זיך גאָר אַריין-כאַפּן צו מיין באַקאַנטן יוועליר דאָ דערביי און אַפּשאַצן די בראַש... ער גייט אַרויס לינקס. רעכטס לויפט אַריין דער וואַרשעווער אַרבעטסלאַזער.

בעל-מלכה.

ווי אין וואָסער אַריין? וווּ זוכט מען אים? וווּ פאַקט מען אים? אומגליקלעכער מענטש, וואָס יאָך בין. גלעזלעך האָב יאָך. גלעזלעך! מיין זייגער! עס לויפט אַריין דער גאַליציאַנער

גאליציאנער.

האָט מעך געקוילעט אָן אַ מעסער | איינגעזונקען געוואָרן |

נאָט אין הימל, וואָס טוט מען? עך בין פאַרלוירן |

בעל-מלאכה.

וואָס איז?

גאליציאנער.

גלעזלעך האָט ער מיר געגעבן... אַ באַנדיט, אַ שווינדלער |

פאַלשע בריליאַנטן... מיין פוטער האָט ער צוגענומען | מיין

פוטערן הימל | בהרר... טרויסלם זיך פון קעלט.

בעל-מלאכה.

איר אויך?

גאליציאנער.

רעדט שוין נישט | ווו איז געווען מיין שכל? מיין קאָפּ?

עס לויפט אַרױן דער גאַנצער שרױבער.

גאַנצעטן-שרײַבער.

ווו איז זי? הא? ... אַנטלאָפן געוואָרן |

בעל-מלאכה און גאליציאנער.

ווער זי? ווער?

גאַנצעטן-שרײַבער.

די עמיגראַנטקע, אַ באַליערע אויף איר | האָט ביי מיר אויסגע-

כאַפט הונדערט און פופציק דאָלאַר פאַר אַ בריליאַנטענע

בראַש... אַ בלעכל מיט אַ גלעזל | געוואַלט, וואָס טוט מען? |

אויך ווער משוגע | מייע הויז |

בעל-מלאכה און גאליציאנער.

איר אויך?

גאַנצעטן-שרײַבער.

150 דאָלאַר געלט | אַ גלעזל | אַ גלעזל | מייע הויז |

גאליציאנער.

יידן | מיר זענען אלע אין פעקל | לאַמיר וויינען אויף אונזערע

פאַר גראַשן.

אלע.

מציאות האָט זיך אונז פּאַרוואַקלט | וויי איז אונז | מען
האַרף דאָך שרייען שמע ישראל | גוואַלט | גוואַלט |
אויפן טומל לויפט אָן אַ פּאַליציאַנט.
פּאַליציאַנט.

וואָס איז דאָ פּאַר אַ ליאַרם ? | האַ | וואָס איז דאָ פּאַר
אַ האַהמידער ? | וואָס האַלט איר דאָס אין די הענט ? |
בריליאַנטן ? | א-א-א | געפּאַקט | בריליאַנטשאַרשעס |
פּאַלשע בריליאַנטן ? | האַ, פּסיאַקרעוו |
אַלע אינאיינעם.

וואָס בריליאַנטן ? | פּראָשען פּאַנאַ | נישט אונזערע | אונז
אַליין האָבן מען באַשווינדלט | באַנומען | פּראָשען פּאַנאַ |
פּאַליציאַנט.

מילטש | מיר ווייסן שוין | מיר קענען זיך שוין אויף אַזעל-
כע זאָכן | געפּאַקט ביי דער האַנט אי יוזש | מיר וועלן אייך
ווייזן, פּסיאַקרעוו |

אלע.

אום גאַמעס ווילן | וואָס טוט זיך דאָ ? | לאָזט זיך רעדן |
הערט נאַר | מיר ווילן אייך דערהקלערן | לאָזט אונז |
מיר | האַ | וואָס |
גאַזעטן-שרייבער.

יעסטעם | וויל זיך לעגיטימירן.
גאַליציאַנער.

יאַ יעסטעם קופּיען איז גאַליציע | יאַ | וויל זיך לעגיטימירן.
פּאַליציאַנט.

דאָבזשע, דאָבזשע | מיר וועלן שוין זען דאָרטן אין קאַמיסאַר-
יאַט | נו | נאַפּשוד | מאַרש |
אַלע מאַרשירן אַוועק

פּאַר האַנג.

די באַנק
איז קראַשינסקיס גארטן

א שפּאַסיקע סצענע אָדער פּאַרפּלאַנטערטע זכּרונות

פ א ר ש ו י נ ע ן :

א סיראָטע-ייד.

א ברייטבאָחד-ייד.

אן אסתר-רחל-קאמינסקא-ייד.

א שטיינער-ייד.

זיצן 4 יידן אויף א באנק אין גארטן און לייענען שטארק
פאראינטערעסירט. רעכטס—דער שטויגער-ייד, לינקס—דער
ברויטפארד-ייד, אין מיטן—דער סיראמע-ייד, דער ליטוואק.
צו אים געהערט די צייטונג. דער פערטער — דער מעצטער-
ייד, שטויט הינטער דער באנק, אריבערגעפויגן איבער זיי
און לייענט אויך.

סיראָטע - ייד.

נעמט צו די האַנט אַ מאָדנע „פּריוויטשקע“ צו קריכן מיט
די הענט.

טעאַטער - ייד.

אַ מינוטקעלע, אַ מינוטקעלע.

סיראָטע - ייד.

זאָל ער לייענען אַז אַ ייד פאַרשטייט אַזוי, געזונטערהייט אַ

שטייגער - ייד.

לאָזט מיך אויך לייענען אַ

סיראָטע - ייד.

כאַפּט ביוולעך צו די צייטונג:

גיט-אַפּעט, שוין אַ קיינער וועט היינט שוין ביי מיר נישט

לייענען אַ ער לייגט אַזעק די צייטונג אויפן שויס און האַלט זי

צו מיט דער האַנט.

פּריוויטשקע - ייד.

איך זענט מאַקע אַ ליטוואַק, נאָר זייט נישט קיין חויר...

אַלע לאַכן.

סיראָטע - ייד.

אי, אַ וואַזשנע חכמה אַ

שטייגער - ייד.

ער האָט אייך מאַקע גוט אַריינגעזאָגט.

טעאַטער - ייד.

ער האָט אייך גוט אַריינגעזאָגט, האַ?

סיראָטע - ייד.

וועט שוין מאַקע קיינער נישט לייענען אַ

טעאטער - ייד.

מוועט שוין יא לייענען. איר וועט שוין בעסער ווערן | שלעפט
די צייטונג.

סיראטע - ייד.

וואָס כאַפּט איר? וואָס איז דאָס פאַר אַן אָנטשעפעניש? צום
טעאטערייד: איר זעט, עס זיצן, קיין עין-הרע, דריי יידן און
לייענען, איז וואָס כאַפּט איר?

טעאטער - ייד.

א שטיקל טעאטער וויל איך לייענען.

סיראטע - ייד.

אוי, א תרפה און א בושה; א ייד, קיין עין-הרע, מיט א באַרד,
א טאטע פון קינדער — אן עסק פאַר אייך טריאַטער?

טעאטער - ייד.

ערנסט.

וועגן אסתר רחל קאמינסקא...

סיראטע - ייד.

אוי, איר מוזט אַוודאי זיין אן אַלטער גאַליאַרשטיש.

טעאטער - ייד.

[געטראָפּן]

דורך דער צייט, וואָס ער רעדט מיטן טעאטערייד, נעמען די איבעריקע
צוויי יידן ביי אים צו די צייטונג פון שוים, טיילן זיך איין און לייענען.

סיראטע - ייד.

קוקט זיך ארום, דערשטונג:

וואָס זאָגט איר צו מיינע שותפים? אז סיקומט צו קויפן
א גאַזעטע, איז גאַרנישט, און לייענען איז אַ גאַנצע „טאָווא-
רישטישעסקע אָבטיטעסטווע“... ווענדט זיך צו די יידן: פעטערסן
שותפים | קאַמפּאַניאָנען | גיט אָפּעט | ער נעמט צו די צייטונג.
אַבער אַ סוף. זאָגט שוין, וואָס ווילט איר לייענען? ווענדט זיך
צום ברויטפאַרדייד: וואָס ווילט איר לייענען?

ברייטבאַרד - ייד.

א שטיקל ברייטבאַרד | די זכרונות פון זישע ברויטבאַרד.

סיראָטע - ייד.

ברייטבאָרד? וועל איך אייך געבן ברייטבאָרד. נאָט אייך. רייסט
אַפ אַ שטיקל ציימנג און גיט אים. נאָט אייך ברייטבאָרד, און
נאָט אייך נאָך אַ שטיקל רייסט אַפּ נאָך אַ שטיקל, און גייט גע-
זונטערהייט! ווענדט זיך צום שטייגער-ייד: וואָס ווילט איר?

שטייגער-ייד.

עך וויל אַ שטיקל שטייגער.

טעאָטער - ייד.

די זכרונות פון שלמה שטייגער? מיט דער פאָטאָגראַפיע, מיט
די ברילן?

שטייגער-ייד.

מיט דער פאָסטעחנאָקוונט...

סיראָטע - ייד.

„צווישן טויט און פרייהייט“, האָ? נאָט אייך! נאָט אייך
פרייהייט און נאָט אייך טויט, און גייט געזונטערהייט!
ווענדט זיך צום טעאָטער-ייד: און איר ווילט טרעיאַטער? דעם
יידן ראַרף מען געבן טרעיאַטער. נאָט אייך טרעיאַטער איינס,
און דאָ האָט איר נאָך טרעיאַטער, אַ לשון-קודשדיקן טרעיאַ-
טער, „הבימה“, און גייט געזונטערהייט!

טעאָטער - ייד.

גייט צו און זעצט זיך אַוועק. אַלע הייבן זיך אַן שמוץ.

סיראָטע - ייד.

וואָס איז האָס פאַר אַ ויתרוצו? וואָס איז דאָס פאַר אַ בוכ-
טשעניש! אַלע נעמען זיך ליענען אויפן קול:

שטייגער-ייד.

דייר גרעס אַרײַנגעפאַלן...

טעאָטער - ייד.

אין דער כישוף-מאַכערין.

ברייטבאָרד - ייד.

גענומען אַן אייזן און געמאַכט אַ רצועה און געמאַכט אַ ברכה
שלא עשני אשה...

אלע.

אמן | אמן |

סיראטע-ייד.

ברוך-השם, פארטיילט מיינע שותפים, דעם פעטסטן חלק האָב

איך איבערגעלאָזט פאר זיך.

שטייגער-ייד.

וואָס לייענט איר, א שטייגער?

סיראטע-ייד.

איך האָב ליב חזנות... א חזן איז ביי מיר דאָס חיות מיט דער

נשמה, אַליין שטאַם איך אויך פון גאַלע חזנים.

שטייגער-ייד.

אַזוי, איר האָט ליב חזנים?

סיראטע-ייד.

געוויס, זועל איך מיר טאַקע לייענען וועגן סיראטען... נאָר

זיי אַ חכם און שטעל צוזאַמען פון דעם אַ סיראטען

ברייטפארד-ייד.

ארוינגעפארן מיט דעם אייזענהעם שטאַב...

טעאַטער-ייד.

אין דער פּאַבע יאַכנע...

סיראטע-ייד.

ער איז דאָ | ער איז דאָ |

אלע.

ווער? ווער?

סיראטע-ייד.

סיראטע, אַ געזונט אין זיין כלי... נו, „מעשאַיעט" נישט |

לייענט: די לעבנסגעשיכטע פון קיניג פון די יידישע חזנים

גרשון...

שטייגער-ייד.

שטייגער נאָכדרוק...

טעאַטער-ייד.

פון דער מאַמען פון יידישן טעאַטער...

סיראטע - ייד.

זישע סיראטע, פארבאָטן פון אסתר רחל בדייטפארד דעם
אייזערנעם חזן...

טעאטער - ייד.

סטאניסלאָוו קאמינסקא.

סיראטע - ייד.

אוי, עפעס קלעפט זיך נישט!

טעאטער - ייד.

סיקלעפט זיך עפעס נישט...

סיראטע - ייד.

ווענדט זיך צום שטייגער-ייד:

פעטער, אויב כיהאָב קיין טעות נישט, האָט צו אייך פאר-
בלאָנדזשעט אַ שטיקל סיראטע?

שטייגער - ייד.

צו מיר? יאָ! יאָ! רייסט אַפּ אַ קלויין שטיקל און גיט אים אַוועק.
טעאטער - ייד.

און צו מיין טעאטער איז פארקראַכן אייער שטייגער. נאָט
אייך אַוועק, ער קאָן נאָך וואַרפן אַ באַמבע. רייסט אַפּ אַ שטיקל
צייטונג און גיט אים אַוועק. אלע האלטן אַפגעריסענע שטיקלעך
צייטונג.

סיראטע - ייד.

אַ, אָט אזוי קלעפט זיך שוין!

אלע.

סיקלעפט זיך! סיקלעפט זיך!

סיראטע - ייד.

לייענט ווייטער:

מיין טאטע איז געווען אַן אונטער-חזן אין לאַדזער —

ברייטבאָרד - ייד.

קוזניעו! ער האָט געקאָנט אויפהויבן —

טעאטער - ייד.

אַן אַקס מיט אַ

- סיראָטע - ייד .
 אויבער-„צע“ —
 ברייט באַרד - ייד .
 ביי די הערנער. מיין טאַטע איז געווען אַ קאַוואַל אין —
 סיראָטע - ייד .
 דער שניידערשער שול...
 שטייגער - ייד .
 אין קאָמיסאַריאַט האָט מען מיר געזאָגט, אז ער —
 סיראָטע - ייד .
 וואַקסט אַ גרויסער מנגן. מען האָט מיר געראַטן גיין צו —
 שטייגער - ייד .
 לוקאַמסקין, ער זאָל —
 סיראָטע - ייד .
 איינשטעלן מיין קול, נאָר ער, אָנשטאַט איינצושטעלן מיין
 קול, האָט ער גאָר צונויפגעשטעלט —
 שטייגער - ייד .
 אַ פּראָטאָקאָל]
 ברייט באַרד - ייד .
 איינמאָל, ווען מיין טאַטע האָט געפירט אַ וואָגן מיט —
 סיראָטע - ייד .
 24 משוררים —
 ברייט באַרד - ייד .
 אין יאַטקע אַרײַן —
 סיראָטע - ייד .
 האָב איך גענומען דעם וואָגן אויף דער אויבערשטער אַקטאָ-
 ווע, און —
 שטייגער - ייד .
 אוועקגעטראָגן אויף דער לעגיאָנען-גאַס —
 טעאַטער - ייד .
 דערווייל האָט זיך דערהעכט אַ סיגנאַל. עס איז אָנגעפאָרן
 דער פּרעזידענט מיט אַ גאַנצער קאַפּעליע אַגענטן, ווי: קאַ-

מינססא, סאמבערג, מאלי פיקאן, קלארע יאנג, האפעל, בער-
מאן און קאמפאנעז...

סיראטע-ייד.

זינגט:

צו דאוונען א שבת | אוי, צו דאוונען א שבת...

טעאטער-ייד.

אין א שטאל | מען האט ארויסגעפיהט די קי און ארוינגעפירט
די ארטיסטן...

סיראטע-ייד.

נאכדעם האט מען מיך אפגעגעבן צו ניסן בעלזער. די קאפעליע
איז באשטאנען פון פיר שטימען. דריי שטימען זענען געווען,

אז איך בין —

שטייגער-ייד.

אומשולדיק...

טעאטער-ייד.

און איין שטימע —

סיראטע-ייד.

הייזעריק.

שטייגער-ייד.

ער איז ביז דאן געווען נאך גאר א יונג מיידל. —

סיראטע-ייד.

די גבאים האבן געוואקלט, איך זאל זיך פארלאזן א באהר און

חתונה האבן מיט —

טעאטער-ייד.

מירעלע אפרת. —

סיראטע-ייד.

נאך דער חתונה האט זיך מיין כלי צעשפילט אין א מורא-

דיקער קראפט, איך האב געהאט בכח אויפצושטעלן אויף איר

א קארועל מיט —

שטייגער-ייד.

12 געשווירענע ריכטער. —

ברייטבארד-ייד.

6 פעחד און 8 ראָווערס, און געהרױט און פארדרױט —

שטייגער-ייד.

אין אַ גאַנצער דרייפּוסיאַדע, בייליסיאַדע, שטייגערױאַדע און —

טעאַטער-ייד.

לעמאַניאַדע |

סיראַטע-ייד.

די גאַנצע עזרת-נשים האָט ממש געקוואַלן פאַר נחת. די מאַנס-

בילן האָבן געפאַטשט בהאַוואָ —

שטייגער-ייד.

און קינדאַן, שונאי-ישראל — אין פאַס...

טעאַטער-ייד.

איך בין דאָן געווען די פּחה-אדומה, פרימאַחאַנע פון —

סיראַטע-ייד.

טלאָמאַצקער שול. מען איז געלאָפן אָנקוקן מיין שפּילן אויף

בילעטן. איך בין געפאָרן אויף אויטאָמאָבילן —

ברייטבארד-ייד.

און אויטאָמאָבילן זענען געפאָרן אויף מיר —

טעאַטער-ייד.

מען האָט מיר דאָן באַוואָרפן מיט בלוּמען און מיט —

שטייגער-ייד.

באַמבעס! ... מער פון אַלעמען איז מיר דעחאַנאַגען די יאָרן

די פאַסטערנאַקווונט. זי האָט דערציילט, אַז איינמאַל האָב

עך אַרויסגענומען דעם קאַמערטאַן און געוואָלט אַריינשמעכן

אין —

סיראַטע-ייד.

„מעטשאַוואָקטשע“ | | | עס איז מיר אָבער נישט געפעלן גע-

וואָרן זיין דאַוונען. אין דער צײַט, וואָס מײַנע פּריערדיקע

גבאים האָבן געדאַווגט פאַרשידענע נוסחאות — נוסח זעלצער,

אַ וואָלאַך נוסח מאַטשקאַווסקי, נאַ דיר אַ נייעם חזן, האָט

ער געהאַלטן אין איין זאַגן...

שטייגער-ייד.

שטייגער, שטייגער און שטייגערן

ברייט בארד-ייד.

ערנסט:

אוי, סוף-כל-סוף איז געשען אן אומגליק, איינמאָל... זוען

ביהאָב געוואָלט אַרײַנקלאַפּן אַ טשוואַק —

טעאטער-ייד.

אין האַשע די יתומה |

ברייט בארד-ייד.

האַב איך געטראָפּן אין קני —

שטייגער-ייד.

און געמאַכט אַ לאַך | כאַפּט צו זײַן פּוס.

סיראַט-ע-ייד.

בין איך געוואָרן שטאַרק הייזער־יק...

טעאטער-ייד.

און מען האָט מיך געהײל־ט מיט אַ גאַנגל-מאַגל. אַלע צעלײעכען

זיך הײל.

שטייגער-ייד.

דײַר לאַטהאַ איז געחעכט, ער זאָגט, אַז דער עקספּערט זאָל

איבערנעמען די פּאַרטיי־גוטנס-רעדע...

סיראַט-ע-ייד.

צעזינגט זיך:

„רצה | לויטן נוסח פון סיראַטען.

טעאטער-ייד.

זינגט פון דער „באַבע יאַכנע“:

„קומט, קומט, קונים, קומט אַהער |“.

ברייט בארד-ייד.

מיט גרויס ענטווייאָם קלאַפּט ער מיט דער פּויסט אין סיראַטע־יודנס קני,

זוי ער וואָלט קלאַפּן משוועקעס:

האַט ער געקלאַפּט אײַן טשוואַק און נאָך אַ טשוואַק און נאָך

אַ טשוואַק...

סיראטע-ייד.

כאפּט זיך אויף פון זיין זינגען און שרייט:

זישע ברייטבאַרדן זישע ברייטבאַרדן וואָס קלאַפּט איר מיר

אין קני?

אַ מישעניכע און האַרמידער.

פאַר האַנג.

זי קאז ני שט רעדז

מאָנאַט־אַג פּוּז אַ מײַדל מיט אַ קראַנקן האַלז

פערזאנען:

דאָראַ, רעדט אַ סך.

מואַקס, רעדט נישט קיין וואָרט.

דאָס איז אַ מיידל פֿון אַ יאָר 28, שטויט ביים מעלעפֿאַן מיט

אַן אַרומגעבונדענעם האַלז און מאַלט ווי אַ מיל.

— ליאַליעטשקע! אַ, ליאַליעטשקע! — דער דאָקטאָר האָט

דאָך מיר פֿאַרבאָטן צו רעדן! ... געפֿעלט דיר? ... ער זאָגט: איך האָב
אַ קראַנקן האַלז! די „גלאַסאָווע פֿאָרוויאָנזקעס“ זענען מיר אָנגע-
גריפֿן. ער זאָגט, אז דאָס קומט פֿון רעדן אַ סך... ווי געפֿעלט דיר,
איך רעד אַ סך... אזא אַידיאָט! דאָכט מיר, אז נאָך אזא שוויגערין,
ווי איך, איז נישטאָ אויף דער וועלט! וואָס איך האָב מיט אים נישט
איינגעטענהט און באַוווּן, אז איך בין אַ קנאַפע רעהנערין! אפשר
אַ האַלבע שעה האָב איך געהאַלטן אין אַינ איבערצייגן אים, און
ער — ניין און ניין. אזא פֿאַסקודניאַק! די גאַנצע צייט האַלט ער
אין אַיין מאַכן מיר קאָמפֿלימענטן! אַן עסק האָב איך מיט אים! ...
איז וואָס-זשע הערט זיך ביי דיר, ליאַליעטשקע? שוין פֿאַרטיק דיין
נייער קאַפֿעליוש? ... פֿון וואָס? פֿון שוּפֿאַן וועליר? ... און איך
זאָג דיר, אז דו האָסט אפשר באַהאַפֿט מאַכן פֿון „בראַקאַטעלי“ פֿון
הינטן געדעקט און פֿאַרנט פֿאַרריסן! ביי וועמען מאַכסטו אים —
ביי קאַטאַרוזשינסקאַ? דו ווייסט, זי האָט דאָך אַ מאַן רענטשני
מאַלאַוואַני! דאָס איז די לעצטע מאָדע... דו הערסט? דו הערסט
נישט? נאָר האַנט-געמאַלט! האַכט זיך, איך שריי אַזוי הויך, העכער
קען איך שוין נישט! דער דאָקטאָר האָט דאָך מיר פֿאַרבאָטן צו
רעדן, מוז איך שוויגן! הער נאָר, אז איך וועל געזונט ווערן, וועלן
מיר גיין צו קאַטאַרוזשינסקאַ און איך וועל מיר אויך באַשטעלן אזא
קאַפֿעליוש! נאָר איך וועל מאַכן מיין קאַפֿעליוש נישט ווי דייעס
נאָר מיט „דזשעט“! און פֿאַרדינסט וויל איך באַשטעלן „אַ פייה
אַ קלאַק“-קלייד צו גיין אויף פייה אַ קלאַק. ווייס איך נישט, צי איך
זאָל מאַכן אַ דעקאַלטע פֿון פֿאַהנט פֿאַר אַ פייה אַ קלאַק, וואָס אַ
אַ זייגער פֿאַהנאַכט, צי לאָזן אויסשניידן די פֿלייצע פֿאַר אַ פייה
אַ קלאַק 11 אַ זייגער ביינאַכט! שטוי נאָר! עמעצער קלאַפט אין
טיר. איך וועל גיין עפענען. האַכט זיך, מאַקס. ווי געפֿעלט ער דיר,
דער סמאַרקאַטש! האָט זיך דאָך איינגעליבט אין מיר! דאָס איז
ער טאַקע! נו, זיי מיר געזונט, ליאַליעטשקע! האָווירזעניאַ! לינג

אָוועק דאָס טרויבל, עפנט די טיר. פראַשען! עס קומט אַרױן אַן אלטער קאַוואַליער.

דאָרף. האַלאָ, מאַקס! אַ גאַסט! וואָס מאַכט איר? זעצט זיך. גוט, וואָס איר זענט געקומען, ווייל היינט טאָר איר נישט רעדן... דער דאָקטאָר האָט דאָך מיר פאַרוועהרט צו רעדן. ווי געפעלט אירך? אזא אידויאָט? ער זאָגט, ואָו ביי מיר איז אַן אַנטזײַנדונג פון די „גלאַסאַווע פאַרוויאָנזקעס"... יעס איז מיר געקומען, זאָגט ער, פון צופיל רעדן. ווי געפעלט אירך? איר בין גאָר די רעדערין!... נו, זאָגט עפעס. גייט איר עפעס אין טעאָטער? זענט איר שוין געווען אויף אַ קרעמערס קאַנצערט? האָט איר געהערט, ווי זי זינגט „פלאַטאַטישעק"? האָט איר געהערט, ווי זי זינגט די „מאַרגאַריט-קעלעך" פון שלום אַש? זינגט פאַלש:

אין וועלדל ביים טייכל

זענען געוואָסן

מאַרגאַריטקעלעך, טראַ-ליאַ-ליאַ-ליאַ!

מאַרגאַריטקעלעך ווייסע!

מיט קעפלעך, טראַ-ליאַ-ליאַ-ליאַ!

איר, ווייסט מיט וועמען איר בין געווען אויפן קאַנצערט? מיט אַרעקן. ער איז דאָך אזא מוזיקאַלישער מענטש! ער האָט מיר צוגעוואָגט באַקענען מיך מיט ווערעטינסקין. ער איז דאָך אזא שיינער! טאַקי סלאָדקי. איר ווייסט, ער איז דאָך אַ מאַרפּיניסט... ס'איז אַן אמת, אז ער לעבט מיט דער רוסישער קיניגין פּואַנקאַרע? נו, וואָס שווייגט איר? וואָס קען איר העלפן, אז איר טאָר נישט רעדן... אז איר וואָלט געמעגט, וואָלט איר זיכער גערעדט, און וואָלט איר אַמוזירט, אָבער אז איר וויל שווייגן, טאָר רעדט איר היינט מוזט איר רעדן. זאָגט, וואָס מאַכט איר? און צו גייט איר אין טעאָטער, און די קינאָס? ער וויל עפעס זאָגן, נאָר זי פאַרמאַכט אים דאָס מויל. אוי, הערט איר, בין איר געכטן געווען אין קינאָ — איר ווייסט מיט וועמען איר בין געווען? טרעפט! — איר וועט נישט טרעפן, — מיט סעמיקען... איר ווייסט, ער איז דאָך אין אַ פּילם-בראַנזשע! ער זאָגט, אז ער וועט מיך מאַכן פאַר אַ קינאָ-אַרטיסטין. ער זאָגט, אז איר וועל אויפן לייזונגט מאַכן אַ קאַריערע... נאָך שבת, זאָגט ער,

וועט ער מיך אַוועקפירן אין אַ סטודיע. ער זאָגט, אז איך האָב אַ
וונדערלעכן קערפער... איך קען מאַכן פאַרשידענע פּאַזן. איר ווילט
זען אַ פּאַזע? שטעלט זיך פאַר אים אין פאַרשידענע פּאַזן. אָט האָט איר
אַ פּאַזע פון הייסער לייַדנשאַפט און אָט האָט איר אַ פּאַזע פון אומעט,
און אָט האָב איך אַ מינע פון אַ טייוולישער פרוי מיט אַ סאַרקאַסטישן
שמייכל... און אָט אזוי האָב איך אַ מינע פון טייוולישער אייפער-
זוכט... און אָט איז קאַנוולסיע... און אָט איז קאַפּרזי, און אָט איז פאַ-
ראַכטונג—איך האָס דיך! אַו-אַו-אַו!... וואָס קוקט איר עפעס אויפן
זיגער? פּע, איר זענט נישט קיין דזשענטעלמען! איר ווילט מיך נישט
אַמוזירן. איר קומט אַריין און אַנטלויפט גלייך... איר האָט דאָך היינט
אַ געלעגנהייט צו רעדן, רעדן און רעדן... איך טאָר דאָך נישט רעדן, איך
בין אַן אומגליקלעכער מענטש, אַ גאַנצן טאָג מוז איך שווייגן... נו,
איך בעט אייך, רעדט עפעס, דערציילט עפעס. גייט איר אין טעאַטער,
גייט איר אין די קינאָס? איר ווייסט, וואָס איך לייַען היינט?
פיטיגרילי, אַ גאַנצע נאַכט האָב איך אים געלייענט, אזאַ שווייניסטוואַ.
אַן אמת — מען זאָגט, אז ער האָט גרויס ערפּאָלג ביי פרויען, אזאַ
דאָן זשוואַן. האָט איר עפעס דערפּאָלג ביי פרויען? ער וויל עפעס זאָגן,
נאָר זי שלאָגט אים איבער, צוהאַלטנדיק אים דאָס מויל. וואָרט נאָר,
וואָרט, איר ווייסט, ווער עס איז געווען ביי מיר נעכטן? סאָלאָמאָן!
ער איז געקומען איך זאָל מיט אים גיין טאַנצן, און איך האָב נישט
געוואָלט. איך האָב אים געזאָגט, אז איך בין שוין אַנגאַזשירט צו
גיין מיט הענעקן, איז ער האָס געווען אייפערזיכטיק! אזאַ איריאַט!
אַזאַ סמאַרקאַטש! מען האַרף אים נאָך וואַביסעלע אינטריגירן דורכן
טעלעפּאָן זי גייט צו צום טעלעפּאָן. 218-45 — איז סאָלאָמאָן אין דער
היים? נישט? וווּ איז ער? שוין צוויי וואָכן, אז ער איז אַוועק-
געפאַרן? הם... לעגט אַוועק דאָס טרויבל. אַ שאַד, נישט? אין וואַרשע...
שוין צוויי וואָכן, ווי ער איז נישט? הערט איר, האָב איך נעכטן
אינטריגירט מיינעם אַ באַקאַנטן יוגנמאַן! איך קען אייך נישט אויס-
זאָגן זיין נאָמען. דאָס איז אַ געהיימניש... פאַר קיין פאַל וועל איך
אייך נישט אויסזאָגן זיין נאָמען. איך זע, אז איר ווילט וויסן. אומ-
זיסט... איך וועל אייך נישט זאָגן, נישט און נישט און נישט! אז

איך קען נישט! איך וועל איך נישט זאגן! איך בין א פרוי מיט
 א כאראקטער! ... איבעריקנס, אז איר ווילט, וועל איך איך אויסזאגן.
 ער הייסט בערנאחד קלאק... 'או, האָב איך אים אינטריגירט — אז
 איך האָב געמיינט, אז ער קריגט די אפּאָפּלעקסיע... איך האָב אים
 געזאָגט דורכן טעלעפּאָן, אז דאָס רעדט מער, האָט ער געמיינט, אז
 דאָס איז סאַליע. נאָכדעם האָב איך אים געזאָגט, אז דאָס רעדט סאַליע,
 האָט ער געמיינט, אז דאָס רעדט זוין. האָב איך אים דערנאָך אויב-
 געזאָגט, אז דאָס בין איך, דאָראַ. איר ווייסט, איך קען דאָך נאָכמאַכן
 פאַרטידענע שטימען, אז איר וועט בשום אופן נישט דערקענען. אָט
 דעחט מאַכט נאָך פאַרשידענע שטימען — הויכע, גיידעריקע, קוויטשיקע,
 הייזעריקע. האַלאָ! האַלאָ! האַלאָ! האַלאָ! ... איר הערט? ער קוקט
 אויפן זייגער. וואָס, איר קוקט שוין ווידער אויפן זייגער? פּע, איר
 זענט נישט קיין דושענטעלמען. איר האָט דאָך נאָך גאַרנישט דער-
 ציילט. איר האָט דאָך נישט אַ שאַנס היינט צו רעדן און צו רעדן...
 איך טאָר דאָך נישט רעדן. דער דאָקטאָר האָט מיר פאַרבאָטן צו
 רעדן. איך בין אַ קראַנקער מענטש... איר גייט מאַקע... איך ווייס,
 איר האָט אייך באַשטעלט מיט אַ מיידל... אַי, זענט איר אַ פּרויען-
 פּרעסער! נו, מילא, דאָווידזעניא! איך בין מיט אייך ברוגז! מער
 זאָלט איר נישט קומען! קומט מאַרגן. וועט איר קומען? אַרדע! |
 זי קוקט זיך אום אין אַלע זייטן, ווי אין אַ פּאַרלענגהייט. לויפט
 צו צום פענסטער, עפנט עס האַסטיק אויף און רופט: באַלבינע, אַ, באַל-
 בינע! דו ווייסט, דער דאָקטאָר האָט דאָך מיר נישט געהייסן רעדן.
 ער זאָגט, אז איך טאָר נישט רעדן! דו הערסט נישט? ... דער דאָקטאָר
 האָט מיר פאַרבאָטן צו רעדן! פּאהוואָס? ווייל ביי מיר זענען אַנגע-
 גריפן די „גלאַסאָווע פּאַהוויאַנזקעס". דו ווייסט ווער עס איז ביי
 מיר געזעסן? מאַקס. מאַקס איז ביי מיר געזעסן. אזא פּלירטשאַזש!
 ווען איך טרייב אים נישט אַרויס, וואָלט ער געזעסן און געזעסן.
 אזא נוחניק! קום אַריין. איך האָב דיר צו דערציילן זייער אַ וויב-
 טיקע געשיכטע. גוט, קום גלייך און ברענג דיין נייעם הוט. איך וועל
 אים אָנמעסטן. דו הערסט? שרייט. פּאַרגעס נישט צו ברענגען דיין
 נייעם הוט! איך וויל אים אָנמעסטן! ... אָנמעסטן! ... אָנמעסטן! ...

**ארץ = ישראל = ערד ארעד
די נייע מסחרים**

א סצענע לויטן שניט פון שלום עליכמט „אגענטן“

פ א ר ש ו י : ע ן :

מנחם-מענדל, דירעקטאר פון דער געזעלשאפט „פסוים הקטורת“.

זוסאמן האלעוועשקע, סוב־דירעקטאר פון דער אקציען־געזעלשאפט „פטר
רחם“

ר' זימעלע זיידנווארג, מנהל מן החברה הארץ ישראלית „תוריע מצורע“

אין וואָגאַן. עס קומט אַרױן מנחם-מענדל, אונזער אַלמער
גוט-באַקאַנטער מנחם-מענדל, נאָר מיט אַ פאַרשפּעל. ער הענגט
אויף דעם שורעם, זעצט זיך, שמעלט זיך אויף, זעצט זיך
ווידער און לאַנגוויליקט זיך.

ס נ ח ס - מ ע נ ד ל

אַ לײדיקער וואַנגאַן... נישטאָ מיט וועמען צו מאַכן אַ שטיקל
משא-ומתן... וועמען אַ שטיקל ארץ-ישראל-ערד צו פאַרקויפן...
מנא, אפשר וועט נאָך אָנקומען אַ פאַסיקער פאַסאָזשירל...
דערווייל וועלן מיר אַ לײען טון מיין שיינע-שיינדלס ברוויל
נעמט אַרויס אַ ברוויל און לײענט. לכבוד בעלי היקר המפורסם
והנגיד מהוחר מנחם-מענדל שיחיה, ראשית, קום איך דיר צו
שרייבן, אַז ביי אונז אין שמעטל האָט זיך שוין אויך אַ סוחר
גענומען דאָס לעבן. משה-אליהו דער מאַנפאַקטורשטיק,
קענסט דאָך אים. ער האָט זיך געוואַלט אַראָפּוואַרפן פון פינפטן
שטאָק „פּאַ וואַרשאַווסקוי“, איז אָבער ביי אונז נישטאָ קיין
פינף-גאַהנדיקער מויער. האָט ער זיך געהאַנגען אויפן בוידעם,
האָס נעמלעכע פון דיר צו הערן... וואַשניט, זאָג מיר נאָר,
טײערער תכשיט מיינער, וואָס פאַר אַ נייעם געשעפט האָסטו
האָס דערשטאַפּט? ארץ-ישראל-עהר נאָר? פון ווען אָן ביסטו
דאָס געוואָרן אַן ארץ-ישראל-ייד? אַז אונטערלייגן זאָל מען
שוין דיר ארץ-ישראל-ערד, נאָט דערבאַרעכדיקער... איך האָב
מורא, אַז דו וועסט זיך פאַרנעמען מיט ארץ-ישראל-עהר, וועלן
מענטשן אויפהערן צו שטאַרבן! ווי זאָגט די מאַמע, זאָל
לעבן: אַז מיין שלים-מזל וועט אַטהייבן צו האַנדלען מיט
קאַפּעלושן, וועלן מענטשן אַטהייבן גיין אָן קעפּ...
עס קומט אַרױן אַ נייער פאַסאָזשיר מיט אַ טעקע. אַ קליין רירענדיק
שוואַרץ יודל מיט אַ שוואַרץ בערדל, ווי אונטערגעקלעבט; ער טראַגט אַ
שוואַרצע וויזטיקע, אַ קאַלירטע וועסט און הייסט זוסמאן האַלעוועשקע.
ס נ ח ס - מ ע נ ד ל

פאַר זיך.

דאַכט מיר, דער פאַסיקער קונה אויף אַ נחלה אין ארץ-ישראל.

דאָס יודל נעמט ארויס א צוישונג און נעמט ליינענען. מנחם-מענדל שטופט אריין די נאז.

מנחם - מענדל.
פשעפראשאם, מען קאן אריינקוקן?

דאָל עוועשקע.
אָך, דליא טשעגאָ נייע?

מנחם - מענדל.
וועגן וואָס לייענט א ייד?

דאָל עוועשקע.
וועגן וואָס זאָל א ייד ליינענען? א ייד לייענט וועגן ארץ-
ישראל... וואָרים יעדער ייד שטייט דאָך היינט מיט איין פוס
אין גלות און מיט דעם אנדערן פוס אין ארץ-ישראל.
מנחם - מענדל.

אז איך ווייס גארנישט, צו וואָס מען דארף מיט איין פוס
שטיין אין גלות, אז מען קאן מיט ביידע פיס שטיין אין
ארץ-ישראל!

דאָל עוועשקע.
דאָס איז האָך שטענדיק מיין טענה! צו וואָס זיין אין גלות
און פארשוואַרצט ווערן און צאָלן פאָדאָטקעס און שפּרינגען
פון פינפטן שטאָק, אז מען קאן זיך זיצן רויק אויף אן אייגע-
נער נחלה.

מנחם - מענדל.
און נאָך וואָס פאר א נחלה! מיט שייערן, מיט שפּיזשאַרגיעס,
מיט קאָרן און ווייץ און תבואה, ווי עס שטייט אין „ויתן לך“.

דאָל עוועשקע.
בפהט נאָך, אז מען בעט ביי דיר נישט קיין מזומן געלט, איר
גיט האַנט-געלט און די נחלה צאָלט זיך אויס פון זיך אליין,
מחמת עם וואַקסט...

מנחם - מענדל.
אַלץ הייסט וואַקסט!

האָלעוועשקע.

ווי אויף היינען וואַקסט זי מיט שאַף און רינדער און בעק
און ציגן עתודים, נקודים וברודים...
מנחם-מענדל.
עתודים, נקודים וברודים...

האָלעוועשקע.

וואָס האַרפט איר מער, אָט האָט אַ ייד פון אונזער שטעטל,
אַ קרעמעניצער, געקויפט מיט אַ פּאָר יאָר צוריק אַ נחלה
אין ארץ-ישראל פאַר 2 הונדערט האַלאַר, גיט מען אים איצט
דרייסיק טויזנט דאָלאַר, ווי די בערן, אחת ואחת!

מנחם-מענדל.

איז דאָך ביי אונז אין מאַזעפעווקע געשען אַ שענערע געשיכטע.
ביי אונז האָט אַ ייד געקויפט אַ גוט אין ארץ-ישראל פאַר
הונדערט זלאָטים, גיט אים איצט דאָטשילד פּופציק טויזנט
פּונט טערקישע פּראַנקן... אזוי העלף מיר גאָט!...

האָלעוועשקע.

דערפאַר האַלט איר, אַז מען האַרף אריינכאַפן און נישט אָפּ-
לייגן!

מנחם-מענדל.

נאָר נישט אַפּלייגן, גענומען און געמאַכט!

האָלעוועשקע.

מטיה ופיה! כאַפּט זיך צו דער טעקע.

מנחם-מענדל.

כהרה עין! כאַפּט זיך צו דער טעקע.

שלעפן אַרויס דעקלאַראַציעס און בלייבן שטויבן איבער געגן אנדערן,
גוי די הענער.

האָלעוועשקע.

נו?

מנחם-מענדל.

וואָס, נו?

האָלעוועשקע .

וויפיל דונאַם עהר ווילט איר? אַ פינף הונדערט וועט זיין.

גענוג?

מנחם - מענדל .

וואָס הייסט, וויפיל איך וויל? וויפיל ווילט איר?

האָלעוועשקע .

וואָס הייסט? איר האָט אויך ארץ-ישראל-ערד?

מנחם - מענדל .

נאָך אַ מין ארץ-ישראל-ערדן אויפן סאַמע שפיץ פון הר סיני.

נעמט אַרויס מיט גדלות אַ וויזניט-קארטע, פארנויגט זיך און שמעלט:

זיך פאַר: מנחם-מענדל, דירעקטאָר פון דער געזעלשאַפט „פּטום

חַקטורת", מיט אַ שטח פֿון דריי מיליאָן דונאַם ערד, צווישן

הדקל און נהר פּשון, מיט אַ קאַפיטאַל פון פּערציק מיליאָן פּונט

ענגלישע פּראָנאָן .

האָלעוועשקע .

נעמט אויך אַרויס אַ וויזניט-קארטע און שמעלט זיך פאַר:

מאַסיע זוסמאַן האָלעוועשקע, סוב-דירעקטאָר פון דער אַנגלאַ-

פּאַלעסטינער אַקציען-געזעלשאַפט „פּטר החם" מיט אַ שטח

פון פּיר מיליאָן דונאַם ערד און אַ קאַפיטאַל פון פּופציק מיליאָן

ענגלישע דאָלאַרן .

זעצן זיך און זיפּצן אַפּ זייער שווער. עס קומט אַרײַן אַ נייער פּאַרשױן —

אַ בייזיקער יוד אין אַ בכבודיקן סורדוט מיט אַ דרייעקעדיק פּנים ווי אַ

המנטאַש, באוואַקסן מיט אַ סך באַרד. טראַגט אויך אַ טעקע. ער זעצט זיך

אָוועק ברויטלעך, נעמט אַרױנטער דעם קאַשקעט, פּאַרוואַרפט אַ קאַפל אײַפּן

שפיץ קאַפּ און גלעט זיך די באַרד. ער הייסט ר' זימעלע זיידנוואַרג.

ר' זימעלע .

וואָהין פּאַרן דאָס יידן?

האָלעוועשקע .

מען ווײַסט היינט, וואָהין מען פּאַרט? אָט מען העצקעט זיך

אין די וואַנגאַנען.

מנחם - מענדל .

מען העצקעט זיך.

די זימעלע.

פארו, הערט איר, יידן, איז נאָר גוט אויף אַן אייזעלע און
טאָקע אין דער ארץ הקדושה, אין ארץ-ישראל.

מנחם-מענדל.

און ווער רעדט נאָך אויף אַ מויל-אייזל?

האַלעוועשקע.

איר זענט געווען אין ארץ-ישראל?

מנחם-מענדל.

פאר זיך.

מען דאַרף אַ טאָפּ טון אין וואָגן. הויך. איר האָט שוין דאַרט

אַ נחלה?

די זימעלע.

קוין נחלה האָב איר נאָך האַרטן נישט. נאָר איך מוין, אַז יעדער

ייד באַדאַרף צו האָבן אַ נחלה אין ארץ-ישראל.

האַלעוועשקע.

פאר זיך.

ער רעדט האָך גאָר צו דער זאַך... הויך מוין טענה: יעדער ייד

באַדאַרף האָבן אַ נחלה אין ארץ-ישראל.

מנחם-מענדל.

פאר זיך.

ער גייט גאָר אַלויין אין שפּאַן. מען דאַרף אים נעמען אויפן

האַנטושיק. הויך. יאָ, יעדער ייד דאַרף האָבן אַ נחלה מיט אַ נאָרטן,

מיט אַן אייגענעם וויינגאַרטן...

די זימעלע.

וואָס ווייסט איר, יידן, וואָס ארץ-ישראל-פירות זענען אַן

ארץ-ישראל-פייגל אַ פּאַקסער אַ טייטל אַ מילגרוים אַ

קאַקטוס!

האַלעוועשקע.

אַ וועלטעלע צו זאָגן אַ פּאַקטוס!

די זימעלע.

היינט די איילבירטן דו קוועטשסט די איילבירטן און דו

מאַכסט זיך שמן-זיט...

האַלעוועשקע.

דו קוועטשסט און דו מאַכסט...

מנחם - מענדל.

נאָך אַ מין קוועטשן, נאָך אַ מין מאַכן...

פאר זיך מיט די זייטן מאַכט מען!...

רי זימעלע.

היינט, אז מען זאָל רעדן פון פקודה נפש, האָט איר דאָך דאָרט
דעם אמתן קוראָרט. אָט גיט נאָר אַ קוק אויף דער דלאַגניע.
לאַמיר זאָגן, אז איר לאָזט בויען אייער נחלה. אָט אַ דאָ האָט
איר פון איין זילט דעם ים, פון דער אנדעהער זייט דעם
ירדן, פון דער דריטער דעם ים-המלח און פון דער פערטער
זייט די חמי-טבריה, ווילט איר, גיט איר אַ שפרונג אַריין אין
ים און באַדט זיך אין ים, ווילט איר, באַדט איר זיך אין ירדן.
ווילט איר אַ געזאַלצענע וואַנע, באַדט איר זיך אין ים-המלח,
און אז איר ווילט נאָר אַ הייסע וואַנע, באַדט איר זיך אין חמי-
טבריה אָדער אין הייסן זאַמל.

האַלעוועשקע.

וואָרים דער זאַמל איז דאָך דאָרט אזוי הייס, ווי פרישניק

ממש! אַן איי קאַן מען דאָרט אָפּבראַטן!

מנחם - מענדל.

אז מען שמועסט, אז עס איז אַ סכנה דאָרט אוועקצוועצן זיך...

רי זימעלע.

אי, זוער הייסט מיר דען זיצן אויפן הייסן זאַמל, אַן איך קאַן
מיר זיצן אויפן וועראַנדע, אין שאַטן פון אַ פייגנבוים און עסן
מאַנדלען... ווי אין פסוק שטייט: איש תחת ותחת תאנתו.

האַלעוועשקע.

איש תחת גפנו ותחת תאנתו.

מנחם - מענדל.

תחת תאנתו.

רי זימעלע.

ווילט איר, הייסט עס, מאַכן געשעפט, יידן? — —

האָלעוועשקע.

נאָך אַ מין מאַכן.

מנחם - מענדל.

מנייה וביהן | כאַפּט זיך צו דער טעקע.

די זימעלע.

מיט דער רגע | כאַפּט זיך צו דער טעקע.

האָלעוועשקע.

כהרה עין | כאַפּט זיך צו דער טעקע.

מנחם - מענדל.

נאָ דאָ האָט איר דעם פּלאַן און קלייבט זיך אויס אַ נחלה,

וואו אייער האַרץ גלוסט.

האָלעוועשקע.

דאָ האָט איר די פּאַטאַגראַפיע פון פאַרטיקע הייזער און

קלייבט אייך אויס אַ בנין לויט אייער גוסט.

די זימעלע.

וואָס הייסט, איר ווילט מיר פאַרקויפן נחלאות? און ווי בין

איך?

האָלעוועשקע און מנחם - מענדל.

וואָס? איר זענט אויך אַ — — —

די זימעלע.

נאָך אַ מין! נעמט אַרויס אַ וויזיט־קארטע און שטעלט זיך פאַר:

די זימעלע זיידנוואַרע, מנהל מן החברה הארץ ישראלית, תזריע

מצורע, חמשה מיליאָן דונאַם קרקע בין באר שבע ובין ארם

נהרים, קאפיטאַל ארבעים מיליאָן שקלים מזומנים.

האָלעוועשקע.

דערלאנגט זיין וויזיט־קארטע און שטעלט זאך פאַר:

זוסמאַן האָלעוועשקע, סוב־דירעקטאָר פון דער געזעלשאַפּט

„פּטר-רחם“, מיט אַ שטח פון פיר מיליאָן קילאָמעטער ערד און

מיט אַ קאפיטאַל פון פופציק מיליאָן עניפטישע דאָלאַרן...

מנחם - מענדל.

שטעלט זיך פאַר.

מנחם-מענדל פון מאַזעפּעווקע, הויפט-פאַרשטייער פון דער

געזעלשאפט „פטום-הקטורת", מיט א שטח פון דריי מיליאָן
דונאַס ערד אויפן סאַמע שפיץ פון הר גינית, מיט אַ קאַפיטאַל
פון פערציק מיליאָן ענגלישע פראַנקן.

מישן זיך מיט וויזיטקארטן, פראַספעקטן, קאַמוניקאַטן, בראַשורן, דין
וחשבונס און אנדערע ארץ-ישראל-ליטעראַטור. בלויבן זיצן, זיפצן אונטער.
ר' זימעלע.

יידן ווער פון אייך האָט אַ פאַפיראַס?

האַלעוועשקע.

קיון פאַרטיקע האָב איך נישט, איך קאַן נאָר געבן צו דרייען.

מנחם-מענדל.

מילא, אז דרייען, איז דרייען. עך, עך, עך...!

” ר ז ז י ב ג צ ג ...

א טצענע אין ווארשעווער שטאט-גאָרטן

פ א ר ש ו י נ ע ז :

משה-חצקל (א געלער)

מרדכי ליבוש (א שווארצער)

א באַנק אין שטאַטגאַרטן. זיצן: משה-חצקל און מרדכי-ליבוש.
 צעלעכערטע, אַפגעטראָגענע קאַפּאַטקעס, אַפגעשאַסענע קאַטקעטן.
 ביידע יודן מיט בערדלעך, שימערע, הרובע בערדלעך, ווי צו-
 געקלעפטע צו דאַרע אוינגעצויגענע באַקן. אויסגעקאַרטשע-
 וועטע געל-לייכע נעז, הונגעריקע, פּאַרזשטע, וואָס לאַזן
 פון זיך אַ סך אַראַפּלייענען, ווי פון פאַרגעלטע מאַגילות.
 אַ קורצע ווילע זיצן זיי שטיל, נאָר באלד הויבט אויבער אַן
 אונטערצוינגען מיט אַ געל טענאַרל.

משה-חצקל.

צ-ו-ר-יש-רא-א-5... קו-מה בעז-רת-יש-
 רא-א-5...

מרדכי-ליבוש.

מיט אַ פאַרוואַקסענעם הייזעריקן באַרויטאַנדל.

הבט כיש-מי-ם וראה... וראה כיש-מי-ם הבט...!

משה-חצקל.

איז וואָס זאָגסטו, מרדכי-ליבוש, צו אונזער יאָסעלע ראָזנבלאַט?
 אַ יאָ אַ כלי? שוין אויטמאָל אַ כלי... אזאַ מנגן! אזאַ מנגן!
 עין לאַ וואַתה — קיין אויער האָט עס נאָך נישט געהערט...
 האָסטו געהערט, אַ שטייגער, ווי ער האָט זיך דאָס פאַרקאַ-
 טשעט אין דעם „אַדמל יסודלע מעפּרל“? זינגט אַי, אַי, אַדס...
 יסודו... יסודו אַדס... מעפּר יסודו—דו—דו—דו... אַי, אַי, אַי...
 אוי, אוי... פאַרגייט זיך מיט אַ פאַלצעט אַ—אַ—אַ—אַ...!

מרדכי-ליבוש.

און איך וועל, משה-חצקל, נישט אוועקגעבן דיין נאַנצן ראָזנ-
 בלאַטן מיט דעם יאָסעלען מיט זיין ברויטן בערדל פאַר איין
 נאָגל פון מיין פרשונקע סיראַטע... מחמת דאָ איז פאַראַן שטימ,
 געמבען פאַרשטייט? עס איז דאָ די ריכטיקע מאַטעריע!
 און אז מיין סיחאָטע דערלאַנגט, דערלאַנגט ער די ריכטיקע

סחורה! .. זינגט תקנת שבת... תקנת שבת... ש—ב—ת...
א—א—א...

משה - חצקל

וואָס מיר דערלאַנגען, ווען מיר דערלאַנגען... פּכע! אַ לאַקאַ-
מאַטיוו קען אויך דערלאַנגען. אַ לאַקאַמאַטיוו האָט אַ גרעסערן
פייפער, פונדעסטוועגן בלייבט ער אַ לאַקאַמאַטיוו!... מיינ
יאָסעלע האָט נישט קיין פייפער. ער האָט אַ פייפערל, אַ פיס-
טולטשיקל, אַ שפילקעסטעלע... ער, אַז ער פאַרגייט זיך, איז
עס ווי אַ פידעלע, וואָס זאָג איך אַ פידעלע, אַ קאַנאַרייטשיק!
אַ וואַדאַבייטשיק! אַ סאַלאַוויטשיק!

מרדכי - ליבוש

פּש, פּש, פּש! זע נאָר, ווי ער האָט זיך דאָס צעוואַדאַבייטשיקט
און צעסאַלאַוויטשיקט... אָבער וווּ איז די „אָבערע צע“? האָ?
וווּ, פּרעג איך דיך, איז די „אָבערע צע“? ווי גייט עס אַרום
אַ מענטש אָן אַן „אָבערע צע“?

משה - חצקל

און איך דאַרף דיין „אָבערע צע“ אויף כּפרות! דאָס איז
דאָך נאָר אַן איינגעשמועסטע זאַך, אָט די „אָבערע צע“... מיר
ווייסן דאָך, אַז עס איז נישטאָ קיין „אָבערע צע“. אַן אמתער
זינגער קען נעמען דעם העכסטן טאָן נאָר אָן אַן „אָבערע צע“
בלויז מיט דעם ריכטיקן קאַמערטאָן... ביי מיר איז דער עיקר
„פּאַלצעטל“, דאָס בייקולכל און ביי מיין יאָסעלען איז דאָ דאָס
אמתע „פּאַלצעטל“, דאָס אמתע פּלגשל. און אַז ער כאַפט זיך
אַרויף אויף זיין פּלגשל, האַלט ער דאָרט שבת...

מרדכי - ליבוש

אָבער ווער האָט די אויבערלאַגע? און ווער האָט די הינטער-
לאַגע? און ווער האָט די מיטלאַגע מיט דער ביילאַגע? אַלץ
מיין סיראָטע. און דיין יאָסעלע, וואָס האָט ער? אויבן —
גאַרנישט, אונטן — גאַרנישט און אינמיטן — אַ באַרד. פּכע!

משה - חצקל

און „קלאַוואַטורע“ איז ביי דיר אַ הונט?

מרדכי-ליבוש.

וואָס טויג מיר קלאַוואַטורע-שמאַוואַטורע | דו גיב מיר שטים
און ווייטער גאָרנישט.

משה-חצקל.

און איך דאַרף נישט קיין שטים. איך האָב פיינט אַ יטראַמבאָן.
איך האָב ליב קלאַוואַטורע... אַ-אַ-אַ, אַ-אַ-אַ... ציקלט זיך

מרדכי-ליבוש.

לאָז שוין אָפּ, הער זיך אויף צו ציקלען. איך האָב פיינט, אַז
מען ציקלט זיך מיר. אַז מיין סיראַטע גיט אַ שאַס אַרײַן, דער-
פילט מען. „והי בנסוע הארון“ איז דאָך אָפּערע | קוראַטאָריום |
דער צווייטער „קוקורוזע“ | (קאַרוזאַ).

משה-חצקל.

עט, דיין סיראַטע איז אַ העאַנג. פאַרשטייט זיך, אַז ווען מען
דערלאַנגט מיט אַ דראַנג איבערן קאַפּ, פילט מען אַ ווייטיק,
אַבער מיין יאָסעלע איז אַ נאָדעלע. מיט אַ נאָדעלע, אַז מען
דערלאַנגט אַ שטאַך, פאַרגייט עס אין זיבעטן ריפּ.

מרדכי-ליבוש.

אַבער ווער האָט די „מעצאַ-וואַטישע“?

משה-חצקל.

און ווער האָט דעם אמתן קנייטש מיט דעם אמתן קוועטש?

מרדכי-ליבוש.

און איך האָב פיינט, אַז מען קוועטשט זיך. דו זינג מיר און
קוועטש זיך נישט.

משה-חצקל.

דערפאַר זינגט דאָך מיין יאָסעלע „אַפּהאַוויזאַציע“.

מרדכי-ליבוש.

און מיין סיראַטע באַדאַרף נישט קיין „אַפּהאַוויזאַציע“. ער
זינגט מיט זיין מעצאַ-וואַטישע, און סײַ איז גענוג.

משה-חצקל.

איך גיב דיר אַוועק דריי „מעצאַ-וואַטישעס“ פאַר איין „אַמר
די אליעזרלי“.

מרדכי-ליבוש
 און איך שענס דיר אוועק צען „ר' אליזרלעך" פאר איין מעצא-
 וואַטשע.
 משה-הצקל
 די ביסט אליין א מעצא-וואַטשע |
 מרדכי-ליבוש
 און דו ביסט א מנוול |
 משה-הצקל
 און דו ביסט א וואַריאַט |
 מרדכי-ליבוש
 און דו פארשטייסט אין חזנות, ווי מיין שטיינול |
 משה-הצקל
 און דו, ווי א חזיר אין פאַמעראַנצן |
 מרדכי-ליבוש
 כאַמרוק |
 משה-הצקל
 פאַסקהדניאַק |
 מרדכי-ליבוש
 פעטיש ביסטו ווערט | אזא פאַרד |
 משה-הצקל
 און דו ביסט אליין א פאַרד |
 מרדכי-ליבוש
 די באַהד לאַז אָפּן |
 משה-הצקל
 און דו לאַז אָפּ מיין באַהד |
 מרדכי-ליבוש
 לאַז אָפּ, זאָג איך דיר... איך... איך האָב נאָך היינט נישט
 געגעסן...
 ביידע ווערן ווייכער.
 מרדכי-ליבוש
 און איך האָב, מינסטו, היינט יאָ געגעסן? נאָך אין מיין
 מויל נישט געהאַט. עך משה-הצקל, משה-הצקל.

משה-חצקל

אינהערהיים זיצט מען הונגערדיק... א ווייב מיט קינדער...
מחרכי-לייבוש, עך, עך, עך...

מרדכי-ליבוש

און ביי מיר אויך נישט בעסער... דאָס ווייב מאָנט אויף שבת...
די קינדער ווילן עסן... עך, עך, עך... מען זאָל עס קענען פאַר-
דינען אַ גראָשן...

משה-חצקל

נאָך היינט קיין גלאַז טייַ נישט געטרונקען.

מרדכי-ליבוש

כלו כל הקיצים... עך, עך, עך...

ביידע הייבן אָן צו זינגען, פריער שמילער, דערנאָך שמאַרקער און ווייטיק
לעכער, ווי דאָס גאנצע בימערנזש פון די הערצער זאָל זיך אויסלאדעווען
אונדרויסן און זיי פארגייען זיך מיט גרויס דבקות און הארציקייט.
ביידע צוזאמען.

משה-חצקל

צו-ר יש-רא-אל קו-מה בעז-רת יש-רא-אל |

מרדכי-ליבוש

זכור ורחמיך... וכלה דבר... חרב ורעב... רעב וחרב... חרב
רעב... אי-אי-אי, אוי-אוי-אוי |

משה-חצקל

טאמעניו, פאָמערל... אי-אי-אי... קומה בעזרת | קומה
בעזרת...

מרדכי-ליבוש

אי-אי-אי... טא-טא-טא |... הבט משמים |...

עס קומט אָן אַ פּאָליציאַנט.

פאָליציאַנט

צאָ זא האַלאַס | וואָס פאַר אַ טומל? דאָ דיאַבלאָ |... צום
טייוול | וואָס פאַר אַ געזאַנג אַביסל |

די יידן פארענטפערן זיך:

מרדכי-ליבוש.

פראשען פאנא, יא יעמו שפעוואם,, השכבניי, בא אן מווי,
זשע סיראטע יעסט דראנג, טאקי היצעלן

משה-חצקל.

א יא יעמו,, רי אליעזר... ניעך ווידושי, זשע יאסעלע מא
קלאוואטור אי מא,, קוועטש."

פאליציאנט.

צא זא,, קוועטש,, צא זא,, זאזער"ן דער פאליציאנט הייבדאן
שרייען: יא וואס דא קאמיסאריאטן דא דיאבלעאן מארשן

פירט זיי אונעס.

צרות פון יידישקייט

סצענע איז וואגאן

פ א ר ש ר י ב ע ן :

אינגאץ — א יונגערמאן, אנגעמון ספארטמעניש אין א רויזעמאנאל און
א הארטן קאפעליוש. פארמאגט צוויי שוינע וואלזעס. זעט
אויס ווי א קריסט.

א טאמאשאווער ייד.

א לאדזער ייד.

א זעגזשער ייד.

א דיקער ייד — א יונגערמאן אן עסער, וואס האלט זיין באן-בילעט ארויב-
געשמעקט אין קאפעליוש.

א ווייבל מיט א קינד.

יענקל — איר מאן.

א ייד פון הערינג.

א געלער פאסאזשיר.

ארט: אויף א ווארשעווער וואקזאל 15 מינוט איידער דער צוג רירט.

א וואגאן דרימער קלאס. פון ביידע זייטן — בענק און
 פאליצעס. קעגנאיבער אין הינטערגרונט — דער קארדאָר
 פון וואגאן און א פענסטער. א קורצע וויילע איז דער וואגאן
 פוסט. פלוצלינג, פון הינטערגרונט, לינקס, באווייזט זיך א
 קנויל מענטשן, וואס רויסן און שטופן זיך מיט א ליאָרם אין
 וואגאן ארויזן. משמעות, אז מען האט נאָרוואַס געעפנט דעם
 וואגאן — עלטערע און יונגערע יודן מיט פעקלעך, קוישן
 און וואליזעס. א ווייבל מיט א קינד אויף די הענט. א גער
 דראנג, א געשרוי און אן אַמפּערניש. שטימען:

דיקער ייד.

אַבער לאָזט א דורך!

טאָמאַש אַזווער ייד.

געזען אַביסל נישט אַהין, נישט אַהער! זיך אוועקגעשטעלט...

ווייבל.

איר וועט דאָך מיר צעקוועטשן מיין קינד, וועט איר מיר

צעקוועטשן! גולנים! מעהדער!

זעגזשער ייד.

און יאָך טראָג אייער, טראָג יאָך!... אַסטראָזשנע! אַסט-

ראָזשנע!

לאָדזער ייד.

די האַנט לאָזט אָפּ, די האַנט!

ווייבל

אן אויג האָט ער מיר שיער נישט אַרויסגענומען מיט זיין קאַסטן. מען זאָל דאָס נישט רחמנות האָבן אויף אַ פרויענ-צומער מיט אַ קראַנק קינד אויף דער האַנט. רופט: יענקל, יענקל!

זעגזשער ייד.

עמיץ וועט דאָך צעקוועטשן די אייער, וועט עמיץ צעקוועטשן. עמיץ זעט נישט, אז יאָך טראָג אַ קויש מיט אייער, טראָג יאָך?

ווייבל

יענקל! יענקל! אַ וויסטע מהומה זאָל אויף דיר קומען! וווּ ביזטו? | יע—נ—קל!...

דער וואַגאָן ווערט אַנגעפילט פון די פאסאזשירן און מ'פאַרכאַפט ערמער, מען שטופט פּעק אויף די פּאַליצעס. איין פאַק שטופט אראָפּ דעם צווייטן, פאלט, טרעפט עמעצן אין קאַפּ, מען זעצט זיך ווי-נישטראַיז איין. לאַדער ייד.

שוין... איך האָב שוין מיין פּלאַץ — פו—פו! פאַכעט זיך מיטן קאַפּעליוש.

טאַמאַשאָווער ייד.

אַט האָ זיין איך! ווישט דעם שווייס. אַט דאָ, יידן, מיין פּלאַץ! דיקער ייד.

און איך זיין מיר דאָ. או—או! שוויצט.

ווייבל

גולנים! מען זאָל נישט רחמנות האָבן אויף אַ פרויענצומער מיט אַ קינד... יענקל! יענקל!

זעגזשער ייד.

אינמיטעשטשענדיק אַ קאַסטן אויף דער פּאַליצע:

יידן, דאָ איז אייער, פאַרנעמט נישט, יידן. זעצט זיך אַוועק, נעמט אַרויס אַ ביכעלע אין צעזינגט זיך איבער אַ חשבון: האָב איך געגעבן וועלוולען פאַר דריי שאַק אייער — 50 זלאָטעס. אכסניא — 7 זלאָטעס. טראַמוויי נומער 4 — 20 גראַשן. טאַ וווּ איז מיין געלט? און וווּ זענען מיינע אייער?

דער טאמאשאווער און דער לאדזער ייד מאפן דערווייל די קאפאמע בייס
זעגזשער ייד און אמפערן זיד.

לאדזער ייד.

א קאנטאר... א שיינער קאנטאר...

טאמאשאווער ייד.

וואס פאלט איך איין? א שעוויאָט.

לאדזער ייד.

און אפשר א גארבאדין?

טאמאשאווער ייד.

שוין גיכער אן אלפאגע...

לאדזער ייד.

משוגע, מיינע שונאים! איר זענט קיין מבין נישט.

טאמאשאווער ייד.

זענט איר א מבין!...

זעגזשער ייד.

אָבער לאָזט מיך רעכענען! 18 אייער מיט 27 אייער האָבן

מיר א קימא-לאָן פון 40 אייער. 19 אייער פון 30 אייער, האָבן

מיר א קימא-לאָן פון 11 אייער. טאָ פרעגט זיך: וווּ זענען די

אייער?

ווייב!

יענקלן יענקלן דער צוג גייט דאָך שוין באַלד אָפּ! יידן,

ווער האָט געזען מיין יענקלען? לויפט צו צום פענסטער און

שרויט ארויס: יידן, טאָמער וועט איר זען מיין יענקלען, זאָלט

איר אים זאָגן, ער זאָל אייננעמען א מיתה-משונה!...

דיקער ייד.

כאָפּט זיך צום קאָפעליוש:

יידן, מיין בילעטן יידן! איך האָב פאַרלוירן מיין בילעטן

לאדזער ייד.

דרייט אום דעם קאָפעליוש, זייט מוחל.

דיקער ייד.

דרייט אום דעם קאָפעליוש און געפינט דעם בילעט:

נעמיינט, אז איך בין שוין אָן א בילעט... נו, איצט קאָן מען

עפעס נעמען אין מויל אריין. שלעפט אראפ א קויש, פאקט אויף
אין נעמט עסן. יידן, ווער האָט אַ מילכיג מעסער? עסט אויף
ביידע באַקן. צו דעם זעגזשער ייד: אָבער גיט זיך אַביסל
אַ רוק, מען קאָן דאָך נישט עסן.

זעגזשער ייד.

צום טאַמאַשאָווער:

איז ווױהין פּאַרט אַ ייד?

טאַמאַשאָווער ייד.

קיין טאַמאַשאָוו. צום לאַדזער יידן: און איר ווױהין?

לאַדזער ייד.

קיין לאַדוו. צום זעגזשער ייד: און איר ווױהין?

זעגזשער ייד.

קיין זעגזשע.

ווייבל.

אַ דונער האָט מיך דערשלאָגן! פאַרפאַלן געוואָרן מיין יענקל
מיטן בילעט! יענקל!!! יענקל!!!

עס קומט אריין איגנאַץ, קוקט זיך ארום. עס ווערט פלוצלינג ישטיל און
רויק, ווי מען וואַלט עס אָפּגעשניטן מיט אַ מעסער. אַלע זעצן זיך אַוועק
סטאַמעטשנע, דער זעגזשער ייד באהאלט דאָס נאַמוי־ביכל און הערט אויף
צו חשבונען, דער טאַמאַשאָווער ייד באהאלט דעם קויש און הערט אויף
צו עסן.

איגנאַץ.

מאָזשאַ? (*).

אַלע.

מאָזשאַ! מאָזשאַ! ... פּראָשען! זיוויעלקים אָוושעם! ...

איגנאַץ.

ווייזט אויף אַ פּלאַץ לעבן פענסטער:

טשי טאָ מיעיסצע וואָלנע?

(*) די פּוילישע ווערטער קענען אין יעדן לאַנד, וווּ אונזערע יידן
וויינען, פּאַרשוישט ווערן אויף די באַטרעפּנדע ווערטער און אויסדריקן
פון יענער לאַנדס־שפּראַך.

וואָלנאָ, פּראָשען פּאַנא, וואָלנאָ! מען קוועמט זיך צוזאמען
און מען מאכט אַ פּלאַץ ביים פענסטער. מען רוקט אָפּ די פעקלעך
אויף די פּאָליצעס און מען מאכט אַ פּלאַץ פאר זיין וואַלזע, פאר
זיין קאפעליש און שמעקן.

זענזשער ייד.

פּראָשען פּאַנא, ניעך סיעביע פּאַן האָבי באַקוועם...

אינגאָץ.

דויענקויע... דויענקויע...

זענזשער ייד.

פּראָשען, פּראָשען... ניעמא זא צאָ...

אַלע בלויבן זיצן העכט סטאַמעטשנע. דאָס וויבל וויל זיך צעשרויען
„יענקל“, נאָר ביים ערשטן קוויטש שלאָגט מען איר אויבער.

שטימען.

שא, שש... שש... קיין חרפה! קיין בושה!... אַ קריסט
זיצט!...

פּווע.

אינגאָץ.

פּראָשען פּאַנסטווא, קטורא מאַזשע ביטש טעראַז גאָדזינא?
די יידן כאַפּן זיך צו די זייגערלעך.

לאָדזער ייד.

פּראָשען פּאַנא, זיוועלקים אָוושעם. טעראַז בענדזיע אַקוראַט
פּונקטואַלניע פיענטש מינוט פּאַ ופּול פּשעד פּיאָנטעי.

זענזשער ייד.

אַליעזש דאָי פּאַן ספּאַקוי טוואַאָים זעגאַרקיעם. מאַזשע פּאַן
גאָ זשוטשיטש פּאַד טראַמוויי נומער טשטערי... מאָי זענאַר
יעסט „בראַניטשניי“ ווערלוג מאַיעמו זעגאַרקאָווי „בראַניטש-
נעמו“ בענדזיע אַקוראַט, פּראָשען פּאַנא, טושי קוואַדראַנסי
נא, פּראָשען פּאַנא... פּיאָנטעי.

דיקער ייד.

אַ מאָי זענאַר יעסט „אַמעגאַ“, אי באַדזשי יאַק ראַטושא, מאָי

יעסט נאָסטאָוויגני וועדלוג סיגנאלו אָד ראַדיאָ. יאָ מאַם
ראַדיאָ, פּראָשען פּאַנסטוואָ...]

ל אָדזער ייד.

דאָי ספּאָקוי טוואָים ראַדיאָ!... מאָי זעגאר אידזשע יאָק סלאָ-
נעטשני זעגאר וויסאָסקים אָגראָדזיע וויזארשאָויע... טערזאָ
פענדזיע אַקוראַט, פּראָשען פּאַנאָ, טשטעחע מינוטי אי פּול
קוואַדראַנסע פּשעד פּול דאָ שוסטעי.

ט אַמאַשאָווער ייד.

ניע זאַטשינאַ שיען אי ניע וויפּושטשאַ שיען... וועדלוג מאָ-
יעמו זעגאַרקאָווי... — —

איגנאַץ.

דזיענקויע, פּאַנאָויע, דזיענקויע! פּויוע. דאַס ווייבל גיט אַ גע-
שרוי ארויס „יענקל“, נאָר זי ווערט אוינגעשטילט: „שש, שש...
אַ פּריץ זיצט“. ווידער אַ פּויוע.

איגנאַץ.

פּראָשען פּאַנסטוואָ, קעדי נאַש פּאַטשאַנג אָדכאָדזשי?
די יודן כאַפּן זיך צו די „רויוועפלענער“ פּון די קעשענעס.

ל אָדזער ייד.

זויויעלקים אָוושעם, פּראָשען פּאַנאָ, וועדלוג מאָיעמו ראָז-
קלאַדאָווי יאַזדאָווי, נאַש פּאַטשאַנג אָדכאָדזשי אַקוראַט, אַ,
פּראָשען פּאַנאָ, אַ פּיאָנטעי.

ט אַמאַשאָווער ייד.

דאָי פּאַן ספּאָקוי זיטוואָים „האַקלאַד-יאַזדאָוויס“... טוויי ראָז-
קלאַד יאַזדי יעסט סטאַרי, אַ מאָי יעסט נאָווי. וועדלוג מאָ-
יעמו פּאַטשאַנג, פּראָשען פּאַנאָ, אָדכאָדזשי...

זענזשער ייד.

ניע זאַטשינאַ שיען אי ניע וויפּושטשאַ שיען. יאָ טעזש מאַם
האַזפּיסאַניע פּאַטשאַנגווי. וועדלוג מאָיעמו פּאַטשאַנג, פּראָשען
פּאַנאָ, אָדכאָדזשי —

דיקער ייד.

אידזש, פּאַן, טוואָים „האַספּיסאַניעס יאַזדי“! מאַזשעש נאָ
זאַמאַרינאָוואַטש וויקאַפּוסטו. טוויי יעסט נאַ „בליזקי רוד“

א מאי יעסט נא, דהאלעקי דוך" ווערלוג מאיעמו, דאליעקא-
רובעמו האסקלאהאוי יאודי", פאטשאנג בענדויע יעשטשע
סטאל אקוראטינע, פונקטואלניע שעדעם מינוט, אי, פראשען
פאנא, מזשי סעקונדי...

איגנאץ.

דויענקויע, דויענקויע...

אלע.

פראשען, פראשען... ניעמא זא צא.

לאדזער ייד.

זויעלקים ארושעם.

פויזע.

דאס ווייבל.

שוסט אויס:

יענקל א קלאג צו מיר! יען — — —

אלע.

שמילן זי אוין:

שש, שש... א חרפת פאר א קריסט, א חלול השם...

פויזע.

איגנאץ.

נעמט ארויס א פאפיראס און וויל פאררויכערן.

לאדזער ייד.

רוקט אים אונטער זיין רויכערנדיקן פאפיראס:

פראשען נאימאצניעי, פראשען.

טאמאשאווער ייד.

שלאגט אים איבער:

אליע צא פאן דאבי? טא ניעוואלנא... אד פאליאנצענגא פא-
פיעראסו, פראשען פאנא, ניעוואלנא זאפאליטש... מאזשע
יעסט פאן כארי נא וואנטראבע, אלכא נא כראניטשני
קאטאר פליזומע? הא? יא מאם, פראשען פאנא, זאפאל-
ניטשקען... זאגראניטשנאן זאפאלניטשקען, טשיק — אי גא-
טאווא!... די מאשינקע צינדט זיך נישט אן.

זעגזשער ייד.

אלעזש דראי פאן ספאקוי זיטוואַיאָן זאפאלניטשאָן. זינגט מיט
א גמרא-ניגון: זאפאלניטשאָ דאָברא זשעטש, אלע פושי זא-
פאלניטשאָ טשעבא מיטש זאפאלקע... נעמט אַרום א זאפאלקע,
צינדט אָן איגנאַס פאפיראַס: פראָשען אי דזיענקויע...

איגנאַץ.

דזיענקויע, דזיענקויע...

לאָדזער ייד.

זויעלקים אָוושעם.

פויזע. איגנאַץ נעמט אַרום א ציימונג און נעמט לויצענען. אלע זיצן מיט
גרויס דרד-ראַץ. דאָס ווייבל שיסט ווידער אויס: „יענקל'ן נאַר מען
האָט איר איבער: שש... שטילער! דער קריסט לייענט... נישטאָ קיין
חרפה און קיין בושה!...

פויזע.

עס קומט אַרוין א פרושער יידישער פאַסאַזשיר, א געלער. ער קוקט זיך אַרום,
זוכט אָן אַרמ, קוקט זיך איין אין איגנאַצן און דערקענט אים.

געלער פאַסאַזשיר.

אהא, גרשון-דוד!... זע נאַר!... איך האָב דאָך דיך גאַרנישט:
דערקענט... פונטוואַנען פאַרסטו? און ווהיין פאַרסטו?...

איגנאַץ.

גראַבט איין דאָס פנים אין דער ציימונג און שלעפט זיין פרוינט שטילער-
הייט בוי דער פאלע: זיץ!... זיץ!...

געלער פאַסאַזשיר.

הערט נישט.

איז וואָס-זשע מאַכסטו, גרשון-דוד? וואָס מאַכט דיין פעטער
גדליהו דער חזן און דיין שוואַגער מענדל דער מוהל?...

איגנאַץ.

שיפעט:

זיץ!... זיץ!... שש... שש!...

דער נויער פאַסאַזשיר ווערט אַנטשוויגן. קוועטשט זיך אַרוין. אלע יידן
אַמעסען זיך אַפ מיטאַמאַל, ווי אַ שווערע משא זאל זיי אראַפּפאלן פון האַרצן.

שטימען.

א יוד גאר?!

לאדזער ייד.

אבי מיר האבן געמיינט...

טאמאשאווער ייד.

פכע...

זעגזשער ייד.

מניע...

דיקער ייד.

גיט זיך א קוועטש אביסל פעטערן

הייבן זיך אן איבעררוקן אויף די ערדער און קוועטשן איינער דעם אנדערן.

לאדזער ייד.

גיט זיך א רוק, פעטער.

טאמאשאווער ייד.

אזוי... א קוועטש.

דיקער ייד.

נאך אביסל.

זעגזשער ייד.

צו אינגאצן:

זייט פארויכטיק, רי ייד, דאָ פיר איך אייער. נו, און איצט

קאָן איך זיך דאָך נעמען צום השבון. נעמט ארויס דאָס נאָמיך

ביבל און נעמט-השבונען: 25 זלאָטעס פאַר 5 שאַק אייער

ירוחמען, 31 זלאָטעס מיט א האַלב פאַר א קויש אייער פון

לייבן, טאָ ווו איז מיין ג—ע—לט און ווו זענען מיינע אייער?

דער לאדזער און טאמאשאווער ייד שמעקן דערווייל אריין די קעפ אין

דער צייטונג, וואָס אינגאָץ ליווענט.

דיקער ייד.

קאָן איך מיך דאָך צוריק נעמען צו מיין עסן!... האָסטו גע-

העט, איבערגעשלאָגן מיך אינמיטן-דרינען. שלעפט אַראָפ זיין

קויש, פאַקט פאנאנדער און נעמט זיך צו דער סעודה. יידן, ווער

האַט אַ מילכיק מעסער?

דאָס ווייב 5

גוט זיך אַ כאָפּ אויף מיט אַ קוויטש:

אַ דונער האָט מיך דערשלאָגן | אַ שלאַק האָט מיך געטראָפּן...
יענקל | | יענקל | | וווּ ביזטו, צו אַלדע פינסטערע יאָר? | |
יידן, ווער האָט געזען יענקלען? ... ער האָט דאָך דעם בילעט |

די קער ייד.

כאַפּט זיך טאַפּן דעם קאָפּעליוש:

יידן, מיין בילעט | איך האָב פאַרלוירן מיין בילעט |
זעגזשער ייד.

קערט אום, זייט מוחל, אייער קאָפּעליוש.

די קער ייד.

קערט אום דעם קאָפּעליוש און געפינט דעם בילעט.

נו, האַטקען גאָט, איצט קאָן מען זויטער עסן.

דער לאַדער און טאַמאַשאָווער האָבן אזוי ארוינגעטון די קעפּ אין
איגנאַצס צייטונג, אַז איגנאַץ קאָן שוין גאַרנישט לייענען.

איגנאַץ.

יידן, איר לאָזט האָך מיך נישט לייענען |

לאַדער ייד.

ווער לאָזט אייך נישט לייענען, ווער? איר לייענט, ווילן
מיר אויך לייענען.

טאַמאַשאָווער ייד.

איז אייך גוט, אז איר האָט אַ גוטע האַיה, קאָנט איר זען פון
ווייטן... איך האָב אָבער אַ קורצע האַיה, מוז איך זיך איינקוקן...
איגנאַץ וואַרפט זיי צו די צייטונג און שטעלט זיך אַוועק ביים פענסטער,
איבערלאַזנדיק אויף זיין פּלאַץ זיין קאָפּעליוש. די יידן צערויסן די
צייטונג אויף צוויי העלפט און לייענען. איגנאַץ עפנט אויף די פענסטער:
דאָס ווייב |

אַלע מיינע צרות צו זיין קאָפּ, צו זיין לייב און לעבן, הענט
און פיס | פעטער | איר זעט נישט, אַז איך זיין מיט אַ קראַנק
קינד? פאַרמאַכט די פענסטער, פאַרמאַכט |

איגנאַץ ציט ארויף די פענסטער.

ל אָדזער ייד.

עפנט אויף די פענסטער | נישקשה | זאָל אַרײַן אַביסל לופט.

איגנאַץ עפנט די פענסטער.

טאַמאַשאָווער ייד.

פאַרמאַכט די פענסטער | אַ קראַנק קינד, און ער דאַרף לופט,

פּאַוויעטשע | פאַרמאַכט |

איגנאַץ ציט אַרויף די פענסטער.

דיקער ייד.

פאַרט קיין אַטוואָצק, וועט איר האָבן פּאַוויעטשע | ... אַז

מענטשן זאָגן, מען זאָל פאַרמאַכן, דאַרף מען פאַרמאַכן | ...

זעגזשער ייד.

אַבער אַז אַ העלפט מענטשן זאָגן, עס זאָל זיין אָפּן, דאַרף

זיין אָפּן. עפנט, עפנט | מענטשן דאַרפן האָבן „פּאַוויעטשע“.

איגנאַץ וויל אַראַפּשלעפּן די פענסטער.

דאָס ווייבל.

איך וועל אייך געבן אַן עפּן, אַז איר וועט דערזען אייער

פּאָבען פּון יענער וועלט | פאַרמאַכט די פענסטער, פאַרמאַכטן

אַ קראַנק קינד |

דיקער ייד.

פעטער, גיט אַכטונג, אפּשר וועט מען טראָגן לימאָנאַד.

איגנאַץ לאָזט אָפּ די פענסטער און וויל זיך צוריק זעצן אויף זיין פּלאַץ.

זיין פּלאַץ איז שוין פאַרנומען פּון דעם זעגזשער יידן, וועלכער זיצט

שוין אויף איגנאַצס קאַפּעליוש און חשבונט.

איגנאַץ.

נעמט נישט פאַר אומגוט, ר' ייד, ס'איז מיין פּלאַץ.

זעגזשער ייד.

וואו? ענקער פּלאַץ? מיט וואָס איז עס ענקער פּלאַץ? עטץ

האַט עס אָפּגעקויפט?

איגנאַץ.

איך בין דאָ געזעסן פּריער.

זענזשער ייד.

אז עמיץ זענט דאָ געזעסן פריער, מעג יאָך האָ זיצן צינדער.
געזען אַ חזקה לָאָזט מיך חשבונען, לָאָזט מיך.

איננאָץ.

אָבער מיין קאפעליוש! איר זיצט דאָך אויף מיין קאפעליוש.

זענזשער ייד.

ווע? ענקער קאפעליוש? וואָס דארפט עמיץ אייער קאפע-
ליוש? ווע? עמיץ גייט שוין אַראָפּ? דער פּאָטשאַנג האָט
זיך נאָך גאַרנישט גערירט... איבעריקנס, נאָמיץ ענק אייער
קאפעליוש. שלעפט ארויס אַ שטארק צעקנויטשטן קאפעליוש פון
הינטער זיין געזעס. נאָמיץ אים, אויף דעם האָט איר אַ רעכט...

איננאָץ.

געמאַכט מיר פון מיין קאפעליוש... אַ ייד האָט עס אַ העזת...
אַ פרעמד אָרט פארנעמען.

אינגאָץ לויגט אַוועק זיין קאפעליוש אויפן פּאַליצע, איבער דעם אָרט, וווּ
ער דארף זיך זעצן און קוועטשט זיך אריין צווישן דעם לאַדזער און
טאַמאַשאָווער יידן.

די צוויי יידן פון ביידע זייטן הייבן אָן באַטאַפן די סתירה פון זיין מלבוש
לָאָדזער ייד.

איך מיין, אז דאָס איז מאַרינגאָ.

טאָ מאַשאָווער ייד.

און איך מיין, אז דאָס איז שעוויאַט.

לָאָדזער ייד.

מאַרינגאָ.

טאָ מאַשאָווער ייד.

שעוויאַט. א.

די קער ייד.

רויסט איבער דאָס עסן און מישט זיך אויך אריין;
און איך מיין, אז דאָס איז גאָר אַלפּאַגע.

זענזשער ייד.

מיט אַ ניגון פון גמרא:

שוין גיכער נאַרפאַרדין.

לאדזער ייד.

האקט נישט קיין משייניק...

אינגאץ.

אבער לאָזט מיך אָפּ. וואָס האָט איר זיך צו מיר צוגעטשעפעט?
עס קומט אַרײַן אַן אַנגעפּעלצטער פּאַרשמאַלצענער ייד מיט אַן עמער.
ער קוקט זיך אַרום. באַמערקט איגנאַצן. ווענדט זיך צו די אַרומיקע יידן
מיט אַ שטילער פּראַגע, אַטווייזנדיק מיט אַ פינגער אויף איגנאַצן.

הערינג-ייד.

אַ יהודי?

שטימען.

אַ יהודי... אַ יהודי... מאַחינו...

הערינג-ייד.

אַזױ? אַ מאַחינו בנ־ישׂראַלניק? גױט צו צו איגנאַצן אַן צע-
רעמאַניעס, נעמט אים פּאַנאָדער די קני, שטעלט זיך אַרײַן צווישן זײַנע פּים
אויף דער באַנק, נעמט אַראָפּ דעם קאַפּעליוש פּון פּאַליצע, טוט אים אַן
אויף איגנאַצעס קאַפּ, שטעלט אַרויף דעם עמער אויף דער פּאַליצע, גױט
צו צום פּענסטער, גיט אַ רױב די פינגער אין שױב און נעמט זאָגן
„קטורת“. איגנאַצן כאַפּט זיך, אז עס קאַפּעט אים עפּעס אין קאַלנער.

אינגאץ.

וואָס איז דאָס? ... וואָס קאַפּעט עס מיר אין מיין קאַלנער? ...
צו דעם יידן פּון עמער: ר' ייד, וואָס קאַפּעט עס דאָרט פּון
איער עמער?

הערינג-ייד.

הערינג-ייד. דאָס פיר איך הערינג.

אינגאץ.

איז דאָ אַן אָרט פּון הערינג? עס זאָל רינען אין קאַפּ?

הערינג-ייד.

ווי דען זאָל איך עס האַלטן, אין בוזעם-קעשענע? בין איך
נישט אַזאַ ריסטאַקאַהאַטן האָט איר געזען אַן אַנטיסעמיטניק
אויף הערינג... דאַכט זיך, אַז עס קומט צום עסן, האָט איר
אויך ליב אַ שטיקעלע הערינג.

דיקער ייד.

פעטער, פארקויפט מיר א הערונג צום אפעטיט.

הערינג-ייד.

איך פארקויף נישט לאחדים, פארקויף איך נישט. איך בין
א הוהט-סוחר.

אינגאץ.

צום טייוול! לאזט איבער דעם פלאץ, וועלכער ווערט גלייך פאר-
כאפט פון דעם ייד פון עמער, און אליין זעצט ער זיך אוועק
לעבן ווייבל.

דאס ווייבל.

פאסט-אויף, פעטער, איר זעט, קיין עין-הרע, א ברייטער
מחותן. שפילט זיך מיטן קינד. זע נאָר, קינד מיינס, זע נאָר,
אַט איז אַ פעטער... שפיל אַביסעלע, קינד מיינס, מיטן פעטער.
רייס אים אַרױף די ברילן. אַט אזוי, האָב נישט קיין מורא,
עס איז נישט קיין דאָקטער... זע נאָר, זע נאָר, ווי עס
שמייכלט צו איך... תנא מיינערן חכם מיינערן אַ געזונט
דיר אין דיין פלאַטשיקער נאָז!...

עס דערהערט זיך אַ פיף פון קאַנדוקטאָר. דאָס ווייבל וואַרפט אַריין דאָס
קינד אינגאַנצן אין שוים: אוי! אַ דונער האָט מיך דערשלאָגן!
געוואַלט, יידן, וווּ איז מיין יענקל? !!! יענקל !!! דער פאָ-
טשאַנג גייט שוין אוועק און ער איז איינגעזונקען געוואָרן!
געוואַלט, יידן, וואָס טו איך !!! יענקל! יענקל! אַ מהומה!
אַן אויסכאַפעניש! אַ מיתה-משונה!... אַ ניכפה!

אינגאץ.

כאפט זיך, אז עס איז אים נאס די פאלע.

יידענע, נעמט צו אייער קינדן זעט נאָר, ווי עס האָט מיך
נאָס געמאַכט!...

ווייבל.

אַ פניחה, אַ כאַלערע זאָל אים אויסכאַפן היינטיקע נאַכט!
יענקל !!! וווּ ביזטו? נישט זען זאָל מען דורך, יענקל!...
עס לויפט אַריין יענקל אַ פאַרסאַפּעמער.

איך זוך דאך דיך ארום, דו האסט דאך זיך געזעצט נישט
אין דעם צוג, ער גייט דאך גאר קיין לעמבערג און מיר דארפן
קיין פרושקאווי. קום גיכער, דער צוג רירט זיך!

ווייב

אוי, וויי איז מיר, יידן! אן אומגליק האט מיך געטראפן! ...
יענקל, העלף מיר! ווו איז דאס קינד? כאפט דאס קינד פון
איגנאצעס הענט. נעם די פעקלעך! ווו זענען די פעקלעך?
הויבט אן כאפן פעקלעך — נישט אירע פעקלעך. אין וואגאן
ברעכט אויס אן אמתער גיהנום. פעקלעך פאלן פון די פאליצעס
אויף איגנאצעס קאפ. דער זעגזשער יוד שרויט: יידן, גיט אכטונג,
די אייער! ... איר וועט מיר אראפפוארפן די אייער! דאס ווייבל
מיט דעם קינד, מיט יענקלען לאזן זיך צום ארויסגאנג.

איגנאצ

ניין, איך וועל פונדאנען אנטלויפן! איך מוז אריבערגיין אין
אן אנטער וואגאן. דא איז נישט אויסצוהאלטן! ... גייט עס צו
אדרי שווארצע יאר! כאפט דעם געלן פאסאזשיר פאר די לאזן,
טרויסלט אים ווי א לולב און שרויט: גלן, רוצח! וואס האסטו
געהאט צו מיר? וואס האסטו צו מיר אָנגעהויבן רעדן
יידיש? יידיש רעדסטו צו מיר? ווייסט נישט, אז צווישן
יידן הארף מען זיין א גוין צווישן יידן הארף מען רעדן
גויש. דו הערסט? גויש! האסט דאך מיך געקוילעט אן
א מעסער! ... אן א מע-סער... הויבט אן כאפן זיינע פעקלעך,
א מושעניצע.

א שטיקל ראדיא נאך
הברלה

א ט צ ו י ע

פאר שרייבען:

פיניע.

ריגעצל.

פיניע — א יונגעראמן, א באלעפעסל, אן איידעם אויף קעסט, איז זייער פארקאכט אין ראדיא.

ר' געצל — א ייד, א ליטוואק, איז א סקעפטיקער, מיט א פנים, וואס זאגט אויף אלץ „בוין“. אפילו די בארד וואקסט אים קידערזווידער און זאגט אויך „בוין“.

ציוט — שבת-צונאכטס פאר הדב'לה.

פ י י ד ע .

קומען אריין פון דער גאס שבתדיק אנגעטון. פיניע לויפט א פריער און שלעפט נאך ר' געצלען.

פ י נ י ע .

קומט, קומט ר' געצל, קומט, קומט אריין, וועל איך איך מכבד זיין מיט א שיין שטיקל ראדיא נאך הדב'לה, וועט עס זיין פימפער לנמן...

ר' געצל .

נוט-וואך! נוט-וואך!... מניע... ווי זאגסטו? ראדיא? ... מהיכא תיתי... דו ווילסט פון מיר מאכן חוזק? ... מאך. נאך געדענק, פיניע | האסט נישט געטראפן דאס ארט... איך בין מיר א ייד, וואס הייסט ר' געצל... אן איראניטישעסקער און א פעסימי-טשעסקער, וואס קוקט אויף דער וועלט איראניטישנע... און וואס לאזט זיך נישט אזוי לייכט שפיען אין קאשע...

פ י נ י ע .

אבער וואס דארפט איר אזוי לאנג ברייען, ר' געצל, אט וועל איך אָנשמעלן דעם אפאראט, וועלן מיר זען, וואס וועט איר דעמאלט זאגן!... טוט נישט אויס דעם מאַנאל און נעמט זיך תיבה פארן אפאראט.

ר' געצל .

הייסט עס, ווילסטו, אז איך, ר' געצל, א ייד מיט א באַרד, זאל גלויבן, אז דורך דעמדאזיקן קעסטל מיט איבערגעקערטע פסחדיקע כוסות וועסטו רעדן פונדאנען קיין מצרים און פון פדן-ארם ביז סקיערנישוויץ!... און וועמען — מיך? דעם איראניטישעסקן און פעסימיטישעסקן מענטשן! און אז ר' געצל

וועט נישט גלויבן, וועט מען מיך דערפאר שמייסן אויף יענער
וועלט?

פ י נ י ע .

וואָס הייסט, איר גלויבט נישט אין האַדיאָ? אַ וועלט גלויבט
— און איר גלויבט נישט!

ר י ג ע צ ל .

און אז אַ וועלט וועט זיך אָפּשניידן די נעז, וועל איך זיך
אויך לאָזן אָפּשניידן? אַ וועלט איז בלינד. אַלמאי אַ וועלט
גלויבט, אז די עהר דרייט זיך! אַלמאי אַ וועלט גלויבט, אז
עס איז האָ אַן אַווסטראַליע אויף דער וועלט מיט אַ נאָרדפּאָל,
מיט מיקראָבן? אַלמאי אַ וועלט גלויבט אין כאַליערע?

פ י נ י ע .

גלויבט איר אין כאַליערע אויך נישט? אַי, ר י ג ע צ ל!

ר י ג ע צ ל .

אין מיין שוויגער גלויב איך. ווייטער איז עס אַ מאַדע-זאָך.
מאַכט זיך אין איין שטאָט כאַליערע, פאַרקוקט זיך אויף איר
אַ צווייטע שטאָט און מאַכט אויך אַ כאַליערע; מאַכט איין
שטאָט אַ קאָנאָליזאַציע, מאַכט די אַנדערע שטאָט אויך אַ קאָ-
נאָליזאַציע; מאַכט זיך איין שטאָט ראַדיאָ, מאַכט אַ צווייטע
שטאָט אויך ראַדיאָ. אַן איינשמועסעניש און — פאַרטיק!

פ י נ י ע .

וואָס הייסט, אַן איינשמועסעניש? און וווּ איז דער שכל פון
טעלעפאָן? אין טעלעפאָן גלויבט איר?

ר י ג ע צ ל .

טעלעפאָן איז אַן אַנדערע זאָך. טעלעפאָן האָט אין זיך דראָט.
אין טעלעפאָן איז דער שכל אַ פשוטער: ס'איז ווי אַ הונט.
שמעלט זיך אויף און ווייזט אויף פיניען. אָט ביסטו, לַמשל,
דער הונט און אָט האָ פון הינטן איז דיין וויידל... גיט מען
דיר אַ קוועטש פאַרן וויידל, מאַכסטו האַוו-האַוו-האַוו דאָס
איז טעלעפאָן מיט דראָט. דער הונט איז דער דראָט.

פ י נ י ע .

אויב אזוי, איז ראַדיאָ דיזעלבע זאָך, נאָר אַן אַ הונט.

די געציל.

שטותים | און א הונט וועסטו נישט מאכן האוו-האוו און אן
א דראַט רעדט מען נישט, נישט מער די סיבה איז אן אנדערע:
די וועלט איז פארהאָרעמט געוואָרן. ס'איז נישטאָ קיין דראַט,
דעם גאנצן דראַט האָט די וועלט פאָרנוצט אויף שטעכעדיקן
דראַט אויף די מלחמות, וויל מען מיר איינשמועסן, אז מען
קאָן יעם מאַכן אן דראַט.

פֿיניע.

אָבער וואָס איז דאָ צו פֿרייען. אָט וועל איך איך אָנשמעלן
מיין אפּאַראַט, וועלן מיר זען, וואָס איר וועט דעמאָלט זאָגן.

די געציל.

פע, דו רעדסט דאָך שוין געמיינע רייד אויך | פע |

פֿיניע.

וואָס פאַרע געמיינע רייד? איך וועל איך באַלד אָנשמעלן
אזוי, אז איר וועט הערן לאַנדאָן.

די געציל.

אזש לאַנדאָן? אַוואָ... אַדרבה, לאַמיר טאַקע הערן, וואָס זאָגט
מען ביי אייך אין לאַנדאָן? אפּשר נאָך — די ענגלישע מלכה?

פֿיניע.

נאָט, טוט אָן דיִדאָזיקע רערלעך אויף די אויערן.

די געציל.

וואָס איז דאָס אַזונס? רבינו-תּמס תּפּלין? מילא... גוט. און
איצט גיב אַהער דיין לאַנדאָן.

פֿיניע.

איין רגע... איך וועל נאָר כאַפּן די פּאַליע.

די געציל.

וואָס וועסטו כאַפּן?

פֿיניע.

פּאַליעס...

די געציל.

פּאַסאַליעס?

פֿיניע.

נישט קיין פאסאָליעס, נאָר פאָליעסן הערט בעסער... איר
הערט?

רײַגעציל.

שטייל ווי אויף אַ בית-הקברות.

פֿיניע.

אי-אי-אי... פארגעסן פשילאָנטשען דעם „קאָנטראַקט“ צו
דער „טאָנטיעמע“...

רײַגעציל.

וואָס איז פאַר אַ ניי שוואַרץ יאָר? „טאָנטיעמע“?

פֿיניע.

דאָס איז אַ דראָט אזא פאַרצויגן אויפן דאָך. דאָס איז דער
עיקר. פון דעמדאָזיקן דראָט ציט זיך אַ דראָט צום אַפּאַראַט,
פון אַפּאַראַט גייט איין דראָט אין דער עהר און אַ צווייטער
דראָט צום וואָדאָטשאַנג. פון ביידע דראָטן ציען זיך דראָטן
צוריק צו יענע דראָטן, און פון יענע דראָטן ציען זיך
דראָטן — — —

רײַגעציל.

און דאָס רופט זיך ביי דיר טעלעפאָן אָן דראָט? כאַ-כאַ-כאַ!...
אַ שיינער טעלעפאָן אָן דראָט. און דאָס דערציילסטו אַ
מענטשן, ווי איך, אַן איראָנישעסקן מענטשן?

פֿיניע.

אַבער שאַ!... הערט, הערט בעסער... איר הערט?

רײַגעציל.

הלוואי זאָל מען הערן ישועות ונחמות אויף אונז, אויף כל-
ישראל ונאומר אמן. נאָר דערווייל הערט מען גאָרנישט.

פֿיניע.

אַהא, איך זוייס שוין, וואָס דאָ טוט זיך. דאָס איז ווייל דער
טאָננעט איז אָפּגעשוואַכט. ער ציט נישט קיין פאָליעס.

רײַגעציל.

דער טאָננעט ווייל נישט ציען. הייסט עס, טאָ האָב איך פאַר

דיר אן עצה: דו זעץ אריין אהער דעם פרעזעס פון אונזער
חברה. ער איז א וואזשנער ציער. ער וועט שוין ציען...

פֿינע.

אבער ווארט נאָר, ווארט... צו אלדי רוחות! ווען אַ גאָסט איז
האָ, וויל ער נישט אַרבעטן. ווארפט אַראָפּ דעם מאַנטל און נעמט
זיך מיט מער היץ. ווארט-זשע איין מינוט... איר הערט?

די געציל.

טויב ווי די וואַנט.

פֿינע.

האָס איז וויל די פאַטעריע איז אויסגעשעפט. עס פעלט
עלעקטריע.

די געציל.

איז וואָס-זשע טוט מען דערצו?

פֿינע.

איך ווייס שוין, וואָס מען דאַרף טון — מען דאַרף עס פרוּוון
מיט זאַלצוואַסער...

די געציל.

און מאַכן אַ ברכה: בורא פרי האדמה?

פֿינע.

איך בעט אייך, לאַכט נישט. איר זענט אַן אָפגעשטאַנענער
מענטש! איר ווייסט נישט פון קיין ציוויליזאַציע... איר וועט
באַלד זען. ווארפט אַראָפּ די מאַרינאַרקע און נעמט זיך מיט נאָך
מער היץ. ווייסט איר וואָס? נעמט אַראָפּ די רערלעך! זיי
זענען מסתמא קאַליע... איך וועל אייך אָנשטעלן דעם „גלאַש-
ניקי“ וועט איר הערן ריין ווי גאַלד. און ווייסט איר, וואָס
איך וועל כאַפן — רוים!

די געציל.

נעמט אַראָפּ די סלובאַוקעס פון די אויערן:

אָוואַ — שיער נישט צעקוועטשט מיינע אויערן... וואָס
זאָגסטו? — רוים? סאַמע רוים וועסטו כאַפן! און וואָס וועט
מוסאָליני זאָגן?

פֿיניע.

און אפשר וועלן מיר טאקע הערן א רעדע פון מוסאָליני אויך.

ר' געצ'ל.

אָוואָ, סאַמע מוסאָליני!

פֿיניע.

הערט, הערט בעסער! עס דערהערט זיך אַ געסווישטשט מיט

אַ פּויפּעריי.

ר' געצ'ל.

דיין מוסאָליני האָט אונז, מחילה, אָנגעפּייפט אַ חברה-מאַן,

אָט דער מוסאָלינין ער פּייפט אָן די גאַנצע וועלט. נישט

אומזיסט מאַכט מען אויף אים יאַטענטאַטן-טאַטן.

פֿיניע.

פּיוולער.

האָס איז צוליב דער אַטמאָספּערע. ערגעץ גייט אַ רעגן, אָדער

אַ שמורעמווינט, אָדער אַ האַגל. איר פאַרשטייט? פּייפט עס...

ר' געצ'ל.

אַ שלעכט וועטער, הייסט עס, האָט עס זיך פאַרקילט, דיין

אַפּאַראַטל. געכאַפט אַ הוסטל. פּאָלג מיך און מאַך אים

אַ גאַגל-מאַגל.

פֿיניע.

נאָר נישט געלאַכט, איך בעט אייך. איר זענט אַ פּינסטער-

לינג, אַ שאַוויניסט, איר ווייסט נישט פון קולטור און איר

האָט נישט קיין רעכט אויסצולאַכן די דעראַבערונגען פון דער

ציוויליזאַציע.

ר' געצ'ל.

גוט, גוט... אָבע לאַמיך שוין עפעס הערן אַמאָל!

פֿיניע.

איר וועט הערן!... איר וועט נאָך הערן און מיר וועלן זען,

ווער ס'איז גערעכט... איצט זייט רויק, איך וועל אייך אָנ-

שמעלן — „קעניג-וורשט-הויזן“.

ר' געצ'ל.

וואָס איז דאָס אַזוינס פאַר אַ הויזן?

פֿינע .

א שטאָט אזא אין דייטשלאַנד: קעניג-וואַרשט-הויזן.

דרייַט מיט אימפעט.

רײַ געציל .

איך מיין, זאָל שוין זיין פֿון הויזן, אבי צום לעבן | אבי זאָל
מען שוין עפעס הערן |

פֿינע .

הערט, הערט! עס דעהערן זיך פארשידענע תקיעות.

רײַ געציל .

אָוואַ | מען פֿלאָזט דאָך גאָר דאָרט שופּר אין דיינע הויזן |

פֿינע .

צו אַלדרי רוחות | ווי אויף צופיקעניש | ווען אַ נאַסט קומט,
אַרבעט ער נישט. ער לאָזט דאָך נישט כאַפּן אָט דעם געניג-

וואַרשט-הויזן |

רײַ געציל .

פֿאַלג מיך, שיט אים אָן זאַלץ אויפן עס.

פֿינע .

נישט קיין זאַלץ אויפן עס, נאָר די „טשעווקע“ דאַרף מען
אומטוישן.

רײַ געציל .

אַ פֿאַטשעווקע?

פֿינע .

אַ טשעווקע, נישט קיין פֿאַטשעווקע... און איצט הערט, איך
וועל אייך כאַפּן מאַסקווע |

רײַ געציל .

וואָס רעדט איר? סאַמע מאַסקווע? די סאַמע פֿאַלשעוויקעס?

פֿינע .

אַט, אָט | און איר וועט נאָך הערן אַ רעדע אויך.

רײַ געציל .

פֿון סאַמע טראַצקין אַוואַי?

פֿינע .

אַפּשר פֿון טראַצקין. נו, הערט | איר הערט? עס דעהערט זיך

א פויפערוי, א געפולערט פון הינט, א מואוקערוי פון קעק, א טור-
מויטערניש, א טראסקערוי.

די געציל

אוווא!... דיינע באַלשעוויקעס זענען דאָך אמתע מוזיקים | זיי
מאכן שוין ווידער א רעוואָלוציע!...

פיניע

איר זאָלט אויפהערן צו לאַכן | איר זענט אַן אומוויסנדיקער
ייד, א פינסטערלינג | איר בהענגט מיך נישט אַרײַן אין מעסן

די געציל

וואָס דאַרפסטו דיך בייזערן, בהמה | וואָס בין איך שולדיק,
אַז דיינע באַלשעוויקעס זענען אַזעלכע לאַבזשעס. איך האָב
שוין לאַנג געזאָגט, אַז מען דאַרף זיי עוקר מן השורש זײַן!...

פיניע

דאָס זענען נישט די באַלשעוויקעס שולדיק, נאָר די דייטשן.
איר פאַרשטייט? זיי האָבן מורא פאַר די באַלשעוויסטישע
דרשות און פראָפּאגאַנדע, עס זאָל נישט זאַראַזשען די וועלט...
איז אַז די רוסן הייבן אָן צו שיקן זייערע פאַליעס, קומט
דייטשלאַנד, שלאָגט זיי איבער און שיקט זיי צוריק זייערע
קאָנטראָפּאָליעס... קומט ווידער רוסלאַנד און שיקט זיי צו-
ריק קאָנטר-קאָנטראָפּאָליעס... קומט דייטשלאַנד און שיקט זיי
אַנטקעגן קאָנטר-קאָנטר-קאָנטראָפּאָליעס...

די געציל

לאָז שוין אַפּעט | לאָז שוין אַפּעט!... האָסטו געהערט אַביסל?
קנטערפאַלדן אַהער, קאָנטערפאַלדן אַהין... וואָס בין איך
עפעס אַ צוציק, וואָס דו ווילסט פון מיר מאַכן חוזק? איך
בין אַ ייד, אַן איראָניטשנער, און זאָג איך ניין, איז ניין.
פאַלג מיך, קום צו מיר, וועסט הערן זוי מיין ווייב הערט.
איז עס טאַקע גערעדט און הווקא אָן דראָט...

פיניע

איר זענט אַ ווידער אַזיאַט, זענט איר, און ווייטער גאַרנישטן

די געציל

אין דו ביזט אַ פרא-ארם | זיך איינגעליאָפּעט אין אַ קעסטל

און גלויבט, אז ער וועט האָ אַרײַנכאַפן לאָטראָן מיט מאַסקווע
מיט ווורשט-הויזן... און וויל נאָך, אז אײך, דער אײראָני-
טשעסקער מענטש, זאָל אײך גלויבן. אזא טיפּוש! אזא שוטה!

פֿיניע.

שמאַרק צעקאַכט.

אײך זענט אַליין אַ טיפּוש! אַ שוטה!

רײגעציל.

אײך בין אַ מענטש אַן אײראָניטשעסקער און אַ פעסימי-
טשעסקער און לאַך פֿון דיין ראַדיאָ!

פֿיניע.

אז אײך וועט לאַכן פֿון מיין ראַדיאָ, וועל אײך אײך ווייזן
אַ געלעכטער...

רײגעציל.

אנו, ווייזן מען לאַכט פֿון דיר מיט דיין ראַדיאָ אינאיינעם.

פֿיניע.

אַזיאַט! פֿינסטערלינג! כאַמרוק! !

רײגעציל.

און דו ביזסט אַ משוגענער הונט!

עס ברעכט אויס אַ געשלעג, מען וואַרפט זיך מיט בגדים, זאכן, אײך
דער ראַדיאָ פֿליס אין קאַז.

פֿאַרהאַנג.

**די „פייער לעכע” זיצונג
אויפן צוזאמענפאר פון די
שלעגערס**

גראטעסטיקע

פ א ר ש ו י נ ע ן :

משה ליפ, פארויצער.

חיים יאָס.

יענקל באָילע.

מלך לאַכודרע.

אַ שטים פון פובליקום.

די זיצונג עפנט מיטן קנאק דער פארויצער משה ליפ.

פאָרזיצער.

איך נעם אויף זיך די שווערע משא, וואָס מען האָט אַרױפגע-
לייגט אויף מיינע פלייצעס און בעט דעם עולם אונטערשטופן.
יעצט גיב איך דאָס וואָרט דעם מיטגלידער חיים יאָק.

חברת טראַגט אַרויף דעם חבר חיים יאָק אויף דער טריבונע.

חיים יאָק.

געערטע לאַבױעס און פליאַסקעדריגעס, אַ רוח אין אייערע
קרובים אַרױן! איר ממוריוקעס, קאַראַױאָדלעס, מאַראַױ-
כערס...

פאָרזיצער.

דערלאנגט אים אַ פאַר אַרױן מיטן פוס אין זײַט.

איך בעט זיך האַלטן בײַ דער טעמע!...

חיים יאָק.

פאַניע פאָרנטזיצערן איך בעט דיך, מיך נישט שטערן, וואָ-
רום איך גיב דיר צױי אָבעאַסן אין בױך, מאַך איך פון דיר
אַ פּױלנבױגן! אָדער איך גיב דיר אַ קנאַק אונטערן לעפּעלע
און צעברעך דיר צױי זשעברעס!!! צעברעכט דעם פאָרויצער
צױי ריפן.

פאָרזיצער.

איך לייג פאַר די אָרדנער אויסצורײען דעם רעדנער אַ פוס.

די אָרדנער דײען אויס דעם רעדנער אַ פוס.

חיים יאָק.

און איך וועל אייך אַלעמען אין דער ערד אַרײַנשלאָגן! איר
קולטורטרעגער, אַ רוח זאָל אין אייערע טריפענע פּױסקעס

אַרײן!!!

ער כאַפּט דעם פרעזעס פאַר די פּױס און נעמט פאַכן מיט אים אין דער
לופט. דאָס פרעזידיום וואַרפט זיך אויפן רעדנער און מען אַנטױאַפּנט
אים. מען רױסט פון אים אַרויס דעם פרעזעס, אָבער אַן פּױס, מחמת די
פּױס בלייבן אין דעם רעדנערס הענט און ער קעמפט מיט זײ קעגן עולם
אַ לענגערע צײַט. ענדלעך באַפאַלט דער עולם דעם רעדנער, און — מען
טראַגט אים אַױעק אין לױלעכער.

פּאָרזיצער.

נאָך אַן אַפּאָטרונעק.

היות ווי דער רעדנער איז טויט, נעם איך ביי אים אַפּ דאָס
לשון און גיב איבער דעם חבר יענקל באַילע.

יענקל באַילע.

חברים, צעיושעטע מאַראַוויכערס, אַ פייער זוכט ענקן מיין
חבר, דעם פּאָרנטרעדנער, האָט עמיץ נאָר וואָס קאַלט געליינט.
מיד אָבער וועט איר נישט קאַלט לייגן. איך וועל אייך געבן
אַ זבענק אין די פּיסקעס אַרײַן, נעם איך אייך אַרויס אַ רעכטן
באַקצאַן.

פּאָרזיצער.

און איך גיב דיר באַלד אַ כּמאַל אין פרעסער אַרײַן און וואַרף
דיר נאָך אַ בינטל פינגער.

יענקל באַילע.

עמיץ זעט! נעמט אַרויס אַ מעסער פון כאַליעווע. איך וועל ענק
די קישקעס אַרויסלאָזן!...

עמעצער וואַרפט אַ בענקל דעם רעדנער אין קאַפּ אַרײַן.

פּאָרזיצער.

איך בעט אַן צווישנרופן.

אַ שטיים פון פּוּבליקום.

איך טראָג אַרײַן אַ פּאַרשלאַג, מען זאָל באַשרענקען די צייט
פון רעדנער און מאַכן אים מיט אַ קאַפּ קירצער.

דער פּאַרשלאַג גייט דורך מיט אַ מערהייט שמעקנס. מען מאַכט דעם רעדנער
מיט אַ קאַפּ קירצער און מען טראָגט אים אַרויס פון זאַל אויף טראָג-
ברעטלעך.

פּאָרזיצער.

אַ שיינע, ריינע כּפרה! דאָס וואַרט האָט מלך לאַכודרען
חברה קאַפט מלך לאַכודרען און טראָגן אים אַרויף אויף דער טריבונע.

מלך לאַכודרען.

אַ קאַלטע בראַנד זאָל זיך אין אייך אַרייַנכאַפּן! איר כאַמ-
ריוקעס, בורדיוקעס, באַשיבוזשוקעס...

פאָרזיצער.

איך בעט זיך האַלטן ביי דער טעמע.

מלך לאַכודרע.

אַ וויסטע, פינסטערע פניחה, אַ מהומה, אַ מיתה-משונה | איך
גיב אייך באַלד אַלעמען אַ שמיר אויס מיט גליצערניע און
וויטריאָל, וועט איר מיינען, אַז דאָס איז אַן אילומינאַציע
אויפן טעאָטערפלאַץ | | גיסט אַפּ דעם עולם מיט וויטריאָל.

פאָרזיצער.

הער רעדנער, אייער צייט איז געענדיקט | איך נעם ביי אייך
צו דאָס לשון |

דער פאָרזיצער דערלאנגט אים אַ ווייטגויענדיקן פאַרשלאַג אין די ציין
אריין און שלאַגט אים אויס צוויי פאַדערשמע ציין. דער וויצעפאָרזיצער
שלאַגט אים אויס דריי ציין. די איבעריקע מיטגלידער פון פרעזידיום
שלאַגן אים אויס די איבעריקע ציין.

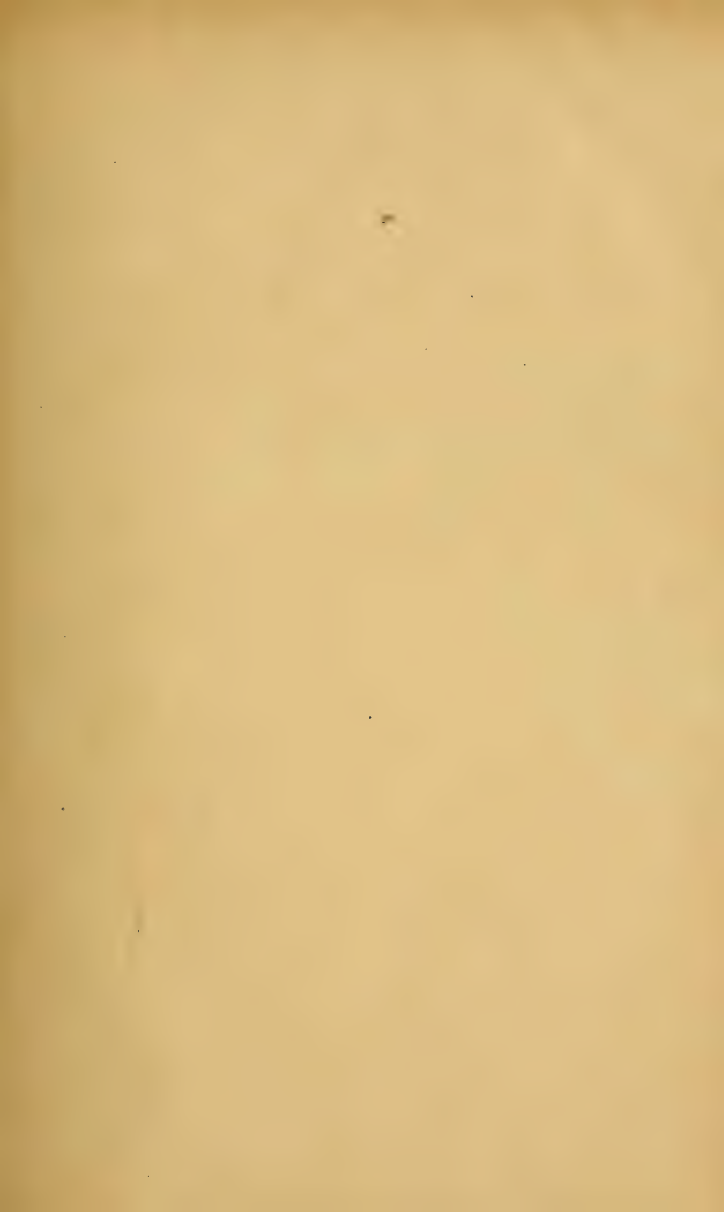
מלך לאַכודרע.

איך דערקלער, אַז היות ווי איך קאָן שוין יעצט נישט רעדן,
וועל איך — שיסן.

ער נעמט ארויס אַ ברוינינג און דערלאנגט אַ הויכן „פערמאַנענץ־אויס־
שוס". עס ברעכט אים אַ שרעקלעכע דיסקוסיע, פון וועלכער עס פאלן
אַ סך געהרגעטע און פארווונדעטע. אַ סך טראַגן זיך אַפּ. די איבעריקע
טראַגן ארויס די פארווונדעטע. עס קומט די „פאַגאַמאָווע". פאָליצוי שליסט
די זיצונג.

וואלט געווען א קאפעט שקע,
וואלט ער גענומען צום מויל,
אלא נישט, איז נישט

א מאנאלאג פון א, ניקטערן

— יאָגן זיך נאָכן ביסל בראַנפן, זוכן, איינלייגן די
 זועלט, אַקערן די ערד — איז ביי מיר נישטאָ. איז פאַראַן דאָס
 קאַפּעטשקע — נעמט מען צום מויל, אלא נישט — איז גוט אָן
 דעם. פון מיינעטוועגן האָט דער גאַנצער מין בראַנפן נישט געמעגט
 באַשאַפן ווערן.

אַט וועל איך אייך דערציילן, וועט איר הערן.

דאָ אַנומלט בין איך געקומען אַהיים אַכיסל שפּעטלעך, שוין
 געווען נאָך איינס. דאָס ווייב, די קינדער, די שטוב-גויע — אַלע
 שוין געשלאָפּן, ווי געהרגעטע. האָב איך מיך אַריינגעגנבעט אין
 שטוב אַרײַן, ווי אַ גנב, דאָס ווייב זאָל, חלילה, זיך נישט אויפכאַפּן.
 וואָרום מיין ווייב, דאַרפט איר וויסן זיין, איז אַ פּרוי מיט אַ כאַ-
 ראַקטער. שאַ-שטייל טו איך מיך אויס און לייג מיך אין בעט אַרײַן.
 ליג איך אזוי און טראַכט און טראַכט. זעגן וואָס טראַכט איך?
 איך טראַכט: אז ווען עס וואָלט געווען אַ טראַפּן שנאַפּס, וואָלט
 איך גענומען צום מויל, אלא נישט, — דאַרף מען נישט. דערמאָן
 איך זיך, אז פאַרן אוועקגיין פון שטוב האָב איך איבערגעלאָזט
 אויפן טיש אַ האַלב פּלעשל. בין איך משיקאווע צו וויסן, וואָס איז
 דערמיט געוואָרן. האָב איך מיך פאַמעלעך אויפגעהויבן, זיך אָנגעטון,
 אַרויס פון שלאָף-צימער און גענומען זוכן אַ שטיקל ליכט מיט
 אַ שוועבעלע.

גענומען טאַפּן, נישטערן, ביז איך האָב אַראָפּגעוואָרפן די
 וואַזע. נאָך אַ נס, וואָס דאָס ווייב האָט זיך נישט אויפגעכאַפּט, וואָלט
 זי זיך אויפגעכאַפּט, וואָלט געווען ביטער. וואָרום מיין ווייב איז
 אַ פּרוי מיט אַ כאַראַקטער. מיט צרות אויסגעזוכט אַ ליכט מיט
 אַ שוועבעלע, אָנגעצונדן דאָס ליכט, נאָר אויפן טיש איז קיין פּלעשל
 נישטאָ. וווּ-זשע איז עס? אין שאַפּע. שטייט זי זיך האַרט די ממזרטע
 הינטערן גלאַז-טירל און ווינקט צו מיר מיט אַן אויגעלע, ווי איינער
 זאָגט: אַט בין איך | נאָר די שאַפּע איז פאַרשלאָסן. צו אַרדע רוחות |

און די שליסעלעך זענען ביים ווייב, און מיין ווייב איז א פרוי מיט
א כאראקטער, מאך עפעס.

מילא, איז נישט געפירלט, וואָלט די שאַפע געווען אָפּן, וואָלט
איך גענומען אַ קאָפּעטשאַקע, אלא נישט, בין איך איך נישט בדלות,
נעם איך און גיי מיר צוריק, און מו זיך אויס און לייג זיך
צוריק אין בעט אריין. איך טראַכט וועגן דעם האַלבן פּלעשל, דאָ דער-
מאָן איך זיך, אז ווען איך קריג, למשל, אַ הרעטל, מאַך איך דערפּון
אַ „וויטרע“ און עפּן אַזוי-אַרום אויף די שאַפע און באַקום אַרויס
דאָס האַלבע פּלעשל.

שטיי איך זיידער אויף, גנבע ביי מיין ווייב פון טישל אַ האָר-
שפּילקע, בויג עס אויס, ווי עס באַהאַרף צו זיין, און פּרוּוו דערמיט
עפּענען די שאַפע. הריי איך אַזוי מיטן הרעטל אַהין און אַהער,
ביז איך האָב איבערגעדרייט דאָס שלעסל.

מילא, נישט — איז נישט, וואָלט איך צוגעקומען צום פּלעשל,
וואָלט איך גענומען צום מויל, אלא נישט, איז נישט.

הויב איך אָן אַרומצוקוקן די שאַפע פון אַלע זייטן, באַטראַכטן
און באַטאַפּן זי און דערזע, אז מען קאָן יאָ צוקומען אינעווייניק
אריין. דהיינו: מען זאָל די שאַפע אָפּרוקן פון וואַנט, אַרויסנעמען
פון דעם הינטערשטן ווענטל אַ ברעטל, דעמאָלט וועט מען קענען
אַרויסקריגן דאָס האַלבע פּלעשל אַזוי גרינג, כּמש ווי אַ פּיסן ברויט
אויפּצושטן.

האָב איך גענומען רוקן די שאַפע — בוך! די גאַנצע שאַפע
פּאַלט אום מיט אַזאַ בראַזשג און דונער, ווי האָס גאַנצע הויז וואָלט
איינגעפּאַלן פון אַ ערדציטערניש. די שויבן צעפּלויגן אויף ברעקלעך,
דאָס גאַנצע גלאַזוואַרג, צוזאַמען מיטן האַלבן פּלעשל, וויי איז מיר,
צעמישט, צעבראַכן אויף פיץ-פיצלעך, אַ מהומה, אַ ליאַרם. דאָס
ווייב מיט די קינדער — אַלע זיך אויפּגעכאַפּט, נישט טויט, נישט
לעבעדיק.

— וואָס איז געשען? ... וואָס קריכסטו דאָ אַרום? אין מיטן
נאַכט ווער האָט עס אומגעוואָרפן די שאַפע? |
דאָס ווייב מאַכט געוואַלטן, די קינדער צעשראַקן אויף טויט

און איך פארענטפער זיך: „וואָס בין איך שולדיק? גענאָנגען פאר-
ביי, פארטשעפעט זיך און אומגעוואָרפן.“

— אומגעוואָרפן ליימענער גולם אומגעלומפערטע
בריאהן — און די אלע שערבלעך און שברי-כלים פליען מיר אין
קאָפּ אַרײַן.

נאָר מילא, פאָרפאלן. צעבראָכן — צעבראָכן. גאַנץ וועט עם
שוין נישט ווערן. די מהומה האָט זיך איינגעשטילט. זיך באַרויקט,
דער עולם איז געגאַנגען שלאָפן.

דערלעבט, אז דאָס ווייב איז איינגעשלאָפן, בין איך מיר
ווידערהאַמאָל אויפגעשטאַנען און אוועק אין קיך, צו דער שטוב-גויע.
צו וואָס באַדאַרף איך די אלטע גויע? גאָרנישט. איך האָב זיך דער-
מאַנט, אז אונטן ביי נפתלי דעם שענקער קאָן מען קריגן דאָס ביסעלע
שנאַפּס. וויל איך זי, די שטוב-גויע, אַהין שיקן.

הויב איך אָן וועקן די שטוב-גויע, שלאָפט זי ווי אַ גע-
הרגעטע. אַ פעפערין אַ גויע. נישט געהערט אפילו די גאַנצע מהומה
מיט דער שאַפע. מסתמא זיך גוט אָנגעהאַרעוועט פאר אַ גאַנצן
טאָג. סוף כל סוף זי דערוועקט.

— זאָל סטעפא אַראָפגיין צו נפתלי דעם שענקער און ברעגן-
גען אַ פלעשעלע, איך וועל שוין וויסן ווי סטעפאָן צו באַדאַנקן...
און נעם און דערלאַנג איר אַ פעטע מטבע.

איז די שטוב-גויע אויפגעשטאַנען, זיך אָנגעטון און אַראָפּ-
געגאַנגען צו נפתלי דעם שענקער.

אַראָפגעגאַנגען, אַרויפגעקומען — גאָרנישט. נישטאָ קיין
פּראָפּן. באַשר, מען שלאָפט שוין ביי נפתלי דעם שענקער.

— עך, סטעפא, סטעפאָן — זאָג איך צו דער גויע, און מאַך
דערביי אַזאַ רחמנות-פנים, אז אפילו די גויע איז געוואָרן געריירט,
איך וואָלט שווערן, אז מיר זענען געשטאַנען טרערן אין די אויגן—
און אז מען שלאָפט, איז וואָס? קלאַפט מען אָן. אַ קליין קלעפעלע
אין לאָדן און יוצא. ער וועט שוין אויפשטיין, דער שענקער און
ער וועט געבן. דער עיקר, זאָל סטעפאָ זען, קיין פּאַליציי זאָל נישט
זיין דערביי, מחמת, מע קאָן נאָך מאַכן אַ פּראָטאָקאָל. און נעם און
דערלאַנג איר אַרײַן נאָך אַ גרעסערע מטבע אין האַנט.

די אַלטימשיקע קריימט זיך, וואָרטשעט: „נישט קיין טאָג,
נישט קיין נאַכט“ זי גייט פונדעסטוועגן אַראָפּ און קומט ווידער
צוריק מיט גאָרנישט. אויפגעוועקט, נישטאָ קיין בראַנפן, נישטאָ.
מילא, נישטאָ, איז נישטאָ. וואָלט געווען אַ קאַפּעטשקע, וואָלט
איך גענומען צום מויל, נישט — דאַרף מען נישט.

נאָר שיקן די גויע צו וואַלענטי דעם סטרוזש פון מאַנאַפּאַל-
בריוול אין אזא וועטער איז נישט כדאַי. ס'איז דאָך אַ צער בעל-
חיים, אפילו אַ הונט אַרויסצולאָזן אין אזא וועטער אויף דער גאַס,
הגם ביי וואַלענטי דעם סטרוזש פון מאַנאַפּאַל-בריוול מוז זיך געפינען
אַ געשמוגלט פלעשל, אָבער גיי שיק אַ מענטש אזא מהלך אויף הינ-
טער דער האָנאַטקע.

האָב איך גענומען דעם שירם מיט די טיפע קאַלאַשן און זיך
געלאָזט אַליין גיין. אין אַ גוט וועטער דויערט אזא שטיק וועג דריי
פערטל שעה, איצט אָבער, אין אזא שליכאַטע און אין אזא השכות,
וועט עס דויערן מסתמא אַ שעה מיט אַ האַלבע.

אַרויסגעגנבעט זיך פון שטוב קיינער זאָל נישט הערן און
געלאָזט אָפּן די טיר הינטער זיך.

געווען אַפּיסל שווערלעך צו גיין. מחמת אַנשטאַט צו גיין מיטן
שליאָך, בין איך פאַרקראַכן צום ציגל-זאַוואַד און האָב געמוזט גיין
דורך די גריבער. און די גריבער זענען פול מיט וואַסער און ליים.
קוים מיטן לעבן אַרויס. אָבער איך האָב גובר געווען דעם שווערן
וועג און בין צוגעקומען צום מאַנאַפּאַל, צו וואַלענטיס כאַטע. ערשט
ברעכט דאָרט פּלוצלינג אויס אַ געבילעריי פון הינט, אזש אַ שרעקן
אפשר אַ וטשאַטע פון הונדערט הינט-רוצחים האָט זיך אַ לאָז געטון
צו מיר גרייט מיך צוצורייסן אויף פּיצלעך. גיי ווער זיך פּלויז מיט
איין שירם, האָבן איך גענומען פּאַכען מיטן שירם, האָט ער זיך,
דער שירם, אויסגעדרייט אויף דער לינקער זייט. האָב איך זיך גע-
לאָזט לויפן צוריק און דאָ איז פּינסטער חושך, טאַקע ווי מיזאַנט:
ווי ביי אַ נעגער אין פּוּך צוועלף אַ זייגער ביינאַכט סוף חודש,
נאָך דעם, ווי ער האָט אויסגעטרונקען אַ טאַפּ שוואַרצע ציקאַריע.
בין איך אזוי געלאָפּן, בין איך האָב זיך אָנגעשטויסן אָן
אַ פּלויט. אַריבערהעכאַפט זיך איבערן פּלויט און אָפּגעריסן זיך

א פאלע. איך האָב זיך אָבער דערפילט שוין אביסל זיכערער. איך
האָב אַרויסגעריסן פון פלוים אַ דראָנג און זיך געלאָזט אַנטקייגן
די הינט. האָב איך אזוי לאַנג געקעמפט מיט די כלבים, מיט מסירת
נפש, ביז איך בין צוגעקומען צום סאַמע וואַלענטיס הייזל.

אַנגעקלאַפט — מען שלאָפט. קלאַפּ איך שטאַרקער: פּאַניע
וואַלענטיס | פּאַניע וואַלענטיס | וואַלענטי שלאָפט, ווי אַ געהרגעטער.
קלאַפּ איך נאָך שטאַרקער. מען הערט נישט. הויב איך אויף מיין
דראָנג, וואָס איך האָב אַרויסגעריסן פון פלוים און מיט וועלכן איך
האָב מנצח געווען די הינט און דערלאַנג מיט אים אַ קליין זעצל
אין לאַדן. הערט מען אַלץ נישט. ווער איך אין כעס און דערלאַנג
אַזאַ זעץ מיטן דראָנג, ביז עס דערלאַנגט אַ קראַך און אַ בראַזשג
און דאָס גאַנצע פענסטער צעשפּרינגט אויף ברעקלעך און עס לויפט
אַרויס וואַלענטי מיט זיין גאַנץ הויזגעזינט מיט אַ געוואַלט:

— עם ברענט | עם ברענט | !

— פּאַניע וואַלענטי — זאָג איך — עם ברענט נישט, נאָך
איך בין געקומען צו אייך, איר זאָלט רחמנות האָבן און מיר אָפּלאָזן
אַ פּלעשעלע פון דעם ביטערן טראַפּן. איר האָט זיכער ביי זיך אַזאַ
איינס... איין פּלעשעלע... כאַמיש אַ האַלכס... הגם איך קען אויסקו-
מען אָן דעם. פון מיינעמוועגן האָט דער גאַנצער מין פּראָנפן געמעגט
נישט זיין אויף דער וועלט

ווערט ער, וואַלענטי, אַנגעצונדן און לויפט און כאַפט אַ האַק,
ער וויל מיך ממיתן אויפן אָרט, האָב איך זיך געלאָזט לויפן. איך
לויף און די הינט נאָך מיר.

אַ צעפּלוטקטער, אַ צעשעדיקטער בין איך געקומען מיטן פּרי-
מאָרגן גלייך אַהיים. און דאָ האָב איך אַנגעטראָפּן ווידער אַ מהומה.
דאָס ווייב האָט געשריגן און געבהאַכן די הענט. די קינדער האָבן
געוויינט. שכנים האָבן געטומלט. מען האָט אונז באַגנבעט. איך
האָב געלאָזט אָפּן די טיר, האָט מען אונז באַגנבעט.

איך בין נישט להוט נאָכן ביטערן טראַפּן. איז פּאַראַן אַ קא-
פעטשקע, נעם איך צום מויל, אלא נישט — איז אויך נישט קיין
אימגליק. פּכע |

ש

ט

צ

ר

מ א נ א ל א ג

— איז וואָס? איר ווונדערט זיך, ווער האָט דאָס מיך אזוי צעשלאָגן? וואָס איך בין אזוי פאַרפאַטראַזשירט און אַרומגעבונדן ווי נאָך אַ פּאַגראָם? כ'מיון, גאָרנישט. דאָס וועט זיי קיינעם נישט געשענקט ווערן, איך וועל מיך מיט זיי שוין רעכענען אויף דער וועלט, וואָס דען? פאַרשווייגן זיי? אָ ניין, דאָס טו איך נישט. איך בין נישט קיין פאַרשווייגער. איך בין, ווי איר זעט מיך, אַ ייד אַ ספּילציווער. ביי מיר, אַז מען רירט מיר אָן מיין האַנאָר — איז פעטש און ווייטער גאָרנישט אַן אויף היים דעם פאַפּיראַסניק האָב איך שוין אָנגעגעבן אַ פאַפּיר און שמואל ליאַטע, דער געמאַראַנדי-טער הערינג, וועט שוין ביי מיר אויך פאַרשוואַרצט ווערן אין די הויכע פלעקער און אָרען דעם הימלקוקער וועל איך גלאַט געבן פעטש, אַז די אויגן וועלן אים פלען פון קאַפּ. זאָל איך נאָר אַביסל צו-זיך קומען און אַראָפּוואַרפן פון זיך דעם גאַנצן כאַלאַמידער באַטראַזשן מיט די פּלאַסטער...

ווען האָט מען מיך צעשלאָגן, פּרעגט איר? וואָס הייסט ווען? און וואָס הייסט — מען האָט מיך געשלאָגן? און ווי בין איך געווען? איך האָב געשוויגן? „אי מאָי קולאַק נייע דו-האַק" וואָרום איך בין, ווי איר זעט מיך, אַ ייד אַ כעסן, אַ ספּיל-ציווער און האָב פיינט פאַרשוויגן. ביי מיר, אַז מען טרעט מיר אָן מיין כבוד, מיין האַנאָר — איז פעטש און ווייטער גאָרנישט אַן דעם בייל אויפן שטערן ווער האָט מיר געמאַכט? הע, זיך דערמאַנט. דאָס האָב איך געקריגן נאָך דעם אַנדערן טאַג ראש-השנה אין שול, איבערן מפּטיר.

דעם אַנדערן טאַג ראש-השנה איז מיין מפּטיר, מיין חזקה. דאָס ווייסט, דאַכט זיך, די גאַנצע וועלט. אי וואָס? מיר האָבן אַ פאַרד אַ גבאי, וואָס וויל דווקא פאַרקויפן דעם מפּטיר? מען דאַרף, זאָגט ער, די שול אַרומזען; עס גייט צו ווינטער און האַלץ דאַרף מען קויפן, — איז מילא, אַז מען דאַרף, דאַרף מען,

און אז מען פארקויפט, בי איך אויך א קונה. און אז מען פאָט, באַט איך אויך, און שטייג — 10 גילדריין, 15 גילדריין, 20 גילדריין, 40 גילדריין, 50 גילדריין. דאָכט זיך, גענוג? שאַ עמעץ האָט שוין אַרײַנגעשטימט אין אַ מאַח אַרײַן. צוגעפאַמקעט, צוגעקלאַפּט, פאַרקויפט, ווער איז? הײם לאַטוטניק! ווער איך און אויפגעקאַכטער און עס צינדט זיך אין מיר אַן דער כח הדם און איך גיב אַ זאָג צום גבאי: „רי טוביה, איר זענט אַ פאַרן חיימקע דער גנב קען מער נישט, ווי אַנבאָטן, אָבער אז עס קומט צו אַאַלן, גיט ער איך אָט אַ דאָס! אַ סך קאַסט אים די שול? פעטש זענט איר ווערט, פעטש!...“ ווערט דאָך מסתמא אַ מהומה און עס הויבן אַן פליען פעטש און עס פליען מחזורים איבער די קעפּ, כאַפּט הײם און שלעפט אַ שטיקל פאַרעניץ פון בימה, כאַפּ איך אַ פיסל פון אַ בענקל. כאַפּט ער און שלעפט ביי מיר אַרויס דאָס פיסל און גיט מיר איבערן קאַפּ, אַ חכמן מיט אַ הילצערנע פיסל שלאָגן זיך! זיין מזל, אַנישט וואָלט ער זיך פון מיר שוין נישט גענאַרט! איך וואָלט אים זויזן, ווער איך בין! וואָס דען? שווייגן וועל איך? אַ, ניין! נישט אזאָ מענטש בין אירן איך בין אַ מענטש מיט האַנאַר און אז מען רירט מיר אַן דעם האַנאַר — איז פעטש, פעטש און ווייטער גאַרנישט.

און אָט די באַק, וואָס איז אַנגעשוואַלן, און דאָס שטיקל באַרד, וואָס פעלט, דאָס איז „נאַפּלעוואַט“. דאָס האָב איך געכאַפּט דעם אַנדערן טאַג סוכות, פון מיין שכן, שלום דעם מיסאַנזשניק. מאַלט איך, ער האָט ביי מיר אויך געכאַפּט די גוטע פעטש. אַ פאַרן קען: פאַרנעמען די סוכה טאַג און טאַג ביז אין אָונט אַרײַן און איך מיט מיין „סעמיסטווע“ זאָל דאַרפן הונגערן, הונגערן אַ גאַנצן יום-טוב!

וואָס בין איך, וואָס? און איינגעפעטענער גאַסט? דאָכט זיך, אז אויף דער סוכה האָב איך געהאַרעוועט פונקט ווי דו און פאַר די סכך האָב איך באַצאָלט, נישט דו!

איז וואָס-זשע וואו איך? דאָוון איך אָפּ ותיקין און פאַרנעם די סוכה און זאָל ער שוין איצט וואַרטן מיט זיין געזינדל ביזן אָונט אַרײַן. וואָס-זשע טוט ער? שיקט ער אַרויס זיין בן-יחיד, ער זאָל שפּיען אין סוכה, ווען איך זיי און עס, וואַרפן שטיינער און קלאַפּן

אין וואָנט... וואָס-זשע טו איך? לויף איך מסתמא אַרויס און כאַפּ זיין בן-יחיד און דריי אים מסתמא גוט אָן פאַרן אויער, כאַפּט ער מיך, דער ממזר, פאַרן פאַרר און פליקט מיר אויס אַ האַלבע פאַרר. לאַז איך אים אַראָפּ אַ פאַטש, איינעם און דעם אַנדערן. דערהערט דאָס זיין טאַטקע, און פליט אַרויס מיט אַ רציחה און גיט מיר אַ זעץ מיטן קולאַק אַט-אַ-דאָ, גלייך אונטערן אויער; וויל איך דאָך מסתמא אים אַראָפּלאָזן דעם גוטן פאַטש, לויפט ער צוריק אין סוכה אַרײַן, און כאַפּט אַ גאַפל און וויל מיך פשוט שטעכן. אַנדערש נישט, נאָר שטעכן. אַ נס, דער הויף האָט זיך אַריינגעמישט און מען האָט אונז פאַנאַנדערנענומען; זיין טריפהנער מזל אַמישט, וואָלט ער שוין פון מיר געכאַפּט די אמתע פעטש, וואָרום איך בין אַ ייד, דאַרפט איר וויסן זיין, אַ כעסן, אַ ספילציווער און אז מען טרעט מיר אָן מיין האַנאָר, איז פעטש און ווייטער גאַהנישט און אַט דעם בלויען צייכן אונטערן אויג? דאָס האָב איך געקראָגן צו הקפות.

ווי רעכנט איר? אַ ייד, וואָס האָט „אַ שטאַט“ אין שול און די שול קאָסט מיך אָפּ בלוט און אייטער, טאַקע ווי דעם שענסטן בעל-הבית: הן צו די קערות, הן פאַר עליות, הן אַזוי אַ וואַכער, באַ-דאַרף איך האָבן אַן הקפה, צי ניין? מילא, אתה תראית — ווי אתה הראית, אָבער אַן הקפה אַן ניין אַיך וואַרט די ערשטע הקפה, די צווייטע, די דריטע, די פערטע — עם זירט אין מיר דאָס בלוט, עם קאָכט אין מיר, ווי אין אַ קעסל: מען איז, אַ פנים, בעלנים אַפצולייגן מיין הקפה אויף מאַרגן פרי. עם כל הנערים. ע-ע-! ביי מיר גייען אַזעלכע שטוקעס נישט אָן. איך האָב פיינט שווייגן, וואָרום איך בין, דאַרפט איר וויסן זיין, אַ ייד מיט האַנאָר, און אז מען פאַרטשעפּט מיר מיין האַנאָר, פליען שוין פעטש ווי האַלצן ווייטער אַט אַ דעם סיניאַק אויפן באַק האָב איך געכאַפּט שמחת-תורה בייטאַג... גלאַט מענטשן שלאָגן זיך מיט פלעקער און מיט העלצער איבערן קאַפּ. וואָס איז מיין קאַפּ פון שטיין, פון איין? מאַלט איך, מיין שוואַגעריק האָט פון מיר אויך געכאַפּט דעם אמתן פאַטש, אז די ציינער זענען אים פון מויל געפלוין; אָבער גלאַט, קומען מיט אַ הברה קצבים און אַנפאַלן אויף איינעם!

פארוואָס? זױל איך האָב אים מיט מיין שוועסטער, זיין זױב
הייסט האָס, אַרויסגעזעצט פון אונזער ירושה-שטיבל, קלייבט ער,
מיין שוואַגער, הייסט דאָס, אויף מיר האַרץ.

נאָר אָט דעם רעכטן קלאַפּ אין נאָז האָב איך געכאַפט היינ-
טיקן שבת בראשית, ווען עס איז אָנגעגאַנגען די טאָרגעס פון הכנסת
התורה, הוצאת התורה, הגבהה און גלילה, שטיין מיטן „טייטל“
זכרומה.

נאָרנישט, סײַז הפקר-פעטרישקע געווען, וואָס מען האָט גע-
וואַלט, האָט מען געטון | און וווּ בין איך? איך האָב עפעס אַ דעה,
צי נישט? נאָר אז מענטשן שלאָגן זיך מיט שטענדערס, איז
דאָך נישט שייך... נאָר נאָרנישט, איך וועל זיך שוין מיט זיי אַלע-
מען רעכענען, זאָל איך נאָר אַביסל צו-זיך קומען. אי וואָס, מען האָט
די שול פאַרחתמעט? — איז מילא, וועלן מיר זיך טרעפן ערגעץ
אַנדערש-וווּ, איר וועט נאָך זען, סאַראַ פעטש עס וועלן פליען | די
אַמתע, פייערדיקע, כפול-שמונהדיקע פעטש, אז באַק-ציינער וועלן
טרעשצען | אָט וואָס |

דער כינצוישער באגריכאז צײַפֿ=צײַע=דרייַפֿ

אָדער

דאָס פינטעלע ייד

א פאָלקס-שטיק אין פיר אַקטן און אַכט בילדער
מיט געזענגע, טענצע און מערשע

פ א א ד י ע

פערזאנען:

זרח דער מלמד, אן אלטער מאן, אמאל געווען יונג.

גענדל-יעליזאבעטע, זיין ווייב, א פרויענצומער.

פרינץ פאן פלאסקעדריגע, זיין זון, געדאזירט, אמאל געהאט א בארד.
טראגט א שווערד מיט עפאליעמן.

האשע די יתומה, אן אונטערגעווארפענע, האדעוועט זיך ביי זיי אין שטוב.
טודריס, א משרת ביי ר' זרחן.

ציפ-צע-דריפ, א כינעזישער באגדיכאן, טראגט א קליידל, אויפן קאפ
א צעפל.

ציפע-משו, זיין ווייב.

יאשע יודע, א פעלדשער אין א קלויין שטעטל נישט ווייט פון ווארשע.
פאלק, מחותנים, וואכע-העלדן, חיל, א שמש, א מסדר-קדושין און א גראד-
מאפאן.

ע ר ש ט ע ר א ק ט

ע ר ש ט ע ס ב י ל ד

די בינע שטעלט פאר א פאלאסט אויף דער שמאמשא גאס אין ווארשאו, די וואונג פון זרח דעם מלמד מארמארנע קאלאנאדעס, סטאטוען, לעדערנע ליוסטערעס, גארדינען און גירלאנדען; אויפן פאל טעפליכע פון לויבן-פעל ובכלל אלע שיינע דעקאראציעס, וואס דאס טעאטער פארמאגט, שטעלט מען ארויס אויף דער בינע ארום א מישל, ווו עס ליגן אנגעווארפן עטלעכע צערויסענע סדורים און חומשים, זיצן: זרח, גנענדי-עליזאבעטא, פרינץ פאן פלאסקעדריגע, האשע די יתומה און טודרס. אלע עסן וויעטשערע — געהאקטע הערינג מיט אוינגעמאכט. נאך דער וויעטשערע ווערט נאכט. ווייטזויט אויף די פעלדער ערגעץ בליען די קארטאפל.

פרינץ פאן פלאסקעדריגע.

אויפשטייענדיק פון ארט:

פאטער! טייערער פאטער! יעצט, אפעסנדיק וויעטשערע, קען איך זיך מער נישט איינהאלטן... איך מוז דיר זאגן איינ-מאל פאר אלעמאל, אז מיינע געפילע זוערן פארברענט פון ליבע צו איר! ווייזט אויף האשע די יתומה. א, פאטער, גיב אונז דיין פרובה און לאז מיך מיט איר הייהאלטן.

טודרס.

יאקום בעמבע.

זרח דער מלמד.

היתכן? קען עס געמאלט זיין? סטייטש דו מיט האשע די יתומה? זאגן מיינער, די וועלכע איך האב הינטער א שטאל געפונען, זאל דיין פרוי זיין? היתכן?

גנענדל - יעליזאבעטע.

א, נימאלס, זאָהן מיינער, נייע וועט האַשע די יתומה הייראַטן
מיין זאָהן פּרינץ פּלאַסקעדריגע.

טורדס.

יאַקום בעמבע.

פּרינץ פּאַן פּלאַסקעדריגע.

א, פאַטער, אָ!

חאַשע די יתומה.

אן רב זרה, רב זרה!

גנענדל - יעליזאבעטע.

הען? וואָס זאָנסטו צו זיינע יאָרן? א נכפה זאָל זיי כאַפּן,

חתונקע ווילט זיך זיי.

פּרינץ פּאַן פּלאַסקעדריגע.

איך צי מיין שאַפליע פון שוידר, איך וועל מיך שחטן.

חאַשע די יתומה.

און איך וועל מיך סמען. דאָ אין דיון מעדאַליאָן טראָג איך

שלאַנגען-גיפּט.

זרח דער מלמד.

גייטס אין דער אדמה.

טורדס.

יאַקום בעמבע.

גנענדל - יעליזאבעטע.

אוי אַ שלאַק איז מיר, אַ ימסה איז מיר. זרח, די קינדער

וועלן זיך אַ מעשה אָנמון!

זרח דער מלמד.

דער שוואַרץ-יאָר וועט זיי נישט כאַפּן.

גנענדל - יעליזאבעטע.

זרח, איך וועל דיר די באַהד אויסרייסן!

זרח דער מלמד.

מנא, מהיכא-תיתי, איז אייך ליב, איז מיר נחא, נעמט אייך,

קינדערלעך, און גייט לעזאזל.

גנענדל - יעליזא בעטע.
אן א גוטער שעה, אין א מזאריקער שעה! ...
טודרס.

יאקום בעמבע.

פאזיציאן. פרינץ פלאסקעדריגע און תאשע די יתומה אויף די קני.
גענדל-יעליזאבעטע וואשט דאס געפעס; זרח מיט טודרסן טאנצן א קעד
וואקן אלע זינגען.

עך, מאַיא גרעטשאַניקי!

עך, מאַיא גרעטשאַניקי!

פ א ר ה א ג .

צ ו ר י י ט ע ס ב י ל ד

פרימארגן. דער בודואר פון גנענדל-יעליזאבעטע, באלויכטן
פון א חנוכה-לעמפל. יאלע פריערדיקע.

פרינץ פאן פלאסקעדריגע.

חאלט ביים אנטון די זאקן; זינגט.

אוי, בין איך א באַק,

איך האָב אָנגעטון דעם זאָק

אויפן לינקן זייט!

כאָרום.

די זאָק, די זאָק אויפן לינקן זייט!

פרינץ פאן פלאסקעדריגע.

א, וואָס זאָל איך טון?!

די זאָק, די זאָק אויפן לינקן זייט!

כאָרום.

נישט פאַרניסט קיין טרערן,

וואָס איז דאָ צו קלערן,

מען דאַרף זי אויסקערן,

אויסקערן, אויסקערן

אויף דער רעכטער זייט!...

זייט, זייט, זייט!...

זרח דער מלמד.

תקיעה!... שברים תרועה... תקיעה גדולה...

טודרס.

יאקום בעמבע.

פ א ר א נ ג .

צ ו ו י י ט ע ר א ק ט

ע ר ש ט ע ס ב י ל ד

פרינץ פאן פלאסקעדריגע קערט אויס דעם זאק אויף דער

רעכטער זייט און טוט אים אן, ציט ארויף דעם שווערד און

קלויבט זיך אין וועג אריין.

פרינץ פאן פלאסקעדריגע.

צינד מיינע טייערע, מוס איך נעמען פון איך אבשיר. הייטע

אווענד איז אונזערע גליקלעכע האַכצייט, גיי איך אויף די

נאלעווקעס קויפען א פאפירנע מאַנישקע.

טודרס.

יאקום בעמבע.

חאשע די יתומה.

א, פרינץ פאן פלאסקעדריגע! מיינ טייערער חתן! מיינ הערץ

ווערט מיר צערין, דו גייסט אוועק!

טודרס.

יאקום בעמבע.

זרח דער מלמד.

דו גייסט אוועק? א זאָהן מיינער! פרינץ! —

טודרס.

יאקום בעמבע.

אין שטוב ברעכט אויס א שרעקלעכער יאמער און געוויין.

פרינץ פאן פלאסקעדריגע.

גיט זיך א שמעל אוועק.

איך שווער ביי גאט, אז נאך היינטע צו ווארעמעס בין איך מיט
מיין פאפירענער מאנישקע צוריק! איך שווער!

פרינץ פאן פלאסקעדריגע און האשע די יתומה זינגען א דעם.

ז י .

שווער!

ע ר .

איך שווער!

ז י .

דו שווערסט!

ביידע .

מיר שווערן!

פאר מאָנר און שטערן!

א נישט, — זאָל אונז פארצוקן א זשאַבע.

ז י .

אוי, אוי, אוי און ווערן.

ע ר .

זאָלן עסן אונזערע געדערן.

ביידע .

אי, אי, אי, אי, אי, אי, אי, אי

האַכע, ראַכע

ופאַר דער זאַכע!

ווער עס וועט נישט זיין טריי —

ריי, ריי, ריי,

ווער עס וועט נישט טריי זיין —

זיין, זיין, זיין!...

א רוח זאָל אין זיין מאַטן אַריין!

פרינץ פאן פלאסקעדריגע אפ.

חאָשע די יתומה נידערגעשלאָגן

אוועק... מיין שאַץ... מיין ענגעל... און איך וועל דאָס נישט

אויסהאַלטן... איך מוז גיין אין בעט און פאַלן אין אָנמאַכט.

גויט אין בעט, ליוגט זיך און פאלט אין אַנמאַכט.
ז ר ח .

איך מוז אויך פאַלן אין הלשות.
פאַלט אין אַנמאַכט.

בנענדל-יעליוזאבעטע.

און איך אויך!

פאַלט אין אַנמאַכט.

טוּרס.

יאָקום בעמבע.

פאַלט אין אַנמאַכט.

די געהלשמע זינגען די מאַרסעלעזיע אויף די העכסטע מענער.

פאַרהאַנג.

צווייטעס פילד

דער פאַרהאַנג וויל זיך נישט אויפהויבן, כאַטש גיב אים אַ קרענק
מיט דער הילף פון עמלעכע מעאַטער־פאַטרואַטן ווערט דער פאַרהאַנג
אַחוּפגעשלעפט און עס שמעלט זיך פאַר אַ ווילדערניש אויף די נאַ-
לעווקעס. עס ציט אַ זאמדיקער מדבר מוילן־ווייט. פרינץ פאַן
פלאַסקערדיגע גויט אַהיים מיט אַ פאַפירענער מאַנישקע אין האנט.
פלוצלינג ווערט ער באפאלן פון אַ גאַנצער באַנדע כינעזער־באַקסערן. דער
הויפּט־העלד פון דער באַנדע, אַ כינעזישער באַגדיכאן מיטן נאַמען ציפּיע
דרייפ באַפאַלט דעם פרינץ פאַן פלאַסקערדיגע.

ציפּיע-דרויפ.

אַהאַ! אַם ענדע האָב איך דיך געפאַקט... הו, וועלכער האַסט
מיין כלה גערויבט, מיין טייערע האַשע די יתומה, צו וועלכע
איך האָב יאָרן־לאַנג געפלאַמט מיט אַ העלישער ליבען...
איצט מוז איך פון דיר ראַכע נעמען. ראַכע! ראַכע! הוי,
חברה! נעמט אים אין פלען!...

פרינץ פאן פלאסקעדריגע.

א, האפע דאך מיטלייד גנעדיקער קיטאיעץ ציפ-צע-דריפ |
ציפ-צע-דריפ.

קין מיטלייד! ... א, איך ווייס שוין אלעס, מיינע געהיימע
אגענטן האבן אלעס ערפארן. הייטע אבענד איז דיין האכצייט,
דאס טראגסטו א פאפירענע מאנישקע | יעצט מוזטו שטער-
בען, שטערבען...

פרינץ פאן פלאסקעדריגע.

מיטלייד, מיטלייד, גנעדיקער ציפ-צע-דריפ |
ציפ-צע-דריפ.

א, ניין | שטערבען מוזטו, שטערבען! ... און אפשר? ... צוריק
גערעדט... מינא... איך שענק דיר דאס לעבן... נאָר בתנאי, אַז
דו זאָלסט מיר אוועקגעבן דיין פאפירענע מאנישקע און גיין
אין פלען

פרינץ פאן פלאסקעדריגע.

א, מיטן גרעסטן החרת הכבוד.

עס לויפן צו עטלעכע תלינים. מען שמידט אים אין קויטן און מען פירט
אים אוועק געפאנגען. ווערענד מען שמידט אים, זינגט ער א ליד מיט
א מוסר-השכל.

1.

דער מענטש איז געגליבן צו א פענכער,
ער בלאָזט זיך און האַלט זיך גרויס.
צום סוף גיט מען אים א שטאָך מיט א נאָדל,
גיט פון אים דער וואָזדוך אַרויס.
רעפּרין: וואָזדוך אַרויס,
וואָזדוך אַרויס.

2.

דער מענטש, ער מיינט, ער איז א גאַנצער קנאַקער,
שטענדיק טוט ער נאָר יומאַלצירן,
צום סוף גיט מען אים און גיט
און טוט דעם האַלז-טיכל פאַרלירן.

רעפריין. האלז-טיכל פארלירן.
האלז-טיכל פארלירן.

3

דערום דארף מען נישט שטאָלצירן אפילו מיט אַ פאפירענע
מאנישקע,

און נישט זיין ביי זיך אַ גאנצער יא-טעבעדאם,
און נישט האָבן אין זינען רק די קישקע —
טארא-פאם, טארא-פאם, טעדי-פאָם...
רעפריין. (טאראראם טעדיפאָם,
טאראראם טעדיפאָם!...
דער פארהאנג פאלט לאַנגזאם.

ד ר י ט ע ר א ק ט

ע ר ש ט ע ס פ י ל ד

די זעלבע דעקאראציע, וואָס אין צווייטן אַקט. אלע: זרח
דער מלמד, זיין ווייב גנענדליעליזאַפעטע, האַשע די יתומה
און מודרס דער משרת לויגן נאָך אין אַנמאכט. עמעץ קלאַפּט
אין מיר.

ח א ש ע ד י י ת ו מ ה .

וועקט זיך.

ווער איז?

צ י פ - צ ע - ד ר י פ .

פון יענער זייט מיר.

איך, פרינץ פאָן פלאַסקעדריגע.

ח א ש ע ד י י ת ו מ ה .

אי, אין פרינץ פאָן פלאַסקעדריגע | רי זרח! רביצין | מודרס |
שטייט אויף גיכער | פרינץ פאָן פלאַסקעדריגע איז געקומען |
אלע שטייען אויף. עס עפנט זיך די מיר און עס קומט אריין דער פאָגדיכאָן
צ י פ - צ ע - ד ר י פ .

צ י פ - צ ע - ד ר י פ .

וואָס קוקט איר מיך אָן אזוי? האָט איר מיך נישט דערקענט?
פאַטער! מוטער! דערקענט איר אייער איינציקן זאָהן פרינץ
פלאַסקעדריגע?

ט ו ד ר ס .

יאָקום בעמבע .

צ י פ - צ ע - ד ר י פ .

און דו, מיין טייערע כלה, דערקענט נישט דיין חתן? אַ האַ-
שע, האַשע, געוואַלט האַשע!

ז ר ח .

היתכן?

ג נ ע נ ד ל .

ווייס איך וואָס .

ח א ש ע .

אַ, ניעמאַלס!

ט ו ד ר ס .

יאָקום בעמבע .

צ י פ - צ ע - ד ר י פ .

אַ, דאָס בין איך אייער זאָהן, פרינץ פון פלאַסקעדריגע,
וואָס האָט אייך פאַרלאָזן מיט אַ האַלבע שעה צוריק און איז
געגאַנגען אויף די נאַלעווקעס קויפן אַ פאַפירענע מאַנישקע
צו מיין גליקלעכער האַבצייט מיט אַט דער האַשע די יתומה,
אַט איז זי, די פאַפירענע מאַנישקע .

ז ר ח .

דערזענדיק די מאַנישקע .

אוי, וואַסערו ביזט מיין זון! קושן זיך .

ג נ ע נ ד ל .

אַ, ס'איז וואַהר! זאָהן מיינער! זעהנעניו! האַלזן זיך .

ח א ש ע .

אַ, מיין טייערער חתן! מיין ליבער געטרייער פרינץ פאַן
פלאַסקעדריגע! פאַלט אים אויפן האַלז .

טוֹדְרִים.

יאָקוֹם בעמבע.

צײַם - צע - דרױם.

אַצינד, מיינע טייערע, מאַכט זיך גרייט, מיר פֿאַרן גלייך נאָך
קאָנסטאַנטינאָפּאָל, אַ בייזער שונא יאָנט זיך נאָך אונז מיט
טיליטער, היידאַן

אַלע זינגען.

נעמט צונױף געפעס און גאַפּל,

מיר פֿאַרן נאָך קאָנסטאַנטינאָפּאָל,

דאָרט נעבן דער מוטער ציין וירושלים,

זועלן מיר פראַווען אונזער חתונה און טרינקען לחיים.

לחיים, לחיים, לחיים,

אחת ושתיים...

זרַח.

נעמט יעדער זיין פעקל,

ננענדל.

יעדער זיין זעקל,

חאַשע.

יעדער זיין שטעקל,

טוֹדְרִים.

יעדער זיין פלעקל,

אַנסאַמבּל.

פעקל, זעקל, שטעקל, פלעקל,

לאַמיר לאַנג נישט שטיין

און ניכער גיין,

גיין, גיין, גיין! ... ביים.

דער פֿאַרהאַנג פאלט דאַש.

פ א ר ו ו א נ ד ל ו נ ג

א טראַן-זאל אין פעקין. אין מיטן זאל שטויט די כונעזישע
באַנדיכאַניכע ציפערטשו, אַרומגערינגלט מיט אַ סוויטע, האַלט
אַ ספר-תורה, טאַנצט און זינגט.
דאָס יידל איז דיר אַן אַנטיק אַ סחורה,
גענעבן האָט אים נאָט אַ תורה,
די תורה האָט אים געשענקט דער פּורא א. א. וו.

כאַרוס.

האַפּ-טשיק-טשאַק | האַפּ-טשיק-טשאַק | ...

צײַפּע-טשו.

גים אַ סיגנאַל, אַנבלאַזנדיק די באַקן און אַ זעץ-געבנדיק מיט דער רעכטער
פּויסט אין דער רעכטער באַק, אַזוי, אז עס דערהערט זיך אַ משונח-
מאַדנער קלאַנג.

וואַכע, פירט אַריין די העלדן.

אין מיר באווייזן זיך די העלדן.

צײַפּע-טשו.

ווינקט מיט אַ פינגער צום מיר.

קומט אַריין, העלדן, קומט אַריין, איר זענט דאָס די העלדן.

וואָס איר האָט געפאַנגען דעם פּרינץ פּאָן פּלאַסקעדריגע?

די העלדן.

זינגען.

מיר זענען די העלדן, וואָס האָבן דעם

פּרינץ פּלאַסקעדריגע געטון אַ נעם,

און געפּראַכט אַהער עם (אים).

מיר האָבן אַ גרויסן שם |

מיר קענען דערלאַנגען אַ פּלעם |

טערע-בעם, טערע-בעם, טערע-בעם | בים.

פארלויגן א האנט אויף א האנט און גויען א רעדעלע.
ציפּע-טשן.

נו, איצט ברענגט אריין דעם געפאָנגענעם.

מען פירט אריין דעם פרינץ פאָן פלאַסקעדריגע געשמידט אין קויסן.
פּריןץ פּאָן פּלאַסקעדריגע.

איך בין פרינץ פאָן פלאַסקעדריגע!

איך קאָן געבן מיט די פיס אַ הריגע!

צעהיים איך די קייטן

און איך וועל איך טויטן,

איך אליין וועל מיך מאַכן פריי!...

ווייל דער יודישער גאָט איז מיט מיר סי-ווי-סי.

ציפּע-טשן.

אַזוי, ביזטו גאָר אַ ייד?

פּריןץ פּאָן פּלאַסקעדריגע.

געוויס, איך בין אַ ייד און בין שטאַלץ מיט מיין פּאָלק

ישראלן ציוגט זיין ארבעיכנפות.

ציפּע-טשן.

אַ, איך בין אויך אַ יודין. מיין מאַן ציפּ-צע-הריפּ האָט מיך

נאָך אין דער יוגנט פאַרפירט און אַהער געבראַכט, מיט מיר

חתונה געהאַט און פאַר אַ באַגריכאַניכע געמאַכט.

פּריןץ פּאָן פּלאַסקעדריגע.

איבערראַשט.

ציפּ-צע-הריפּ? אַ, דער דיעב איז אויך אונטריי, ער האָט דאָס

מיך אין פּלען גענומען און אליין איז ער אַוועק חתונה האָבן

מיט מיין טייערע כּלה האַשע די יתומה, וויינט.

ציפּע-טשן.

וויי איז מיר, יעצט בין איך אַ וויסטע ענונה געבליבן! ביידע

וויינען. נאָ, דאָ האָסטו אַ מיליאָן קראַן און צוויי פּאָלק חיל,

קום לאָמיר אים געפינען, דעם באַנדיט און נעמען ראַכע!

אַלע.

ראַכע! ראַכע! הוררא!

פ ע ר ט ע ר א ק ט

א התונהדאל אין קאנסטאנטינאפאל. זרח דער מלמד און זיין ווייב גנענדל-יעליזאפעטע פירן ביי דער באגלויטונג פון גראמאפאן-מוזיק צו דער חופה האשע די יתומה. אונזער א זיידענער חופה אויף פערלמוטער-שטאנגען שטייט דער כינעזישער באַגדיכאן ציפצעדריב און ווארט אויף דעם מסדר-קדושין. מודרס טאנצט און זינגט.

„יאקום-פעמבע | יאקום-פעמבע |“

דער עולם פאשט מיט די הענט; פלוצלינג דערהערט זיך א טראַמפּוּיט שאלן. די מיר פראלט זיך אויף און עס קומט אן פרינץ פלאסקעדריגע, די באַגדיכאניכע ציפערטשו מיט מיליטער.

פרינץ פאן פלאסקעדריגע.

א, דאָס ביזומון! הו פארפלוכטער ציפצעדריב! הו האָסט מיין מאַנישקע גערויפט און מיין כלה, האַשען, אויסגענארט, יעצט מוזן מיר זיך אויף א דועל שלאַגן! נעמען ארויס די שווערדן און פעכטן זיך, עס הערט זיך א קלאפעריי פון שפענער, ציפצעדריב פאלט טויט.

גנענדל - יעליזאפעטע.

אוי וויי, סאָר אן אימה, סאָראַ שרעק! פאלט טויט.

מודרס.

יאקום פעמבע.

זרח דער מלמד.

א, ווו נעמט מען יעצט יאָשע-יודע דעם פעלדשער! אָט איז ער! ווען מען זאָל דערמאָנען משיחן.

יאָשע-יודע.

גוט נאבענדן | מזל-טוב, מזל-טוב |

טוֹדֶרס.

יאָקום בעמבע.

ז ר ת.

אָ, ר' יאָשע-יודע, גאָט האָט אייך אַהער געשיקט, העלפט אונזן

יאָשע-יודע.

גוט אַ שנעל גענדל-יעלויזאָבעמען אין לינקן נאָדלעכל און זי ווערט
לעבעדיק.

שוין גוט.

אַלע.

אַ דאָנק אייך, יאָשע-יודע | גאָטס ווונדער, דאַרפט איר נאָר
אָנשפּאַרן אַזש קיין קאָנסטאַנטינאָפּאָל.

יאָשע-יודע.

יאָ, מיינע פריינט, אָט אזוי ווי איר זעט, גיי איך ארום פון
לאַנד צו לאַנד, פון שטאָט צו שטאָט. דאָס זוך איך מיינע
צוויי טעכטער, וועלכע זענען מיר פאַרלוירן געוואָרן אין דער
יוגנט. איינע האָט ביי מיר אַ כינעזישער באַגדיכאַן גערויפּט
און די אַנדערע האָב איך אַליין אונטער אַ שטאַל אונטערנע-
וואָרפן.

אַלע.

און ווי האָבן זיי געהייסן, אייערע צוויי טעכטער?

יאָשע-יודע

איינע האָט געהייסן ציפּע די באַגדיכאַניכע און די אַנדערע
האָט געהייסן חאַשע די יתומה.

ציפּע די באַגדיכאַניכע.

אָ, פאַטער, אָ, שוועסטער חאַשע!

טוֹדֶרס.

יאָקום בעמבע |

חאַשע די יתומה.

אָ, פאַטער, אָ, שוועסטער ציפּע.

טודרס

יאקום בעמבען

יאשע-יודע

א, א, מיינע סינדער, ציפען האשען

טודרס

יאקום בעמבען

פארהאנג

פ א ר ו א נ ד ל ו נ ג

א פאלאסט אין ניו-יארק. שמתה וישון. מען פירט דעם
פרינץ פאן פלאסקעדריגע מיט האשען צו דער חופה. דער גראד
מאפאן שפילט „עוד לא אבדה". זרח מיט טודרסן מאנצן
א „קעק-וואק" און דער עולם זינגט.

גרויס איז די מאכט פון שונדן

וואס א קינסטלער קאן באווייזן,

איז טאקע ווונדער,

אבער וואס א פארטאטש קען אויפטון,

איז טאקע אין לשער.

ר א ט ש צ = ג צ ס ט

נ א ק א צ י ז נ ע

געסט, געסט, גייען געסט,
 מזרח, דרום, אָסט און וועסט,
 פון סאַמאַרע און פון ברעסט,
 קאָוונע, ניצע און טריעסט,
 גייען געסט, גייען געסט.
 טאַמעס, מאַמעס מיט די קינדער,
 מיט די קינדערס שוועסטער-קינדער.
 און משפחות און געזינדער —
 גייען געסט, גייען געסט,
 חתן-כלה, קינד און קייט,
 און מען גייט און מען גייט,
 גייען געסט, גייען געסט.
 וווּ דו קוקסט און וווּ דו זעסט
 קומען געסט, קומען געסט...
 קומען, גייען ווייב און מאן,
 מיטן פור און מיטן באן,
 מיט קאָליקע און געשפאַן.
 פאָרן געסט, פאָרן געסט,
 גייען, קומען יונג און אַלט,
 אין קאַפּאַטע און אין שפּאַלט,
 פון דאָס קלענסט ביז דאָס גרעסט,
 גייען געסט, גייען געסט.
 געסט, געסט, געסט, געסט,
 קומען איידעמער אויף קעסט
 און מען טרינקט און מען עסט.
 נישט מען עסט, נאָר מען פרעסט,
 און מע אַכלט טאַקע פעסט.
 פון דאָס שענסט, פון דאָס בעסט

עסן געסט, גייען געסט,
 און מען גייט און מען טרעט,
 טרעט, טרעט, טרעט, וטרעט;
 גייען געסט, גייען געסט,
 מאכן זיך ביי מיר א געסט
 און פארנעמען מויש און בעט,
 זאלבעדרייצנט, טעט-א-טעט,
 און מען שרייבט און מען לעזט,
 און מען נייט און מען פרעסט
 און מען פאסט און מען מעסט,
 און מען טומלט און מען רעדט,
 פון פרימאָרגן, ביז שפעט.
 און מען הערט נישט מיין געבעט,
 און מען הערט נישט מיין פראָטעסט,
 אָט די געסט, אָט די געסט,
 ענג, א שטיקעניש, פונדעסט
 וועגן גייען ווייטער געסט,
 גייען געסט, גייען געסט,
 גאנצע מחנות געסט, געסט,
 פונקט, ווי אויף א מאניפעסט.
 ס'ציען, גייען, קומען געסט,
 געסט, געסט, געסט, געסט, —
 קומען זאָל אויף זיי א פּעסט.

גנבה, גנבה איפער אלעס

א ה י מ ן

ווא א פאלק און א מדינה
ווא א חברה און א גמינע,
א סאלאן, צי א מלינה —
גנבה |

אין די אמטן, אין די פיוראם,
אויף די בוידעמס און קאנורעס,
צרות צרורות פון די שצורעס —
גנבה |

גנבעט סטאשעק,
גנבעט חיים,
גנבעט יאנעק
און אפרים...
אך, די קלעפיקע
ידיס |
סיאיז א גור
מן השמים —
און איך גנבע,
און דו גנבעסט,
און ער גנבעט,
און זי גנבעט —
גנבה |

פינאנסיסטן און באנקירער,
פערער-שמירער, רעדל-פירער,
רעוועדירער און קאסירער —
גנבה |

ווי א גבאי, א בעל-טובה,
צי א מלווה, צי א לווה,
צי א זכר, א נקבה, —
גנבה |

גנבעט זאשע,
גנבעט ביילע,
גנבעט וואנדע,
גנבעט קיילע,
פון דער פושקע,
פון פאטשיילע,
אז עס גנבעט זיך
במילא...
און איך גנבע,
און דו גנבעסט,
און ער גנבעט,
און זי גנבעט, —
גנבה |

און די חברות און פארטייען,
אויף די באנען און טראמוואיען,
ביי די קאסעס, אין די רייען, —
גנבה |

רעכטע, לינקע, פרייע, פרומע,
רוקנס גלייכע, רוקנס קרומע,
צי מיט קדושה, צי מיט טומאה, —
גנבה |

דעפוטאטן, דיפלאמאטן,
דעמאקראטן, קאנסולאטן,

זאָל אַ רוז אין זייער טאָטן —

גנבה !

גנבעט זיגמונט,

גנבעט ניסל,

גנבעט וואַצלאָוו,

גנבעט זיסל,

ווער אַ סך

און ווער אַביסל...

אַלע פון דער

קהלשער שיסל,

און דו גנבעסט,

און ער גנבעט,

און איך גנבע

און זי גנבעט, —

גנבה !

קאנפערענץ

אקטואליא

קאנפערענצן, קאנפערענצן,
אין די אלע שטעט און גרענצן,
קאמפעטענצן און אנענצן —
קאנפערענצן |

אין די צענטרוםס, אויף די קרעסן,
נאלע „זיאורדן“ און קאנגרעסן,
רק געישובט זיך, „געזעסן“ —
קאנפערענצן |

ווי א גלעקל, דאָרטן קלינגט עס,
ווי א צינגל, דאָרטן זינגט עס,
ווי א געמוזע, דאָרטן טרינקט עס,
קאנפערענצן |

אין די שמעטלעך, אין די כרכן,
אלע פראַנזשעס, אלע פאכן,
אלע זאכן, אלע מאכן —
קאנפערענצן |

קינסטלער, קעלנער, פאציפיסטן,
ביזע שוויגערס, ציוניסטן,
פעסימיסטן, אַפּעריסטן —
קאנפערענצן |

שוסטער, מאלער, וואַיאזשאַרן,
דיפלאַמאַטן, דירישאַרן,

וטוקערינס און פראפעסאָרן —
קאָנפּערענצן !

זאָקן-שטריקער, גאָסן-קערער,
באַנקע-שטעלער, פּאה-שערער,
האַניק-קוועטשער, טענצל-לערער —
קאָנפּערענצן !

דאַמען-שניידער און חונים,
פּאַפּריקאַנטן און קבצנים,
וויצן-שרייבער און קברנים —
קאָנפּערענצן !

מעצענאַטן, אַרבעט-קלייבער,
דענקער און חרוסת-רייבער,
פּליטהניקעס, בערן-טרייבער —
קאָנפּערענצן !

אַלע קלאַסן און היעראַרכיעס,
שוינע לייט און גרויסע פּאַרבעס,
יעדערער מיט זיין הצטרכות —
קאָנפּערענצן !

דאָרטן זיצט מען, דאָרטן קלערט מען,
גרויסע „חכמות“ דאָרטן הערט מען,
דאָרטן פּאַטש מען, דאָרטן שטערט מען —
קאָנפּערענצן !

מזרח, מערב, דרום, צפון,
פון דער וועלט צונויפגעלאָפן,
טוט מען גראַגערן אין בלאָפן —
קאָנפּערענצן !

האַלט מען מויל און אויער אָפּן,
הערט מען זידלען, הערט מען שטראַפּן,
הערט מען שנאָרכן, זעט מען שלאָפּן —
קאַנפּערענצן !

און מען שלעפט זיך מיט די רענצלען,
און מען האַלט אין קאַנפּערענצלען,
טוט מען צייט און געלט צוטּרענצלען —
קאַנפּערענצן !

קאַנפּערענצן, פּערמאַנענצן,
קאַמפּעטענצן, אינטערווענצן,
דיפּערענצן, האַס-און-יענצן —
קאַנפּערענצן !

MARK MARKOV,
BULAWAYO, RHODESIA.

